

Miljøgodkendelse af svineproduktionen på Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg

Meddelt d. 01-08-2022

Meddelt af Erhverv & Affald
Sønderborg Kommune

§ 16 a, stk. 2

IE-brug

Lovbekendtgørelse nr.
520 af 1. maj 2019 om
husdyrbrug og
anvendelse af gødning
m.v. med senere
ændringer

Indhold

Datablad	1
Baggrund og læsevejledning.....	2
DEL 1- AFGØRELSE.....	3
1) Kommunens afgørelse	3
2) Baggrund for afgørelse	6
3) Lovgrundlag	7
4) Udnyttelsesfrist	7
5) Revurdering af miljøgodkendelsen	7
6) Andre tilladelser og dispensationer.....	7
7) Retsbeskyttelse.....	8
8) Vilkår for husdyrbruget jf. § 36.....	9
DEL 2 – KOMMUNENS VURDERING OG BEGRUNDELSE FOR AFGØRELSE.....	18
9) Reduktion af ammoniakemission ved anvendelse af den bedst tilgængelige teknik (BAT), § 25.....	18
10) Maksimal deposition af ammoniak til kategori 1- og 2-natur, § 26 og § 27 samt påvirkning af bilag IV-arter	19
11) Kommunens vurdering og begrundelse for afgørelse, § 34 stk. 1 (pkt. 1-4), stk. 2 og stk. 3.....	20
12) Indretning og drift, § 35 (pkt. 1-7)	25
13) Fastsættelse af vilkår jf. § 36 (pkt 1-13).....	29
14) Særregler for IE-husdyrbrug jf. kapitel 17	31
15) Samlet vurdering	35
16) Offentliggørelse, klagevejledning og underretning	36
17) Kommunens bilag	38
DEL 3 - MILJØKONSEKVENSRAPPORT	39

Datablad

1. Basisoplysninger

Husdyrbruget

Bedrift Cvr	16426172
Husdyrbrugets navn	Hjortspringgaard, etape 2
Beliggenhedsadresse	Hjortspringgaard 1
Postnummer	6430
By	Nordborg

Ansøger

Ansøgersnavn	I/S Hanne og Kresten Krenzen
Ansøgeradresse	Hjortspringgaard 1
Ansøgerpostnummer	6430
Ansøgerby	Nordborg
Ansøgetelefon	40368823
Ansøger-email	krenzen@post5.tele.dk

Konsulent

Konsulent Cvr	25160428
Konsulent virksomhedsnavn	Landboforening Syd
Konsulentnavn	Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd
Konsulentadresse	Jens Terp-Nielsens Vej 13
Konsulentpostnummer	6200
Konsulentby	Aabenraa
Konsulenttelefon	61558262
Konsulent-email	upa@landbosyd.dk

Ejendom

Ejendomsnummer	5400011242
CHR numre	49185

Matrikler på ejendomsnummer

Matrikel: 23b - Stevning, Svenstrup
Matrikel: 35 - Stevning, Svenstrup
Matrikel: 395 - Stevning, Svenstrup
Matrikel: 484 - Stevning, Svenstrup
Matrikel: 485 - Stevning, Svenstrup

Godkendelsen er udarbejdet af:

Sønderborg Kommune

Erhverv & Affald

Teknik & Miljø

Rådhusvej 10

6400 Sønderborg

Sagsbehandler: Sussanne Bigum Mortensen

Sag nr.: 21/16993

KS: TKOB

Version: 2.3

Dato: 28.05 2021

Initialer: ANTN

Baggrund og læsevejledning

Som følge af VVM-direktivet skal der ved ansøgning om miljøgodkendelse foretages en miljøkonsekvensvurdering der er en proces, som bl.a. indebærer krav om inddragelse af offentligheden og udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport.

Visse projekter om intensiv husdyravl, der kan have væsentlig indvirkning på miljøet, skal gennemgå en sådan proces, inden de kan tillades. Ansøgeren har ansvaret for at udarbejde miljøkonsekvensrapporten og at miljøkonsekvensvurderingen er fuldstændig og af tilstrækkelig høj kvalitet i forhold til oplysninger om husdyrbruget og vurderinger af miljøpåvirkningerne. Vurderingerne i miljøkonsekvensrapporten er et resultat af dialog med ansøger i forbindelse med sagsbehandlingen, og den danner grundlag for kommunens afgørelse og de stillede vilkår.

Miljøgodkendelsen er opdelt i del 1, del 2 og del 3.

Del 1 - Kommunens afgørelse er rammerne for den godkendte produktion beskrevet, baggrund for afgørelsen, og vilkår der er stillet for at sikre, at udvidelsen og produktionen kan foregå uden at miljøet og omgivelserne påvirkes væsentligt.

Del 2 er Kommunens vurdering af det ansøgte og begrundelse for afgørelse og de stillede vilkår, samt en samlet vurdering. Del 2 indeholder også oplysninger om offentlighed, høringer og klagemulighed.

Kommunens vurderinger tager afsæt i den indsendte miljøkonsekvensrapport og beregningerne i husdyrgodkendelse.dk

Del 3 er en miljøkonsekvensrapport, som er indsendt af ansøgers konsulent. Rapporten indeholder de oplysninger og vurderinger, som ansøger og dennes konsulent har afgivet i forbindelse med ansøgningen.

DEL 1- AFGØRELSE

1) Kommunens afgørelse

Sønderborg Kommune meddeler miljøgodkendelse efter husdyrbruglovens § 16 a stk. 2 på Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg, matrikel 23b, Stevning Svenstrup til udvidelse af svineproduktion med de stillede vilkår.

Miljøgodkendelsen omfatter hele husdyrbruget. Det vil sige både de eksisterende og nye anlæg.

Der godkendes følgende produktionsarealer:

Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#390781) Flexgruppe: Alle dyr; Dybstrøelse	0	86
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390785) Flexgruppe: Søer og Smågrise; Fulddrænet gulv (kummer under hele arealet)	0	95
				(#390784) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	91
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#390788) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#390791) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#390794) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#390797) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#390800) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#390803) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Ny klimapavillon	70	Mekanisk ventilation	3 m	(#390805) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	57
Forlængelse af Drægtighedsstald (H)	711	Mekanisk ventilation	6 m	(#390806) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	701
Forlængelse af Farestald (I)	618	Mekanisk ventilation	6 m	(#390807) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	460
Sum						6045
Nudrift						

Der tillades følgende flexgruppe:

Karantænestald (A)

Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#390781) Flexgruppe: Alle dyr; Dybstrøelse	0	86
--	-----	----------------------	-----	---	---	----

Farestald (C)

Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390785) Flexgruppe: Søer og Smågrise, Fulldrænet gulv (kummer under hele arealet)	0	95
---------------	-----	----------------------	-----	---	---	----

Dyretype og staldsystemer som indgår i flexgruppen:

- Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv
- Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv
- Smågrise. Drænet gulv + spalter (50 %/ 50%)

De godkendte produktionsarealer i staldanlægget kan med denne miljøgodkendelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne. Se en oversigt over staldarealet i figur 1.

Der godkendes følgende eksisterende gødningsopbevaringsareal:

Gyllebeholder 1: 5.800 m³ gødningsopbevaringsareal til flydende husdyrgødning.

Gyllebeholder 2: 2.290 m³ gødningsopbevaringsareal til flydende husdyrgødning (Hjortspringvej 24).

Der godkendes følgende projekterede anlæg:

Gyllebeholder 3: 5.800 m³ gødningsopbevaringsareal til flydende husdyrgødning.

Andre godkendelsespligtige driftsbygninger, anlæg, m.v.

- Lovliggørelse af en opstillet klimapavillon
- Ny brovægt
- Nyt maskinhus på en del af arealet, hvor den eksisterende halmlade ligger
- Forlængelse af eksisterende farestald
- Forlængelse af drægtighedsstald mod øst
- To nye fodersiloer

Lovliggørelsen og udvidelsen vil ske i etaper:

1. Nyt maskinhus, en ny brovægt samt endvidere en lovliggørelse af opsætningen af en ekstra klimapavillon
2. Forlængelse af Farestald (I) og Drægtighedsstald (H) samt eventuelt en ekstra gyllebeholder. Endvidere forventes opsat 2 nye fodersiloer i forbindelse med etableringen af forlængelsen af staldene.

Figur 1: Husdyrbrugets stalde, opbevaringsanlæg mv. (dog uden gyllebeholder på Hjortspringvej 24)

1.1. Dispensation for afstandskrav til skel

Der er ingen dispensationer i denne godkendelse.

2) Baggrund for afgørelse

Sønderborg Kommune har d. 27-05-2021 modtaget en ansøgning om miljøgodkendelse af husdyrbruget på Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg. Ansøgningen er indsendt for at få godkendt de eksisterende produktionsarealer til fri produktion efter de nye regler. Herudover omfatter godkendelsen et nyt maskinhus, en ny brovægt samt endvidere en lovliggørelse af opsætningen af en ekstra klimapavillon. I etape 2 ønskes en forlængelse af Farestald (I) og Drægtighedsstald (H) samt eventuelt en ekstra gyllebeholder. Endvidere forventes opsat 2 nye fodersiloer i forbindelse med etableringen af forlængelsen af staldene

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer at miljøgodkendelsen, med de stillede vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget, sikre at husdyrbruget ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af miljøet eller andre væsentlige gener.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i ansøgningsmaterialet, skema 225381 (hovedansøgning) version 2, scenarie beregningsskemaerne 230373 (etape 2) og 227297 (etape 1) og miljøkonsekvensrapporten i del 3. I Kommunens bilag 1 og del 2

Version: 2.3

Dato: 28.05 2021

Initialer: ANT

ses en oversigt over versionshistorikken og hvilke ændringer der er blevet foretaget som følge af Kommunens sagsbehandling.

Sønderborg Kommune har ikke haft yderligere bemærkninger til beskrivelserne i miljøkonsekvensrapporten.

3) Lovgrundlag

Ansøgningen er behandlet i henhold til kravene i bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. Lovbek. nr. 520 af 1. maj 2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (husdyrbrugloven) med tilhørende bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug, nr.2225 af 27. november 2021, samt miljøstyrelsens vejledning om miljøregulering af husdyrhold.

Miljøgodkendelsen er kun en del af det retsgrundlag som husdyrproduktionen er underlagt.

Husdyrbruget har flere end 750 stipladser til søer og er derfor omfattet af husdyrbrugloven § 16 a, stk. 2. Husdyrbruget er godkendelsespligtigt og Sønderborg Kommune er godkendelses- og tilsynsmyndighed.

4) Udnyttelsesfrist

Miljøgodkendelsen skal være udnyttet inden 6 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet når byggeriet er færdigmeldt. Hvis godkendelsen eller tilladelsen kun er udnyttet delvist, bortfalder den del, der ikke er udnyttet.

5) Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år eller inden 4 år når EU-kommissionen i EU-tidende har offentliggjort en BAT-konklusion, der vedrører den væsentligste af husdyrbrugets aktiviteter. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2030.

6) Andre tilladelser og dispensationer

Sønderborg Kommune gør opmærksom på, at den meddelte godkendelse udelukkende omfatter forholdet til miljølovgivningen. Der skal derfor evt. søges om en separat byggetilladelse, ændring af bygningsanvendelse, nedrivningstilladelse, afledning af tagvand eller lignende hos Sønderborg Kommune.

Den godkendte overdækning på gyllebeholder kræver ikke byggetilladelse.

7) Retsbeskyttelse

Med denne miljøgodkendelse følger der 8 års retsbeskyttelse af husdyrbrugets indretning og drift.

A handwritten signature in blue ink that reads "Sussanne B. Mortensen".

Sussanne Bigum Mortensen

Erhverv og Affald

Sønderborg Kommune

8) Vilkår for husdyrbruget jf. § 36

Vilkårene i denne miljøgodkendelse skal, hvis ikke andet er anført, være opfyldt fra det tidspunkt, hvor miljøgodkendelsen udnyttes.

Vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.

Denne miljøgodkendelse meddeles på nedenstående vilkår. Konkrete bestemmelser i lovgivningen og bekendtgørelser, som generelt er gældende for alle husdyrbrug, er ikke stillet som vilkår for godkendelsen.

Generelle vilkår

- 1) Projektet skal gennemføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet i husdyrgodkendelse.dk skema nr. 225381 vers. 2.
- 2) Miljøgodkendelse og beredskabsplan skal altid være at finde på husdyrbruget, enten udskrevet eller digitalt. Indholdet skal være driftsleder bekendt. Relevante vilkår i miljøgodkendelse samt beredskabsplanen skal være medarbejderne bekendt

Produktionsareal (§ 36 pkt. 1)

- 3) Stalde, produktionsarealer og produktionstype skal være i overensstemmelse med nedenstående tabel A og tabel A1, dyrene skal være placeret i de med rødt markerede stalde, se figur A for etape 1 og figur A1 for etape 2.

Tabel A. Stalde, produktionsareal og produktionstype etape 1

Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#420372) Flexgruppe: Alle dyr; Dybstrøelse	0	86
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#420378) Flexgruppe: Søer og Smågrise; Fulldrænet gulv (kummer under hele arealet) (#420377) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0 0	95 91
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#420381) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedsstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#420384) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#420387) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#420390) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#420393) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#420396) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Ny klimapavillon	70	Mekanisk ventilation	3 m	(#420398) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	57
Sum						4884

Tabel A1. Stalde, produktionsareal og produktionstype etape 1

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Køleghøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#390781) Flexgruppe: Alle dyr, Dybstrøelse	0	86
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390785) Flexgruppe: Søer og Smågrise, Fulldrænet gulv (kummer under hele arealet)	0	95
				(#390784) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	91
Løbefdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#390788) Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedsstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#390791) Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#390794) Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#390797) Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#390800) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#390803) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Ny klimapavillon	70	Mekanisk ventilation	3 m	(#390805) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	57
Forlængelse af Drægtighedsstald (H)	711	Mekanisk ventilation	6 m	(#390806) Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	701
Forlængelse af Farestald (I)	618	Mekanisk ventilation	6 m	(#390807) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	460
Sum						6045

Figur A. Stalde, produktionsareal og produktionstype etape 2

Figur A1. Stalde, produktionsareal og produktionstype etape 2

Egenkontrol

Ressourceforbrug

- 4) Vand- og elforbrug, og hvad der evt. er foretaget for at reducere det, skal registreres årligt.
- 5) Enhver form for driftsstop ved gyllekølingsanlægget skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end en uge.
- 6) Registreringen på gyllekølingsanlæggets datalogger, logbogen for driftsstop, den skriftlige kontrolaftale, de årlige kontrolrapporter samt øvrige servicereporter, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Håndtering af husdyrgødning

- 7) Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne. Inden udpumpning af gylle fra staldene skal det sikres, at gyllebeholderne kan rumme den udpumpede mængde gylle
- 8) Påfyldning af gylle til vogn skal ske på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter periode med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Såfremt påfyldningen af gylle sker med selvlæssende fyldeårn eller tilsvarende metode til at undgå spild, er der ikke krav om påfyldeplads.

Ressourceforbrug

- 9) Hvis husdyrbrugets vandforbrug har væsentlige udsving, skal ejer sende en redegørelse til miljømyndigheden. Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvad der ligger til grund for udsvinget, og hvilke tiltag der sættes i værk for at reducere vandforbruget.
- 10) Senest hvert 6. år efter godkendelsen er taget i brug skal ejer kunne redegøre for hvilke energibesparende tiltag der er mulige, og hvilke han agter at gennemføre, med henblik på at optimere energiforbruget.

Gyllekøling

- 11) Inden etableringen af gyllekølingsanlægget skal der indsendes beregninger til Sønderborg Kommune på størrelsen af gyllekummernes arealer, varmepumpens mindste årlige gennemsnitlige køleydelse i W/m^2 , den samlede køleydelse i kWh samt køleeffekten for et gyllekølingsanlæg, der kan reducere ammoniakemissionen

fra de to tilbygninger på 23 % i gennemsnit. Staldene må ikke tages i brug før kommunen har godkendt gyllekølingsanlægget.

- 12) Gyllekanalerne i "Forlængelse af Drægtighedsstald (H)" og "Forlængelse af Farestald (I)" skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
- 13) Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmepumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, der måler den månedlige og årlige køleydelse målt i KWh
- 14) Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstarte automatisk.
- 15) Vedligeholdelse af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
- 16) Ved udskiftning af varmepumpen, skal dokumentation for køleeffekt på nyt gyllekøleanlæg indsendes til tilsynsmyndigheden til godkendelse før anlægget tages i drift.
- 17) Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO-certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt. Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende: - afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmerne samt sikkerhedsanordningen, kontrol af kølekredsens ydelse.
- 18) Beregning for gyllekølingsanlægget jf. vilkår 11, skal opbevares sammen med miljøgodkendelsen på ejendommen og fremvises ved tilsyn.

Øvrige emissioner (lugt, støj, lys og støv)

Lugt

- 19) Husdyrbruget og dens omgivelser skal drives og renholdes således, at lugtgener så vidt muligt begrænses. Der skal opretholdes en god staldhygiejne, herunder sikres, at overflader holdes rene og tørre.

Støj

- 20) Bidraget fra landbruget med adressen Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg til det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) må i det åbne land, i byzone og ved samlet bebyggelse ikke overskride følgende værdier, som angivet i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern støj fra virksomheder":

	Mandag - fredag kl. 07.00 - 18.00	Mandag - fredag kl. 18.00 - 22.00	Alle dage
--	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------

	Lørdag kl. 07.00 - 14.00	Lørdag kl. 14.00 - 22.00 Søn og helligdag kl. 07.00 - 22.00	kl. 22.00 – 07.00
	dB(A)	dB(A)	dB(A)
Det åbne land	55	45	40
Byzone	45	40	35
Samlet bebyggelse	45	40	35

Tabel B. Støjgrænser

De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lydniveauer i dB(A)

Markarbejde med traktorer og landbrugsmaskiner er ikke omfattet af ovennævnte støjgrænser.

Støjgrænserne må i det åbne land ikke overskrides ved nærmeste nabos udendørs opholdsarealer, maks. 15 m fra beboelsen. Støjgrænserne må i samlet bebyggelse og byzone ikke overskrides noget sted i området.

I forbindelse med høst og korntørring kan grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5 dB(A) i høstperioden, dog i højst 6 uger.

Hvis tilsynsmyndigheden, på baggrund af en orienterende støjmåling, finder det nødvendigt, skal den ansvarlige for husdyrbruget dokumentere, at de i vilkåret fastsatte støjgrænser overholdes. Tilsynsmyndigheden kan dog kun kræve dette dokumenteret en gang årligt.

Målingerne/beregningerne være en "Miljømåling – ekstern støj", og skal udføres af en person eller firma, som findes på Miljøstyrelsens sidste reviderede liste over firmaer/personer, der er godkendte til at "Miljømåling – ekstern støj". Udgifterne til støjmålingen afholdes af husdyrbruget.

Lys

- 21) Driften må ikke medføre væsentlige lysgener for omboende og omgivelserne.

Støv

- 22) Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

Fluer og skadedyr

- 23) Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning, m.v. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.). Stalde, lagre og andre anlæg skal holdes i forsvarlig rottesikret stand, m.v. med henblik på at forhindre levemuligheder for rotter.

- 24) Der skal overalt på ejendommen udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse med de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

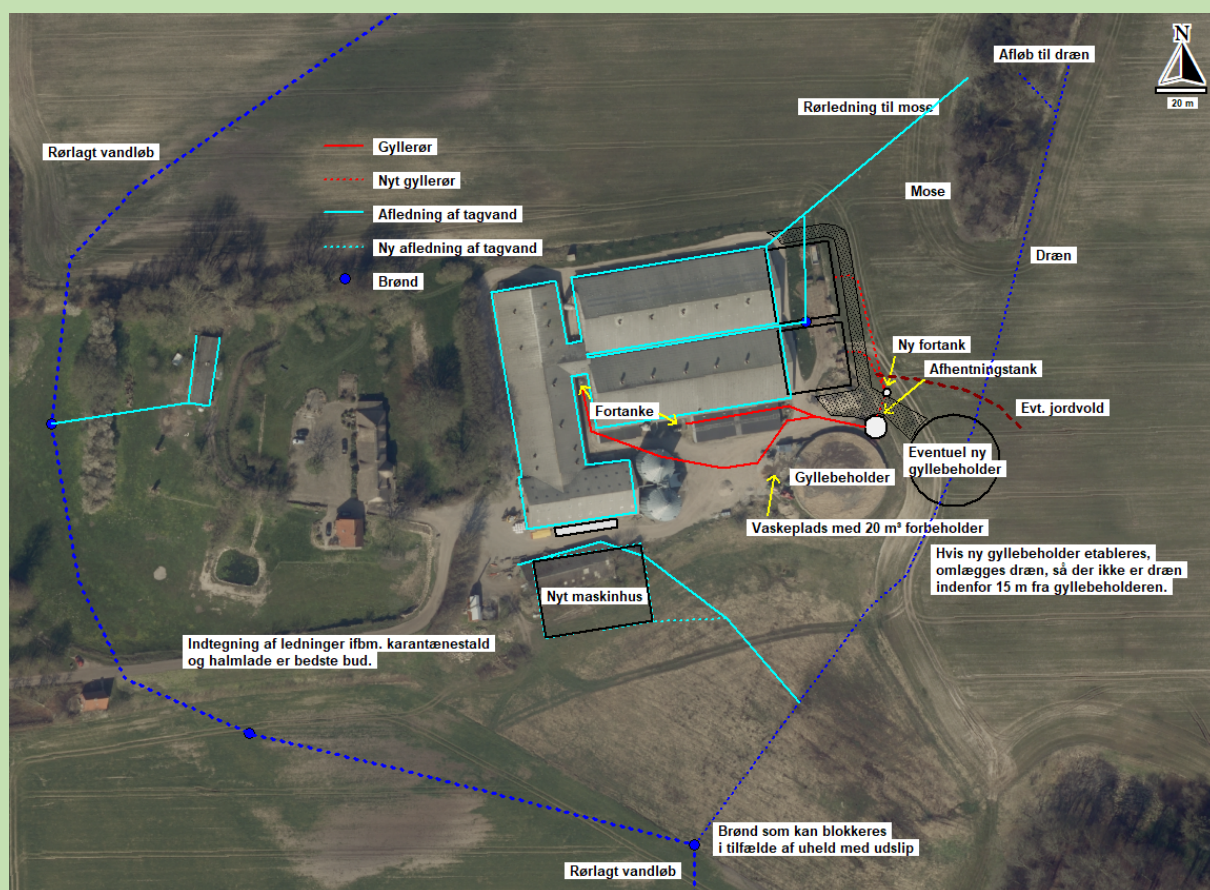
Reststoffer, affald og naturressourcer

Spildevand

- 25) Vask af maskiner, redskaber og transportvogne skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevand til opsamlingsbeholder. Alternativt kan rengøringen foregå på arealer, hvor der er vegetation.

Overfladevand

- 26) Der skal ansøges om udledningstilladelse til overfladevand fra tagflader og befæstede pladser inden påbegyndelse af etape 2.
- 27) Overfladevand fra marken mod nord, tagflader og befæstede pladser må ikke tilledes naturområdet mod nord i etape 2. (Rørledning til mose skal sløjfes) se figur B.
- 28) Dræn under eventuel ny gyllebeholder på figur B skal omlægges inden etablering af beholder.

Figur B: Ledningsplan

Affald og kemikalier

- 29) Husdyrbruget må højst opbevare ikke-genanvendeligt farligt affald i 1 år, før det bortskaffes.
- 30) Oliefiltre, batterier, spildolie eller andet flydende farligt affald skal opbevares i egnede beholdere under tag.
- 31) Beholderne med oliefiltre, batterier, spildolie eller andet flydende farligt affald skal stå på en spildbakke med tæt bund, som ikke har afløb til kloak. Spildbakken skal kunne rumme indholdet af den største beholder, der opbevares, og være resistent overfor de kemikalier, der kan opsamles. Beholdere opbevaret på spildbakken skal være hævet fra bunden med rist, paller eller lignende, så eventuelle utætheder er synlige, og spild ikke ødelægger de andre beholdere.
- 32) Beholderne med farligt affald skal være mærket med indhold.
- 33) Spild af olie, kemikalier og flydende farligt affald skal opsamles straks. Der skal til enhver tid forefindes opsugningsmateriale på husdyrbruget. Alt opsamlet spild indeholdende olie og kemikalier (herunder grus, savsmuld eller lignende anvendt til opsugning) skal opbevares og bortskaffes som farligt affald.

Olie og diesel

- 34) Tankning af diesel skal ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand. Tankningen skal ske under opsyn.

Kemikalier og andre stoffer

- 35) Kemikalier, rengøringsmidler, medicin, foderstoffer m.v., skal opbevares således, at de ikke kan ledes til jord, grundvand, overfladevand eller afløbssystemer, hvis der måtte ske udslip.

Døde dyr

- 36) Døde dyr skal opbevares overdækket og på betonspalter eller andet tilsvarende underlag. Opbevaringen må ikke give anledning til væsentlige lugtgener og må ikke medføre uhygiejniske forhold.

Landskab

- 37) Der skal etableres beplantning syd og øst for maskinhuset i etape 1 bestående af et typisk alsisk hegn med bl.a. syrener, almindelig røn, vild æble, hassel mirabelle, fuglekirsebær og guldregn.

Driftsforstyrrelser

- 38) Der skal forefindes en opdateret beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal opdateres hvert 2. år og dato for udarbejdelse eller revidering af planen skal tilføjes planens forside.

DEL 2 – KOMMUNENS VURDERING OG BEGRUNDELSE FOR AFGØRELSE

9) Reduktion af ammoniakemission ved anvendelse af den bedst tilgængelige teknik (BAT), § 25

Anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) i forhold til ammoniak- og lugtemission fra anlægget er omsat til et bestemt krav til mængden af ammoniakemission, der må komme fra husdyrbruget. Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af beskrivelserne og vurderingerne i miljøkonsekvensrapporten og beregningerne i husdyrgodkendelse.dk at der anvendes BAT i forhold til ammoniakemission.

For at leve op til BAT etableres der i etape 2 gyllekøling i tilbygningerne til den store farestald (bygning I) og den store drægtighedsstald (bygning H) med en ammoniakreduktionseffekt på 23 %.

Ammoniakemissionen fra stalde og opbevaringslagre fremgår af tabel 1.

Ammoniak fra stald og lager er 7.181 kg NH₃-N/år i ansøgt drift etape 2 og 5.724 kg NH₃-N/år i nudrift. Der er en merdisposition på 1.456,7 kg NH₃-N/år i nudriften, hvilket er et fald på 118 kg NH₃-N/år i forhold til 8 års drift.

Forskellen på nudrift og 8 års drift skyldes opsætningen af de 4 klimapavilloner, som kommunen i 2015 godkendte som en ikke godkendelsespligtig ændring.

Tabel 1: Ammoniakemission fra staldafsnit, opbevaringslagre og totalt fra husdyrbruget

Drifttype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	6165,8	1015,1	7180,9
Nudrift	5103,7	620,6	5724,3
8 års-drift	4985,5	620,6	5606,1

BAT-niveauet for hhv. etape 1 og 2 fremgår af tabel 2 og tabel 3.

Tabel 2: BAT-niveau i etape 1

Ansøgerscenarie (227297) | BAT ?

Herunder er der foretaget en beregning af den vejledende grænseværdi for ammoniaktab (emissionsgrænseværdien) pr. år opnåelig ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT). Beregningerne er foretaget efter de retningslinjer og beregningsmetoder der fremgår af Miljøstyrelsens standardvilkår for BAT fra 2011, og afhænger af om en produktion er placeret i ny eller eksisterende stald. For eksisterende stalde vil gælde en fast værdi per dyr på en given gultype. For nye stalde vil værdien afhænge af produktionens størrelse, således at BAT-kravet skærpes i takt med en voksende produktion.

Samlet BAT beregning ? i			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	5285	621	5906
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	5284	621	5905
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	1
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 3: BAT-niveau i etape 2

Kommunescenarie (230373) | BAT ?

Herunder er der foretaget en beregning af den vejledende grænseværdi for ammoniaktab (emissionsgrænseværdien) pr. år opnåelig ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT). Beregningerne er foretaget efter de retningslinjer og beregningsmetoder der fremgår af Miljøstyrelsens standardvilkår for BAT fra 2011, og afhænger af om en produktion er placeret i ny eller eksisterende stald. For eksisterende stalde vil gælde en fast værdi per dyr på en given gultype. For nye stalde vil værdien afhænge af produktionens størrelse, således at BAT-kravet skærpes i takt med en voksende produktion.

Samlet BAT beregning ? i			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	6167	1015	7182
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	6166	1015	7181
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	1
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Den totale ammoniakemission fra husdyrbruget er i ansøgt drift i etape 1, er på samlet 5.905 kg NH₃-N/år og BAT-niveauet er på 5.906 kg NH₃-N/år.

Den totale ammoniakemission fra husdyrbruget er i ansøgt drift i etape 2, er på samlet 7.181 kg NH₃-N/år og BAT-niveauet er på 7.182 kg NH₃-N/år. Ejendommen lever dermed op til BAT på ammoniak i begge etaper.

10) Maksimal deposition af ammoniak til kategori 1- og 2-natur, § 26 og § 27 samt påvirkning af bilag IV- arter

Kommunalbestyrelsen skal ved godkendelse og tilladelse til etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug sikre, at kravene om totaldeposition for ammoniak efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens §§ 26 og 27 overholdes (jf. samme bekendtgørelses § 40 stk. 7).

Sønderborg Kommune vurderer, på baggrund af beskrivelserne og vurderingerne i miljøkonsekvensrapporten, at ansøgningen overholder alle krav i forhold til påvirkning af

kategori 1, 2 og 3 natur, ligesom det vurderes, at der ikke vil ske en tilstandsændring af naturområder, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Ligeledes vurderes det, at projektet ikke medfører ændringer, der påvirker eventuelle bilag IV-arter eller deres levesteder væsentligt.

11) Kommunens vurdering og begrundelse for afgørelse, § 34 stk. 1 (pkt. 1-4), stk. 2 og stk. 3

11.1. Landskabelige værdier (pkt. 1)

Ejendommen er beliggende i landzone uden for lokal- eller kommuneplanlagte områder.

Ejendommen ligger indenfor områder der er udpeget som kystorienteret landskab, kystnærhedszone, skovbyggelinje, bevaringsværdige landskaber, værdifulde landskaber, men udenfor kulturhistoriske bevaringsværdier, større sammenhængende landskaber, særlige værdifulde geologiske beskyttelsesområder.

Ejendommens landskabelige forhold samt en vurdering heraf, fremgår af Miljøkonsekvensrapportens punkt 3.4.1.

Det er kommunens vurdering, at det ansøgte ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning på det omkringliggende landskab. Den ny bebyggelse, herunder også siloer og brovægten, placeres i tilknytning til den samlede bygningsmasse på ejendommen og vil fortsat lade ejendommen fremstå som en samlet enhed. Kommunen lægger i sin vurdering vægt på, at forlængelsen af stald I og H sker med tilsvarende materialer som de eksisterende stalde, og at den nye bebyggelse i udformning og højde ligger i tråd med de eksisterende anlæg på ejendommen. Etablering af en ny gyllebeholder samt overdækning af den eksisterende og nye gyllebeholder vurderes pga. højden og volumen at kunne medføre en mindre væsentlig ændring i oplevelsen af landskabet. På grund af terrænforholdene og staldanlæggenes tilsvarende højde og volumen, vurderes gyllebeholderne dog at være indpasset ejendommen, så de visuelt ikke vil have negativ påvirkning af landskabet.

Nedenfor er de enkelte bygninger og anlæg omfattet af projektet, gennemgået i forhold til deres eventuelle landskabelig påvirkning.

Nyt maskinhus

Kommunen vurderer, at maskinhuset placeres i tilknytning til den samlede bygningsmasse, idet den placeres tæt på de eksisterende bygninger. På grund af terrænet skal der tilføres en del fyld mod syd og øst under maskinhuset. Der er i dag allerede et større terrænspring, som med projektet vil blive "flyttet" længere ud på marken mod syd. Det fremgår af ansøgningsmaterialet, at der etableres en beplantning syd og øst for det nye maskinhus, som vil være med til at indramme bygningen og ejendommen som helhed. Der er stillet vilkår hertil - vilkår 36. Beplantningen vil også delvist nedtone terrænspringet. Det er kommunens vurdering, at maskinhuset er tilpasset omgivelserne og ikke medfører en væsentlig negativ påvirkning på landskabet.

Ny brovægt

Kommunen vurderer, at brovægten placeres i tilknytning til den samlede bygningsmasse, idet den placeres tæt op ad de eksisterende bygninger. Idet brovægten placeres i terrænhøjde og kommer til at ligge mellem eksisterende bygninger og det nye maskinhus, vurderes den ikke kunne ses på større afstande.

Klimapavillon

Kommunen vurderer, at klimapavillonen er placeret i tilknytning til den samlede bygningsmasse, idet den placeres imellem de eksisterende bygninger. Klimapavillonen vurderes pga. placeringen ikke at kunne ses på større afstande og vil ikke have nogen påvirkning på de landskabelige forhold.

Forlængelse af Farestald (I) og Drægtighedsstald (H)

Kommunen vurderer, at en forlængelse af de eksisterende stalde ikke medfører en væsentlig negativ påvirkning på landskabet. Staldene vil fortsat fremstå som en samlet helhed, idet der anvendes tilsvarende materialer, som til de eksisterende. Forlængelsen sker mod øst og vil fra syd ligge afskærmet af den eksisterende gyllebeholder.

Ny gyllebeholder

Den nye gyllebeholder placeres øst for den eksisterende og kommer til at ligge lidt lavere end den eksisterende. Begge gyllebeholdere ønskes evt. på sigt overdækket. Kommunen vurderer ikke, at den nye gyllebeholder eller overdækningerne vil medføre en væsentlig negativ ændring af de landskabelige forhold. Gyllebeholderen svarer i volumen og højde til de eksisterende anlæg på ejendommen og ligger i tilknytning til den eksisterende bebyggelse.

Siloer

Grundet siloernes forventede placering og udformning vurderes de ikke at udgøre en væsentlig negativ ændring på de landskabelige forhold. Det er kommunens vurdering, at siloerne er indpasset de eksisterende forhold og højdemæssigt svarer til de eksisterende siloer på ejendommen.

Fund- og fortidsmindelinjen

Flere af de ansøgte anlæg og bygninger er placeret inden for fund- og fortidsmindelinjen. Museum Sønderjylland har udtalt sig i sagen. Museets udtalelse fremgår af miljøkonsekvensrapporten.

Støder man på arkæologiske levn under anlægsarbejdet, skal Museum Sønderjylland – Arkæologi Haderslev, Dalgade 7, 6100 Haderslev på T 65370801 eller E planer@msj.dk straks tilkaldes, og arbejdet indstilles i det omfang det berører fortidsmindet. Jævnfør museumslovens § 27.

11.2. Natur og bilag IV –arter (pkt.2)

Påvirkning af natur er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.5.

Det fremgår at den samlede kvælstofdeposition til mosen, der ligger øst for ejendommen bliver på mellem 9,5 – 22,5 kg N/ha/år. Når man lægger det sammen med baggrundsbelastningen kommer depositionen til mosen flere steder til at overstige den øvre tålegrænse for naturtypen.

I mosen er der registreret flere positivarter for naturtypen, bl.a. trævlekrone og orkidéen skovhullæbe. Samtidig ses tydelige tegn på, at mosen er næringspåvirket. Det ses især ved, at der er forholdsvis stor forekomst af trådalger.

Kvælstofdepositionen fra ejendommen er ikke den eneste kilde til næringsbelastningen af mosen. Tagvandet fra staldanlægget ledes i dag urenset til mosen og markdriften medfører givetvis en forholdsvis stor tilledning af næringsstoffer eftersom mosen ligger i en lavning med muligt tilløb fra marken.

Kommune vurderer, på baggrund af beskrivelserne og vurderingerne i miljøkonsekvensrapporten, at det vil være muligt at forbedre mosens tilstand ved at reducere den samlede tilledning af næringsstoffer marken og overfladevandet. Ved at reducere de to kilder vurderer kommunen, at næringsstofpåvirkningen samlet set kan reduceres, selvom man øger den atmosfæriske deposition.

Sønderborg kommune vurderer på baggrund af ovenstående og beskrivelser i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.5 at ansøgningen overholder alle krav i forhold til påvirkning af kategori 1, 2 og 3 natur. Det vurderes ligeledes, at der ikke vil ske en tilstandsændring af naturområder, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 når der i etape 2 etableres et forsinkelsesbassin eller lign. for at undgå til ledning af tag- og overfladevand til mosen mod øst.

Ligeledes vurderes det, at projektet ikke medfører ændringer, der påvirker eventuelle bilag IV-arter eller deres levesteder væsentligt. Der skal ansøges om udledningstilladelse til overfladevand fra tagflader og befæstede pladser inden påbegyndelse af etape 2.

Der stilles vilkår om at overfladevand fra marken mod nord, tagflader og befæstede pladser ikke må tilledes naturområdet mod nord i etape 2. Se vilkår 27 og 28

Udvidelsen af staldanlægget (etape 2) kan kun realiseres under forudsætning af at vilkår 27 og 28 er opfyldt.

11.3. Påvirkning af jord, grundvand og overfladevand (pkt. 3)

Sønderborg Kommune vurderer, på baggrund af beskrivelserne i miljøkonsekvensrapporten, at den ansøgte ændring i eksisterende stalde, opførelse af nye stalde og maskinhus og opførelse af en ny silo ikke indebærer væsentlig virkning på jordarealer, jordbund eller vandforekomster.

11.4. Øvrige emissioner og gener (pkt.4)

Lugt for omboende

Beregningerne i husdyrgodkendelse.dk viser at alle geneafstande er overholdt.

Lys

Det vurderes, at belysning ikke kan påvirke nærmeste naboer væsentligt, idet afstanden til naboerne er stor og at den udvendig belysning er mindre lamper. Der kun påvirker nærområdet

Støv

Sønderborg Kommune vurderer, at der praktiseres BAT på støvemissioner idet foder til staldene ledes gennem lukket rørsystem.

Støj

Sønderborg Kommune vurderer, at der praktiseres BAT på støjgener ved at alle stationære pumper er støjsvage elektriske pumper. Gyllebeholderne tømmes vha. gyllevogn med indbygget pumpesystem, som er meget lidt støjende. Der benyttes kun traktordrevet gyllerører til omrøring af gyllebeholder før udbringning, såfremt der er behov.

En andel af foderet blandes af CR Foderservice K.S. med et mobilt blandeanlæg installeret på en lastbil. Lastbilen holder i laden, når der blandes.

Godt landmandskab

Sønderborg Kommune vurderer, at BAT på godt landmandskab og miljøledelse opnås ved at have en nødfremgangsmåde ved uheld (opdateret beredskabsplan) og dagligt opsyn med stald-, opbevarings- og foderanlæg.

Døde dyr

Sønderborg Kommune vurderer, at opbevaring af døde dyr opfylder BAT ved at døde smågrise opbevares i kølecontainer mellem stald F og H, mens søer opbevares på spalter under kadaverkap på afhentningspladsen (se bilag 1). Der er ingen naboer, som kan se pladsen fra deres ejendom.

Skadedyr

De beskrevne bekæmpelsestiltag under punkt 3.8.5 i miljøkonsekvensrapporten vurderes, at være tilstrækkelige til, at der ikke er risiko for gener fra skadedyr eller menneskers sundhed.

Transporter

Transporter er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.6. Transporterne stiger med maks. 12 % som følge af udvidelsen. Stigningen i antallet af transporter på offentlig vej vurderes at være proportionalt med udvidelsens størrelse. Med så mange transportere som muligt direkte til/fra marken vurderes det, at der er taget maksimalt hensyn til omgivelserne.

Samlet vurdering

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af den store afstand til nabobeboelser, og de beskrevne tiltag for begrænsningen af gener og emissioner, at der ikke vil forekomme væsentlige gener for omgivelserne.

11.5. Etableringer, udvidelser og ændringer af husdyrbruget inden for de seneste 8 år (stk. 2)

8 års drift

Den gældende produktionstilladelse for 8 års siden er en revurderet miljøgodkendelse fra 9. juli 2014 til 1.400 søer med smågrise til 8,5 kg 10 moderfår med lam og 10 høns, og en tilladelse til 4 klimapavilloner fra 2015. Der er ikke ændret i produktionsarealerne siden.

Der er forskel i emissionen af ammoniak i nudrift og 8-års drift, se tabel 2.

Forskellen på nudrift og 8 års drift skyldes opsætningen af de 4 klimapavilloner, som kommunen i 2015 godkendte som en ikke godkendelsespligtig ændring.

Ved en fejl er der i de gamle sager angivet fuldspalter i Stald C. Der har dog altid været delvis spaltegulv i den ene halvdel af stalden, hvorfor det faktiske staldgulv er indtastet i alle 3 drifter. Da der "ændres" fra et gulv med høj ammoniakemission til lavere ammoniakemission, har kommunen accepteret at 8 års driften og nudriften er indtastet i overensstemmelse med de faktisk produktionsarealer i staldene. Produktionsarealet i den klimapavillon, der ansøges lovliggjort, er kun angivet i ansøgt drift, hvor produktionsarealerne i de nye tilbygninger også er angivet.

Nudrift

Nudriften fremgår af tabel 4.

Tabel 4: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i nudrift

Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#390783) Får og geder. Dybstrøelse (#390782) Høner, konsumæg. Skrabe og friland, gulvdrift uden kummer	0	29 57
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390786) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	186
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#390789) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedsstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#390792) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#390795) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#390798) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#390801) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#390804) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Sum						4827

Pt. er der kun hobbydyr i form af får på husdyrbruget. Fårene går i den gamle karantænestald i få måneder i vinterperioden. Der ansøges om flex, så produktionsarealerne i karantænestalden kan benyttes til alle typer dyr på dybstrøelse.

11.6. Vurdering af Erhvervsmæssig nødvendighed

Sønderborg Kommune vurderer, at:

- Lovliggørelse af en opstillet klimapavillon
- Ny brovægt
- Nyt maskinhus på en del af arealet, hvor den eksisterende halmlade ligger
- Forlængelse af eksisterende farestald
- Forlængelse af drægtighedsstald mod øst
- To nye fodersiloer

Samt opførelse en ny gyllebeholder på 5.800 m² gødningsopbevaringsareal til flydende husdyrgødning er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommenes fremtidige drift som landbrug.

12) Indretning og drift, § 35 (pkt. 1-7)

12.1. Anvendelse af BAT (pkt. 1)

BAT er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse forurening fra stalde eller lager. Teknik, der har opnået betegnelsen BAT, er også vurderet med hensyn til miljø, økonomi og dyrevelfærd.

Ejendommens BAT-redegørelse kan ses i en uddybet form i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.5.

Kommunens vurdering

Kommunen vurderer at de beskrevne BAT-tiltag opfylder kravet i § 35.

12.2. Udnyttelse af energi- og råvareforbruget (pkt. 2)

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17 og dermed §§ 46 og 47, som er generel lovgivning (se afsnit 13.4). Paragraffer 46 og 47 omhandler fodringskrav og energieffektiv belysning. Der skal derfor ikke stilles vilkår til fodring og energieffektiv belysning i godkendelsen.

I forhold til vandforbrug er det et krav jf. § 36, pkt. 9, at der stilles vilkår om tilrettelæggelse af husdyrbruget og driften heraf, så vandforbruget minimeres mest muligt (se afsnit 13.6).

Kommunens vurdering

Kommunen vurderer, at BAT overholdes i forhold til energiforbruget bl.a. med isolerede stalde, opvarmning med halm og fremadrettet opvarmning med genvundet varme fra

gyllekølingen, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation samt delvis LED-belysning.

BAT på vandforbruget gennemføres ved, at der anvendes BAT i forhold til effektiv vandudnyttelse, idet der sker daglig overvågning af drikkevandssystemerne i staldene og øjeblikkelig igangsætning af reparation ved lækage, der anvendes højtryksrensere ved vask, der er vandbesparende drikkevandssystem (drikkekopper/trug i alle stalde) samt at stalde sættes i blød forud for vask.

BAT med hensyn til råvarer (foder, vand, hjælpemidler mv.) benyttes der ikke mere, end der er behov for. Som tidligere beskrevet vil ansøger bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt. Der fasefodres på ejendommen.

12.3. Substituering af særligt skadelige eller betænkelige stoffer (pkt. 3)

Kommunens vurdering

I det landbrug kun anvender godkendte produkter og kemikalier, er det kommunens vurdering, at husdyrbruget ikke anvender skadelige stoffer der udsætter befolkningen for sundhedsfare hverken i eller ud over landets grænser.

12.4. Optimerede produktionsprocesser (pkt. 4)

Husdyrbruget oplyser i afsnit 4.2.4 i miljøkonsekvensrapporten at:

- Der anvendes en ajourført beredskabsplan
- Der er dagligt opsyn med stald-, opbevarings- og foderanlæg.
- Dokumentation for gennemførte kontroller bliver årligt fremsendt til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.
- I løbet af dagen bliver dyr, anlæg, installationer og materiel holdt under opsyn
- Slidte dele repareres eller udskiftes løbende
- Der registreres dyr i CHR
- Gyllepumpningen overvåges og der tjekkes først om der er plads i gyllebeholderne
- Der er sundhedsrådgivning af besætningen
- Der føres journal over antal dyr bortskaffet til DAKA og antal dyr til slagting
- Der føres journal over medicinforbrug
- Indlæggssedler for indkøbt foder gemmes. Der udarbejdes foderplaner, og forbruget af foder registreres.
- Opgørelse over ressourceforbruget (brændstof, el, vand og foder) registreres årligt

- Der udarbejdes gødningsregnskab og mark/gødningsplaner for ejendommen

Kommunens vurdering

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17, som indeholder krav til blandt andet miljøledelse (§§ 42 og 43) og fodringskrav (§ 46), som i høj grad omhandler optimering af produktionsprocesserne på husdyrbrug i forhold til miljøet (se afsnit 13.4).

Kommunen vurderer at kravene er opfyldt hvis §§ 42, og 43 samt § 46 overholdes. Bemærk at dokumentationen skal foreligge ved tilsyn og senest sendes ind til kommunen 31. december.

12.5. Håndtering af affald (pkt. 5)

Typer af affald er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.9.2.

Husdyrbruget skal sortere sit affald og sikre, at mest muligt affald bliver sorteret fra til genbrug, genanvendelse og anden endelig materialenyttiggørelse. Affald som ikke kan genanvendes skal håndteres som forbrændingseget, deponeringseget eller farligt affald i henhold til Sønderborg Kommunes regulativ for erhvervsaffald.

Sønderborg Kommune har indført en obligatorisk henteordning for virksomheders farlige affald (Sonfor-Kemi). Det er muligt, at benytte en privat indsamlingsordning for farligt affald, men virksomheder, der vælger en privat løsning, skal søge om fritagelse på kommunens hjemmeside. Tilmelding til Sonfor-kemis ordning for husdyrbrug skal ske på www.sonfor.dk/serviceordning/

Husdyrbruget skal håndtere sit affald efter reglerne i affaldsbekendtgørelsens og affaldsaktørbekendtgørelsen. Det betyder, at husdyrbruget skal sortere deres erhvervsaffald og aflevere det til en godkendt affaldsmottager med henblik på genbrug, genanvendelse eller anvendelse til anden endelig materialenyttiggørelse.

Ifølge affaldsbekendtgørelsen defineres erhvervsaffald egnet til materialenyttiggørelse som værende:

- Glasaffald
- Metalaffald
- Plastaffald
- Papiraffald
- Papaffald
- Træaffald
- Genanvendeligt farligt affald, herunder batterier og elektronik
- Genanvendeligt PVC-affald

- Andet affald, der er egnet til materialenyttiggørelse, fx byggeaffald og have-/parkaffald.

Husdyrbruget skal sikre en høj reel genanvendelse af affaldet og skal på anmodning fra kommunen kunne dokumentere, at affaldet bliver leveret til et godkendt affaldshåndteringsanlæg, som sikrer, at de enkelte affaldsfraktioner reelt bliver forberedt med henblik på genbrug eller genanvendt. Dokumentationen kan være fra behandlingsanlægget.

Ovenstående findes i affaldsbekendtgørelsens § 61.

Virksomheder kan aflevere affaldet til:

- Et genanvendelsesanlæg eller et anlæg, som forbereder affald til genbrug, der er registreret i Affaldsregistret.
- En indsamlingsvirksomhed, der er registreret i Affaldsregistret.
- En virksomhed, som kan undlade at lade sig registrere efter bekendtgørelse om Affaldsregistret og om godkendelse som indsamlingsvirksomhed.
- Et kommunalt behandlingsanlæg, der er registreret i Affaldsregistret.
- En kommunal genbrugsplads eller en kommunal ordning efter § 11.
- En frivillig tilbagetagningsordning, jf. bekendtgørelse om affald.

Du kan læse mere i § 24 i affaldsaktørbekendtgørelsen.

Sønderborg Kommune vurderer, at husdyrbrug kan producere farligt affald, herunder for eksempel:

- Oliefiltre
- Batterier
- Spildolie
- Pesticider
- Spraydåser
- Kanyler
- Kemikalierester
- Rester af kunstgødning
- Giftrester (også rottegift)
- Medicinrester
- Lysstofrør

Opbevaring af farligt affald kan udgøre en miljørisiko.

Der stilles vilkår til opbevaring og håndtering af affald, vilkår 29-33.

Kommunens vurdering

Affald skal håndteres som beskrevet i miljøministeriets affaldsregulering og Sønderborg Kommunes til enhver tid gældende affaldsregulativ for erhvervsaffald, og husdyrbruget skal være tilknyttet en kommunens ordning for håndtering af farligt affald eller have aftale med en anden godkendt indsamler eller behandlingsanlæg, såfremt der opstår farligt affald på husdyrbruget.

Sønderborg kommune vurderer at med overholdelse af de stillede vilkår, er kravene til anvendelse og håndtering af affald opfyldt.

12.6. Anvendelse af bedste tilgængelige rensningsteknik (pkt. 6)

Der stilles ikke vilkår om yderligere rensningsteknik, da forureningen fra husdyrbruget overholder BAT.

12.7. Forebyggelse af uheld og begrænsning af konsekvenserne (pkt. 7)

Se miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.13.

Kommunens vurdering

Kommunen vurderer på baggrund af beskrivelserne i miljøkonsekvensrapporten at kravet er opfyldt.

13) Fastsættelse af vilkår jf. § 36 (pkt 1-13)

Kommunen skal på grundlag af vurderingen efter §§ 34 og 35 fastsætte vilkår for at sikre, at udvidelsen og produktionen kan foregå uden at miljøet og omgivelserne påvirkes væsentligt. Godkendelser og tilladelser skal i alle tilfælde indeholde de vilkår, som er nævnt i nr. 1-6, og IE-husdyrbrug skal endvidere i alle tilfælde indeholde de vilkår, som er nævnt i nr. 7-13.

13.1. Produktionsarealets størrelse i m² med angivelse af dyrearter og dyretyper, staldsystemer og teknologi (pkt. 1)

Der stilles vilkår til produktionsarealerne, se vilkår 4.

13.2. Anvendelse af ammoniakreducerende virkemidler

For at leve op til BAT etableres gyllekøling i tilbygningerne til den store farestald og den store drægtighedsstald med en ammoniakreduktionseffekt på 23 %. Der er stillet vilkår hertil, vilkår 11-18.

13.3. Placering og udformning af ny bebyggelse (pkt. 5)

Der opføres med denne godkendelse:

- Ny brovægt
- Ny Klimapavillon

- Nyt maskinhus på en del af arealet, hvor den eksisterende halmlade ligger
- Forlængelse af eksisterende farestald
- Forlængelse af drægtighedsstald mod øst
- To nye fodersiloer
- En ny gyllebeholder

Der stilles vilkår til beplantning syd og øst for maskinhuset bestående af et typisk alsisk hegn med bl.a. syrener, almindelig røn, vild æble, hassel mirabelle, fuglekirsebær og guldregn., se vilkår 37.

Der stilles vilkår til dræn under eventuel ny gyllebeholder på figur B skal omlægges inden etablering af beholder, vilkår 28.

13.4. Transporter (pkt. 7)

Ejendommen ligger placeret således at transporter ikke er et problem, ligesom der ikke har været klager over transporter fra ejendommen.

13.5. Tiltag der reducerer produktionen af spildevand (pkt. 8)

Der stilles vilkår til at vask af maskiner m.m. skal foregå på støbt plads for at begrænse forureningen, vilkår 8.

13.6. Vandforbrug (pkt. 9)

Kommunen er efter § 36, stk. 1, nr. 9 forpligtet til at stille vilkår om, at IE-husdyrbruget drives og indrettes på en sådan måde, at vandforbruget minimeres mest muligt med henblik på at reducere mængden af spildevand.

Bestemmelsen giver ikke kommunen hjemmel til at stille vilkår om maksimalt vandforbrug. Kommunen skal derimod vurdere, om der er mulighed for anlægs- eller driftsmæssige optimeringer, der kan minimere vandforbruget, eller om der konkret kan fastsættes vilkår, der understøtter dette. Det kunne f.eks. være i forhold til drikkevandssystemer, rengøringsmetoder mv.

Der er tale om en konkret vurdering, der i nogle tilfælde kan føre til, at andre saglige hensyn til f.eks. arbejdsmiljø og effektivitet betyder, at kommunen stiller vilkår om en mindre vandbesparende løsning. Kommunen vil således som led i almindelig sagsoplysning skulle spørge ansøger om baggrunden for evt. valgte løsninger og bl.a. på den baggrund vurdere muligheden for at anvende andre vandbesparende tiltag.

Det fremgår af tabel 19 i afsnit 4.23 i miljøkonsekvensrapporten at det forventede/skønnede vandforbrug er ca. er 12.000 m³ i etape 1 og 16.775 m³ i etape 2 årligt.

Kommunens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer at der er anvendt vandbesparende teknikker i form af at der benyttes højtryksrensere ved rengøring og der er vandbesparende drikkevandssystemer i staldene.

Der stilles vilkår til at hvis husdyrbrugets vandforbrug har væsentlige udsving, skal ejer kunne redegøre for hvilke vandbesparende tiltag der er mulige, og hvilke han agter at gennemføre, med henblik på at optimere vandforbruget, vilkår 9.

13.7. Brug af teknologi (pkt. 10)

Der anvendes gyllekøling – vilkår 11-17.

Kommunens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set, med baggrund i de enkelte redegørelser for BAT i miljøkonsekvensrapporten at ejendommen kan drives uden yderligere teknologi. Ejendommen lever op til niveauet for BAT, for en ejendom med den pågældende husdyrproduktion og størrelse, med de vilkår som i øvrigt er stillet i miljøkonsekvensrapporten i relation til BAT.

Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille vilkår om yderligere indførelse af bedst tilgængelig teknologi.

13.8. Regelmæssig vedligeholdelse og overvågning (pkt. 11)

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17 og dermed § 44, som er generel lovgivning (se afsnit 13.3). Der skal derfor ikke stilles vilkår til regelmæssig vedligeholdelse og overvågning godkendelsen.

13.9. Ophør af driften (pkt. 12)

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17 og dermed § 51, som er generel lovgivning (se afsnit 13.8). Der skal derfor ikke stilles vilkår til ophør af drift i godkendelser.

13.10. Anvendelse, fremstilling og frigivelse af relevante farlige stoffer i forbindelse med husdyrproduktionen (pkt. 13)

Sønderborg Kommune har ikke kendskab til aktiviteter, som tidligere kunne have medført forurening af jord og grundvand på husdyrbruget.

På grundlag af de foreliggende oplysninger vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke foreligger en væsentlig risiko for forurening af jord og grundvand fra husdyrbruget.

14) Særregler for IE-husdyrbrug jf. kapitel 17

14.1. Miljøledelse § 42

IE-husdyrbrug skal have et miljøledelsessystem, der opfylder betingelserne i stk. 2. Stk. 2:

- Formulere en miljøpolitik med afsæt i husdyrbrugets miljøforhold,

- Fastsætte miljømål,
- Udarbejde handlingsplan for det eller de fastsatte miljømål,
- Minimum 1 gang årligt evaluerer miljømedarbejdet og om nødvendigt foretage justeringer af mål og handlingsplaner og
- Minimum 1 gang årligt gennemgår miljøledelsessystemet.

Stk. 3: IE-husdyrbruget skal kunne dokumentere, at der gennemføres og overholdes et miljøledelsessystem i overensstemmelse med de krav, der er nævnt i stk. 2, nr. 1 – 5, f.eks. digitalt eller i form af dokumenter. Dokumentationen skal opbevares i 5 år og kunne forevises på forlangende i forbindelse med tilsyn.

14.2. Miljøledelse – oplæring af personale § 43

IE-husdyrbrug skal oplære personale, hvad angår:

- Relevant lovgivning
- Transport og udbringning af husdyrgødning
- Planlægning af aktiviteter
- Beredskabsplanlægning og –styring
- Reparation og vedligeholdelse af udstyr

Jf. stk. 2 skal IE-husdyrbruget udarbejde oplæringsmateriale, der angår de forhold der følger af ovenstående punkter. Materialet skal være tilgængelige for personalet og opdateres løbende. Oplæringsmaterialet skal kunne fremvises på forlangende til tilsynsmyndigheden.

14.3. Plan for regelmæssig kontrol, reparation, vedligeholdelse og beredskab § 44

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17 og dermed § 44, som er generel lovgivning. Der skal derfor ikke stilles vilkår til regelmæssig vedligeholdelse og overvågning i godkendelser.

IE-husdyrbrug skal udarbejde og følge en plan for kontrol, reparation og vedligeholdelse af husdyrbruget inkl. materiel, herunder med henblik på at forebygge uheld, og beredskab for håndtering af uventede emissioner og hændelser. Planen skal som minimum opfylde følgende betingelser:

- Plan for regelmæssig kontrol, reparation og vedligeholdelse
- Gyllebeholdere (for tegn på skader, nedbrydning eller utætheder)
- Gyllepumper, -miksere, -separatorer og –spredere.
- Forsyningssystemer til vand og foder
- Varme-, køle- og ventilationssystemer samt temperaturfølere, herunder optimeret styring heraf
- Siloer og transportudstyr (f.eks. ventiler og rør)

- Luftrensningssystemer (f.eks. ved regelmæssige inspektioner)
- Udstyr til drikkevand, herunder skal behovet for regelmæssig indstilling vurderes og frekvensen for løbende indstilling i så fald fastsættes i planen
- Maskiner til udbringning af husdyrgødning samt doseringsmekanisme- eller dyse, som begge skal være i god stand

Beredskabsplan:

- En plan over husdyrbruget med angivelse af drænsystemer og vandkilder og spildevandskilder
- Handlingsplan for håndtering af visse potentielle hændelser (f.eks. brande, utætte og kollapsede gyllebeholdere, ukontrolleret afstrømning af møddinger og olieudslip)
- Tilgængeligt udstyr til håndtering af forureningsulykker (f.eks. udstyr til tilstopning af drænrør og opdæmning af grøfter samt olieopsugning, absorberingsmåtter eller ruller til olieudslip) Kontrol, reparation og vedligeholdelse skal ske regelmæssig. Kontrol af gyllebeholdere skal som minimum gennemføres én gang årligt jf. punkt 1)

Den årlige kontrol af gyllebeholdere erstatter ikke den lovpligtige 10 årsbeholderkontrol.

IE-husdyrbruget skal kunne dokumentere, at planen følges ved at føre logbog over gennemførte kontroller. Dokumentationen skal opbevares i 5 år og kunne forevises til tilsynsmyndigheden på forlangende.

14.4. Fodringskrav § 46 og energieffektiv belysning § 47

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17 og dermed §§ 46 og 47, som er generel lovgivning. Paragraffer 46 og 47 omhandler fodringskrav og energieffektiv belysning. Der skal derfor ikke sættes vilkår til fodring og energieffektiv belysning i godkendelser.

I forhold til vandforbrug er det et krav jf. § 36, pkt. 9, at der stilles vilkår om tilrettelæggelse af husdyrbruget og driften heraf, så vandforbruget minimeres mest muligt både ved nye godkendelser og ved revurdering.

Fodringskrav

Kvælstof

IE-husdyrbrug skal for at reducere den samlede mængde kvælstof, der udskilles, som minimum enten anvende fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, reducere indholdet af råprotein ved hjælp af en god aminosyrebalance, eller ved at bruge et eller flere fodertilsætningsstoffer, som nedsætter den samlede mængde kvælstof, der udskilles og er tilladt i henhold til EU forordning om fodertilsætningsstoffer. En god aminosyrebalance og lavt indhold af råprotein kan opnås ved at kombinere fodermidler, hvor aminosyreprofilen supplerer hinanden og/eller ved at tilsætte frie essentielle aminosyrer til

foder med lavt indhold af råprotein. IE-husdyrbruget kan anvende en kombination af de nævnte teknikker.

Fosfor

IE-husdyrbrug skal for at reducere den samlede mængde fosfor, der udskilles, som minimum anvende enten fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, et eller flere fodertilsætningsstoffer som nedsætter den samlede mængde fosfor der udskilles (f.eks. fytase) og tilladt i henhold til EU forordning om fodertilsætningsstoffer eller let fordøjeligt uorganisk fosfat som f.eks. monocalciumfosfat i stedet for mindre fordøjelige fosforkilder. IE-husdyrbruget kan også anvende en kombination af de nævnte teknikker.

IE-husdyrbruget skal kunne dokumentere anvendelse af fodring eller fodringsteknikker som nævnt ovenfor. Dokumentationen skal opbevares i 5 år og kunne forevises tilsynsmyndigheden på forlangende.

Energieffektiv belysning § 47

IE-husdyrbrug er forpligtet til at anvende energieffektiv belysning i overensstemmelse med reglerne i det til enhver tid gældende bygningsreglement.

Kravet indtræder ved ændring eller udskiftning af eksisterende belysningssystem eller belysningsanlæg.

IE-husdyrbrugene skal opbevare fakturaer for gennemførte udskiftninger i 5 år og kunne forvises tilsynsmyndigheden på forlangende.

14.5. Støvemissioner fra staldanlæg § 48

IE-husdyrbrug skal for at reducerer støvemissioner fra staldanlæg enten reducere støvproduktionen fra foder og strøelse, anvende en metode til at binde støv i staldanlæggene eller behandle afgangsluft fra staldanlæggene ved hjælp af et luftrensningssystem.

14.6. Overholdelse af vilkår og krav § 49

Den som er ansvarlig for et IE-husdyrbrug, underretter straks kommunalbestyrelsen ved manglende overholdelse af godkendelsesvilkår samt de umiddelbart bindende krav til indretning og drift, IE-brug og årlig indberetning, og træffer straks de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at vilkårene og kravene overholdes.

14.7. Årlig indberetning til kommune § 50

IE-husdyrbrug skal engang årligt indsende følgende dokumenter til kommunen:

- Logbøger for eventuel miljøteknologi
- Dokumentation for miljøledelsessystem (§ 42)
- Logbog over gennemførte kontroller (§44)
- Dokumentation for overholdelse af fodringskravet (§ 46)

IE-husdyrbrug skal hvert år senest den 31. december indsende informationer til kommunen. Informationerne skal være for det forudgående kalenderår og sendes samlet til kommunen.

14.8. Ophør § 51

IE-husdyrbrug skal overholde særreglerne i kapitel 17 og dermed § 51, som er generel lovgivning. Der skal derfor ikke stilles vilkår til ophør af drift i godkendelsen.

Ved ophør af aktiviteter på IE-husdyrbrug gælder kapitel 4b i lov om forurennet jord.

Ved ophør forstås:

- Ophør af alle aktiviteter på IE-husdyrbruget
- Når et IE-husdyrbrug har meddelt kommunen, at kapaciteten eller udnyttelsen af kapaciteten permanent nedsættes til under stipladsgrænserne i § 16 a, stk. 2, i husdyrbrugloven
- Situationer omfattet af § 59 a, stk. 2 husdyrbrugloven, når godkendelsen er bortfaldet helt eller for den del, der ligger over stipladsgrænserne i § 16 a, stk. 2 i husdyrbrugloven

IE-husdyrbrug skal senest 4 uger efter driftsophør anmelde dette til kommunen med en beskrivelse af ophøret og en eventuel jordforurening til vurdering efter § 38 k, stk. 1, i lov om forurennet jord. Vurderingen skal indeholde en risikovurdering med hensyn til menneskers sundhed og miljøet. Viser risikovurderingen, at det ikke kan afvises, at forureningen udgør en væsentlig risiko for menneskers sundhed eller miljøet, skal vurderingen ligeledes indeholde en beskrivelse til foranstaltninger, der sikrer, at forureningen ikke udgør en sådan risiko.

15) Samlet vurdering

På baggrund af de stillede vilkår og ovenstående begrundelse for og særkender på husdyrbruget er det Sønderborg Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt overholder anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at projektet ikke indebærer væsentlige indvirkninger på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet, i forhold til navnlig:

- Landskabelige værdier
- Natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning
- Jord, grundvand og overfladevand
- Lugt-, Ammoniak-, støj-, rystelser-, støv-, flue-, transport-, og lysgener, uhygiejniske forhold, affaldsproduktion mv

16) Offentliggørelse, klagevejledning og underretning

Ansøgning om miljøgodkendelse har været offentlig annonceret i uge 17 på Sønderborg Kommunes hjemmeside for at informere offentligheden om ansøgningen og tidligt inddrage denne i beslutningsprocessen.

Miljøgodkendelsen er meddelt den 01-08-2022.

16.1. Partshøring

Et resume og et link til udkast til miljøgodkendelse blev den 22-06-2022 udsendt til høring hos naboer (ejere og beboer) inden for konsekvensområdet for lugt (848 m) og skønnede parter i sagen, ansøger selv og ansøgers konsulent.

Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 30 dage frem til og med den 22-7-2022. Partshøringen gav ingen tilbagemeldinger.

16.2. Annoncering af afgørelse

Miljøgodkendelsen efter husdyrbrugloven er offentliggjort på Sønderborg Kommunes hjemmeside www.sonderborgkommune.dk den 01-08-2022. Der er efterfølgende orienteret kort herom i Sønderborg Ugeavis.

16.3. Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ansøgeren, klageberettigede myndigheder og organisationer samt enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. husdyrbruglovens § 76.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af <https://naevneneshus.dk/>.

Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID.

Klagen sendes gennem Klageportalen til Sønderborg Kommune. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du som privatperson betale et gebyr på 900 kr. For virksomheder og organisationers vedkommende er gebyret på 1.800 kr. Du betaler gebyret med betalingskort i klageportalen. Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Sønderborg Kommune.

Sønderborg Kommune videresender herefter anmodningen til klagenævnet, som træffer afgørelsen om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget inden klagefristens udløb den 29-08-2022.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Sønderborg Kommune i klageportalen.

Sønderborg Kommune kan oplyse, at det af husdyrbrugloven § 81, stk. 1 fremgår, at en klage ikke har opsættende virkning, med mindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet. Hvis du påbegynder udnyttelse af miljøgodkendelsen inden klagefristens udløb, er det på egen regning og risiko.

Når Sønderborg Kommune modtager en klage, underretter kommunen straks ansøger om klagen.

Der er ifølge offentlighedsloven ret til aktindsigt i alle dokumenter, der vedrører sagen.

16.4. Civilt søgsmål

Søgsmål til prøvelse af afgørelsen skal jf. § 90 i *lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.*, jf. *lovbek. nr. 520 af 01/05/2019* være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

17) Kommunens bilag

Versionshistorik

Sagshistorik

Rediger	Eventtype	Oprettet	Antal sagsbehandlingsdage mellem events	Note
Rediger	Retur efter supplerende oplysninger	28-04-2022	0	Trukket tilbage af kommune
Rediger	Supplerende oplysninger	28-04-2022	314	
Rediger	Visiteret fuldt oplyst	18-06-2021	22	Autovisiteret
	Indsendt	27-05-2021		MKR ansvarlig: Ulla Pallesen

Situationsplan

DEL 3 - MILJØKONSEKVENSRAPPORT

Ansøger har indsendt en ansøgning om miljøgodkendelse med tilhørende bilag. Miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet af miljørådgiver Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd.

Sønderborg Kommune vurderer, at de oplysninger, som ansøger har fremlagt i Miljøkonsekvensrapporten, er fuldstændige og af tilstrækkelig høj kvalitet.

Ansøgningsmaterialet indeholder Miljøkonsekvensrapporten og flere bilag.

Miljøkonsekvensrapport til § 16a

Hjortspringgaard 1

6430 Nordborg

Ansøgning om miljøgodkendelse af eksisterende
produktionsarealer samt udvidelse med nye stalde og
gyllebeholder

Skema 005004 i Miljøgodkendelses.dk

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)

Ansøger og ejer	I/S Hanne og Kresten Krenzen Hjortspringgaard 1 6430 Nordborg
Kontaktperson	Kresten Krenzen krenzen@post5.tele.dk 40368823
Husdyrbrugets adresse	Hjortspringgaard 1 6430 Nordborg
CVR-nummer	16426172
CHR-nummer	49185
Kommune	Sønderborg Kommune
Ejendomsnummer	5400011242
Matrikel-nr.	Matrikel: 35 - Stevning, Svenstrup m.fl.
Andre husdyrbrug drevet af ansøger	Se punkt 3.3
Biaktiviteter	Ingen biaktiviteter
Ansøgningskema	225381
Konsulent	Ulla Refshammer Pallesen LandboSyd, CVR-nr. 25160428 Jens Terp-Nielsens Vej 13, 6200 Aabenraa upa@landbosyd.dk Tlf.: 6155 8262

Forord / læsevejledning

Denne rapport beskriver de miljømæssige konsekvenser ved det ansøgte projekt på Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg. Husdyrbruget er et IE-brug, da der er mere end 750 søer.

Rapporten er en miljøkonsekvensrapport og behandler de potentielle væsentlige miljøpåvirkninger ved husdyrbrugets produktion og de ansøgte ændringer. Rapporten danner grundlaget for kommunens afgørelse om miljøgodkendelse for husdyrbruget efter Husdyrbrugloven¹.

Miljøkonsekvensrapporten dækker alle oplysningskrav efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen² og er en videreudvikling af Miljøstyrelsens forslag til en skabelon. Det er valgt at samle beskrivelserne og vurderingerne i samme afsnit. De angivne parenteser med bogstaver og tal henviser til oplysningskravene jf. bilag 1 i bekendtgørelsen. I afsnit, hvor der er behov for at foretage en vurdering af påvirkningen af det omgivende miljø, afsluttes afsnittet med en vurdering heraf. I afsnit hvor der kun står faktuelle oplysninger og der ikke er behov for en vurdering, er dette udeladt.

Tabeller og figurer (skærmdumps fra Husdyrgodkendelse.dk) samt kort tegnet af LandboSyd i AgroGIS er angivet uden kildehenvisning. Øvrige figurer og tabeller er angivet med kildehenvisning.

Til miljøkonsekvensrapporten er der ud over de indsatte bilag sidst i dokumentet indsendt bilag til kommunen i form af regneark for kapacitetsberegning og opgørelse af produktionsarealer. Det antages, at det er tilstrækkeligt at offentliggøre selve miljøkonsekvensrapporten med indbyggede bilag i forbindelse med offentliggørelsen af ansøgningen og miljøgodkendelsen.

---

¹ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019

² Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 2256 af 29/12/2020

	1
Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)	2
Forord / læsevejledning	3
1. Indledning	6
1.1 <i>Metode og manglende viden (F6)</i>	6
2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)	7
3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø	10
3.1 <i>Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)</i>	10
3.1.1 <i>Produktionsarealer</i>	11
3.1.2 <i>Opbevaring og håndtering af husdyrgødning</i>	14
3.1.3 <i>Drift af anlægget</i>	15
3.2 <i>Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)</i>	15
3.3 <i>Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)</i>	16
3.4 <i>Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)</i>	16
3.4.1 <i>Landskab</i>	16
3.4.2 <i>Kulturarv</i>	18
3.4.3 <i>Materielle goder</i>	21
3.4.4 <i>Afstandskrav</i>	22
3.4.5 <i>Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.</i>	24
3.4.6 <i>Jordarealer og jordbund</i>	24
3.5 <i>Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)</i>	25
3.6 <i>Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)</i>	30
3.7 <i>Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)</i>	34
3.8 <i>Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)</i>	36
3.8.1 <i>Støj (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	36
3.8.2 <i>Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	37
3.8.3 <i>Støv (B7, E1b)</i>	37
3.8.4 <i>Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	38
3.8.5 <i>Skadedyr (B7, E1b)</i>	38
3.8.6 <i>Transporter (B7, E1b)</i>	38
3.9 <i>Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)</i>	39
3.9.1 <i>Døde dyr (B8)</i>	39
3.9.2 <i>Affald (B8, F1d, F5c)</i>	40
3.9.3 <i>Olie- og kemikalier (B7 og B8)</i>	41
3.9.4 <i>Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)</i>	41

3.10	<i>BAT ammoniakemission (B9, C2, F5g)</i>	43
3.11	<i>Forslag til vilkår om bl.a. egenkontrol (B7)</i>	44
3.12	<i>Klima (F4, F5f)</i>	45
3.13	<i>Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)</i>	46
3.14	<i>Overvågning (F7)</i>	47
3.15	<i>Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)</i>	47
3.16	<i>Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)</i>	47
3.17	<i>Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)</i>	48
3.18	<i>Erhvervsmæssig nødvendighed</i>	49
4.	Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)	50
4.1	<i>Ophør af IE-husdyrbruget (C1)</i>	50
4.2	<i>BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)</i>	50
4.2.1	<i>BAT råvarer (C2)</i>	50
4.2.2	<i>Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)</i>	51
4.2.3	<i>Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)</i>	53
4.2.4	<i>Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)</i>	54
5.	Oplysninger om konsulenten (A4, E3)	56
6.	Konklusion	56
7.	Referenceliste	57
8.	Bilag	57

1. Indledning

Husdyrbruget har en miljøgodkendelse fra d. 13. december 2006 med efterfølgende revurdering fra d. 9. juli 2014. Der d. 6. august 2015 truffet afgørelse om, at opstilling af klimapavilloner kunne opstilles uden fornyet miljøgodkendelse. Efterfølgende er anmeldt en forbeholder, der er etableret i januar 2021.

Der er tilladelse til et dyrehold på 1.400 årssøer med smågrise til 8,5 kg, 10 moderfår med lam og 10 høns.

Den nuværende ansøgning indsendes dels for at få tilladelse til et nyt maskinhus, og dels for at komme over på "stipladsmodellen", hvor produktionsarealerne godkendes, hvorefter der fremadrettet kan produceres frit inden for de godkendte produktionsarealer og gulv- og dyretyper. Da der skal foretages terrænregulering ud over +/- en meter, kan maskinhuset ikke etableres på baggrund af en anmeldelse. Etape 1 omfatter et nyt maskinhus, en ny brovægt samt endvidere en lovliggørelse af opsætningen af en ekstra klimapavillon. Etape 2 omfatter forlængelse af Farestald (I) og Drægtighedsstald (H) samt eventuelt en ekstra gyllebeholder. Endvidere forventes opsat 2 nye fodersiloer i forbindelse med etableringen af forlængelsen af staldene.

Miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet på baggrund af den eksisterende miljøgodkendelse samt oplysninger modtaget fra Kresten Krenzen, der står inde for, at oplysningerne om selve husdyrbruget er korrekte.

1.1 Metode og manglende viden (F6)

Til udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten er beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk anvendt. Forudsætningen for beregningen af ammoniak- og lugtemissionen fra stald og lager, tager afsæt i emissionsfaktorerne i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3.

Husdyrgodkendelse.dk beregner lugtgeneafstande ud fra standardiserede kurver udarbejdet på baggrund af OML-beregninger (OML = Operationelle Meteorologiske Luftkvalitetsmodeller). De standardiserede kurver tager udgangspunkt i standardstalde, normal ventilation og standardomgivelser.

Beregningen af ammoniakspredningen og -afsætningen foretages med sprednings- og afsætningsmodeller udarbejdet af Aarhus Universitet (baseret på standardafsætningskurver beregnet med OML-DEP, som er en variant af OML-modellen).

I forhold til drivhusgasemissioner så foreligger der for landbrug ikke præcise redskaber til kvantificering af drivhusgasemissioner, specielt ikke for metan og lattergas. Der arbejdes i landbruget på at lave redskaber til klimaregnskaber, men disse er endnu ikke færdigudviklede for sohold. Der er derfor ikke udarbejdet et CO₂-regnskab.

2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)

Det er valgt at skrive et læsevenligt resume, der beskriver de væsentligste forhold på husdyrbruget og ændringer som følge af udvidelsen frem for at skrive et resume af de enkelte underpunkter i miljøkonsekvensrapporten.

Husdyrbruget og produktionsomfang

Denne miljøkonsekvensrapport vedrører husdyrbruget på Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg. Husdyrbruget har i dag en miljøgodkendelse til et sohold. Soholdet er i dag på ca. 1.400 årssøer med smågrise til gennemsnitligt ca. 8,5 kg, 10 moderfår med lam og 10 høns.

Ansøgningen er indsendt for at få lovliggjort en opstillet klimapavillon, for mulighed for at etablere en ny brovægt og et nyt større maskinhus på en del af arealet, hvor den eksisterende halmlade ligger, for at kunne producere frit i husdyrbrugets stalde samt for at få mulighed for at forlænge eksisterende farestald og drægtighedsstald mod øst, herunder opsætning af to nye fodersiloer samt en ny gyllebeholder. Lovliggørelsen/udvidelsen vil ske i etaper.

Det forventes, at der i det udvidede staldanlæg maksimalt kan være et sohold på 2.000 årssøer.

Landskabelige forhold mv.

Husdyrbruget ligger på Als mellem Guderup og Svenstrup. Landskabet omkring husdyrbruget er lettere bakket. Staldanlægget ligger samlet, og det vil det også gøre efter udvidelsen, da de nye stalde bygges i forlængelse af og ved siden af de eksisterende stalde. Det nye maskinhus placeres, hvor den eksisterende halmlade er placeret samt et område syd og øst her for. Den nye brovægt placeres mellem det eksisterende og det nye maskinhus. Der ansøges for en sikkerheds skyld om en ekstra gyllebeholder øst for den eksisterende gyllebeholder. Det er dog muligt, at der bliver fundet en placering i det åbne land i stedet for.

Den eneste landskabelige udpegning husdyrbruget ligger inden for er kystnærhedszonen. Der er ca. 2,6 kilometer til kysten, og bygningerne ligger i et terræn, der ligger ca. 43 m over havoverfladen. Husdyrbruget vil ikke være synligt set fra havet.

Husdyrbruget ligger inden for beskyttelseslinjen til fredede fortidsminder, herunder et voldsted fra 1.536-1.799 efter kristi fødsel. Haderslev Museum har udtalt, at den ansøgte udvidelse på husdyrbruget kan gennemføres uden at forringe fortidsmindets betydning som vigtigt landskabelement eller udsynet til eller fra fortidsmindet mere end det allerede er, idet de nye bygninger placeres tæt på eller i forlængelse af eksisterende byggeri.

De nye stalde og det nye maskinhus vil blive maks. 10,2 x m høj i kip. Den højeste eksisterende bygning på husdyrbruget på nuværende tidspunkt er knap 9 m høj og kornsiloerne er ca. 13 m høje.

Potentielle gener

Beregningerne i ansøgningsystemet Husdyrgodkendelse.dk viser, at lugtgenæafstandene overholdes. Lugtgenæafstandene er de afstande, et husdyrbrug skal holde til nærmeste naboer, der ikke har landbrugspligt, samlet bebyggelse samt byzoner og sommerhusområder.

I forhold til øvrige gener ligger husdyrbruget i rimelig afstand af både enkelt beboelser, samlet bebyggelse og byzone.

Støj, rystelser og vibrationer fra husdyrbrugets bygninger og faste installationer vurderes ikke at være til væsentlig gene for naboer pga. typen af kilderne og afstanden til naboerne.

Pga. placeringen og arten af lyskilder vil naboer ikke kunne blive generet af lysgener.

Fluer og skadedyr bekæmpes og døde dyr opbevares overdækket ind til afhentning.

Støv vil primært være fra transport. Transport til og fra husdyrbruget sker via Nordborgvej. Veje fejes efter kørsel, når der er behov for det.

Samlet set vurderes husdyrbruget i forhold til omgivelserne ikke at medføre væsentlige gener i form af lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lysgener, fluer, skadedyr, opbevaring af døde dyr eller transport.

Husdyrgødning

Alt husdyrgødningen køres til biogasanlæg og der modtages afgasset flydende biomasse retur. Der køres en mindre mængde til opbevaring på en anden ejendom. Der er etableret en forbeholder på 200 m³, hvor fra biogasanlægget afhenter gylle løbende. Den lille mængde dybstrøelse der kommer fra hobbydyr kommes i gyllebeholder.

Ammoniakdeposition til natur

Der er i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastsat krav til den maksimale mængde ammoniak, som forskellige naturtyper må belastes med. Kravene er fastsat som maksimale mængder kvælstof (kvælstof er en bestanddel af ammoniak).

Ammoniaknedfald kaldes deposition og beregnes som kg kvælstof pr. hektar pr. år. Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at beskyttelsesniveauerne for ammoniak til kategori 1 og kategori 2 natur overholdes. Kategori 1 og 2 natur er de mest sårbare naturtyper, hvor der er totaldepositionskrav til. Kravene ligger på maksimalt 0,2-1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Grænsen for husdyrbruget på Hjortspringgaard 1 er på 0,4 kg kvælstof pr. hektar pr. år til kategori 1 natur. Til kategori 2 natur er grænsen på 1 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Beregningerne viser, at der maksimalt er 0,3 kg kvælstof pr. hektar pr. år til kategori 1 natur og 0,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år til kategori 2 natur.

I forhold til kategori 3 natur, som er mindre sårbare heder, moser og overdrev, er der en maksimal forøgelse af ammoniakdepositionen (merdeposition) på 0,8-7,6 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Til øvrige naturtyper er der en maksimal merdeposition på 1,4 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Den almindelige betragtning er, at en merdeposition på 1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt naturområde. Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er en maksimalt merdeposition på 1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Den generelle kvælstofdeposition fra andre kilder er i området på 12,5 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Områderne, som modtager 7,6 kg kvælstof pr. hektar pr. år i merdeposition, er tilgroede moser og en eng, der vurderes at kunne tåle at modtage maksimalt 15-30 kg kvælstof pr. hektar pr. år. Med samlet 20,6 kg kvælstof pr. hektar pr. år modtager mosen mere kvælstof end den nedre tålegrænse men en mængde der dog ligger langt fra den øvre tålegrænse.

Mosen vil i forvejen være påvirket af næringsstoffer fra de omgivende marker pga. terrænforholdene og mosens lille udstrækning.

Samlet vurderes merdepositionen ikke at kunne medføre en væsentlig negativ påvirkning.

Anvendelse af BAT

BAT er en forkortelse for "bedste tilgængelige teknik" (på engelsk: "best available techniques"). Da husdyrbruget er et IE-brug, er der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til at minimere miljøbelastninger. Et IE-brug er et husdyrbrug, der er omfattet af EU's direktiv fra 2010 om Industrielle Emissioner. Der er dels faste krav til maksimal ammoniakemission i forhold til BAT i Husdyrbrugloven og tilhørende Husdyrgodkendelsesbekendtgørelse, og dels har EU fastsat såkaldte BAT-konklusioner for IE-brug.

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at husdyrbruget overholder BAT for ammoniak.

Der er i ansøgningen redegjort for BAT med hensyn til godt landmandskab, ernæringsmæssig styring, vand, energi, støj, støv, lugt, emissioner fra gødning, forarbejdning af husdyrgødning, udbringning af husdyrgødning, ammoniakemission og beregning af N- og P indhold i gødning.

Husdyrbruget skal have et miljøledelsessystem samt en beredskabsplan.

BAT i forhold til ammoniak overholdes vha. gyllekøling.

Alternative løsninger og 0-alternativ

Der er ikke lavet beregninger for alternative placeringer, da der er meget begrænsede muligheder for at placere det nye maskinhus, de nye stalde og gyllebeholderen anderledes. I forhold til teknologiske løsninger til at leve op til BAT-kravet til ammoniakemission er det valgt at benytte gyllekøling. Det har det været overvejet at etablere teltoverdækninger. Det er valgt udelukkende at benytte gyllekøling til at leve op til BAT-kravet, men der søges om mulighed for senere at kunne sættes teltoverdækninger på gyllebeholderne, hvis dette ønskes.

0-alternativet er, at husdyrbruget drives videre efter vilkårene fastsat i den eksisterende miljøgodkendelse.

Da der er behov for et nyt større maskinhus og den sidste opstillede klimapavillon så ikke er blevet lovliggjort, er 0-alternativet ikke et realistisk alternativ. Pga. terrænforholdene kan et nyt maskinhus ikke anmeldes efter anmeldeordningen for driftsbygninger men kræver en miljøgodkendelse.

Husdyrbrugets ophør

Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø

I dette kapitel beskrives husdyrbrugets indretning og drift, husdyrbrugets beliggenhed i forhold til omgivelserne, samt husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne med hensyn til ammoniak- og lugtemission og -deposition og eventuelle gener i forbindelse med støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter. Endvidere beskrives forbrug af naturressourcer og affaldsproduktion.

Hvor det er relevant efterfølges emnerne af en vurdering af det ansørgtes væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til:

- 1) befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) materielle goder, kulturarv og landskabet,
- 5) samspillet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
- 6) sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

3.1 Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)

Det eksisterende bygnings sæt ligger samlet. De nye stalde, den eventuelle nye gyllebeholder, klimapavillonen der lovliggøres, maskinhuset og brovægten placeres i tilknytning til de eksisterende stalde og anlæg. Stalde, gyllebeholdere og andre bygninger mv. ses af figur 1 samt af bilag 1.

Figur 1: Husdyrbrugets stalde, opbevaringsanlæg mv. (dog uden gyllebeholder på Hjortspringvej 24)

Figur 2: Husdyrbrugets stalde, opbevaringsanlæg mv. med gyllebeholder på Hjortspringvej 24

3.1.1 Produktionsarealer

Det følger af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at der skal foretages beregninger for både den ansøgte drift, nudriften og driften for 8 år siden. Der blev sidst bygget stalde på husdyrbruget i 2004, og de 4 klimapavilloner blev godkendt i 2015. Der er ikke ændret i produktionsarealerne siden. Ved en fejl er der i de gamle sager angivet fuldspalter i Stald C. Der har dog altid været delvis spaltegulv i den ene halvdel af stalden, hvorfor det faktiske staldgulv er indtastet i alle 3 drifter. Da der "ændres" fra et gulv med høj ammoniakemission til lavere ammoniakemission, antages det, at dette er acceptabelt. 8 års driften og nudriften er indtastet i overensstemmelse med de faktisk produktionsarealer i staldene. Produktionsarealet i den klimapavillon, der ansøges lovliggjort, er kun angivet i ansøgt drift, hvor produktionsarealerne i de nye tilbygninger også er angivet.

Pt. er der kun hobbydyr i form af får på husdyrbruget. Fårene går i den gamle karantænestald i få måneder i vinterperioden. Der ansøges om flex, så produktionsarealerne i karantænestalden kan benyttes til alle typer dyr på dybstrøelse.

Dyre- gulvtypen og produktionsarealernes størrelse i de forskellige drifter fremgår af efterfølgende tabeller.

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#417635) Får og geder. Dybstrøelse (#417634) Høns, konsumæg. Skrabe og friland, gulvdrift uden kummer	0 0	29 57
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390787) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	186
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#390790) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#390793) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#390796) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#390799) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#390802) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Sum						4616

Tabel 1: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i 8 års drift

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#390783) Får og geder. Dybstrøelse (#390782) Høner, konsumæg. Skrabe og friland, gulvdrift uden kummer	0 0	29 57
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390786) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	186
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#390789) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedsstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#390792) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#390795) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#390798) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#390801) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#390804) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Sum						4827

Tabel 2: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i nudrift

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#420372) Flexgruppe: Alle dyr; Dybstrøelse	0	86
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#420378) Flexgruppe: Søer og Smågrise; Fulldrænet gulv (kummer under hele arealet) (#420377) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0 0	95 91
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#420381) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedsstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#420384) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#420387) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#420390) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#420393) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#420396) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Ny klimapavillon	70	Mekanisk ventilation	3 m	(#420398) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	57
Sum						4884

Tabel 3: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i ansøgt drift, etape 1

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	195	Naturlig ventilation	6 m	(#390781) Flexgruppe: Alle dyr; Dybstrøelse	0	86
Farestald (C)	267	Mekanisk ventilation	6 m	(#390785) Flexgruppe: Søer og Smågrise; Fulldrænet gulv (kummer under hele arealet)	0	95
				(#390784) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	91
Løbeafdeling (D)	701	Mekanisk ventilation	6 m	(#390788) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	328
Løbe- drægtighedstald (E)	268	Mekanisk ventilation	6 m	(#390791) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	0	159
Sygestald/poltestald (F)	397	Mekanisk ventilation	6 m	(#390794) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	351
Drægtighedsstald (H)	2157	Mekanisk ventilation	6 m	(#390797) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	2127
Farestald (I)	1858	Mekanisk ventilation	6 m	(#390800) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1379
Klimapavilloner	330	Mekanisk ventilation	3 m	(#390803) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	211
Ny klimapavillon	70	Mekanisk ventilation	3 m	(#390805) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	57
Forlængelse af Drægtighedsstald (H)	711	Mekanisk ventilation	6 m	(#390806) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	701
Forlængelse af Farestald (I)	618	Mekanisk ventilation	6 m	(#390807) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	460
Sum						6045

Tabel 4: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i ansøgt drift, etape 2

Produktionsarealerne er beregnet ud fra staldtegninger og skitser (se bilag 3 og 4) samt oplysninger fra ansøger.

3.1.2 Opbevaring og håndtering af husdyrgødning

Husdyrbrugets opbevaringsanlæg fremgår af tabel 5.

Opbevaringslagre				
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Areal Dimension (m ²)
Ansøgt drift				
Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	Flydende			6000 986
Gyllebeholder Hjortspringvej 2.290 m ³ fra 1993	Flydende			565
Eventuel ny gyllebeholder	Flydende			986
Nudrift				
Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	Flydende			6000 986
Gyllebeholder Hjortspringvej 2.290 m ³ fra 1993	Flydende			565
8 års drift				
Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	Flydende			6000 986
Gyllebeholder Hjortspringvej 2.290 m ³ fra 1993	Flydende			565
Opbevaringslagre med miljøteknologi				
Lagernavn	Beskrivelse af miljøteknologi		NH ₃ -N effekt (%)	
Ansøgt drift				
Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	Eventuel teltoverdækning		0,0	
Eventuel ny gyllebeholder	Eventuel teltoverdækning		0,0	
Nudrift - Ingen data				
8 års drift - Ingen data				

Tabel 5: Opbevaringsanlæg i 8 års drift, nudrift og ansøgt drift

Den eksisterende gyllebeholder ved staldanlægget er i BBR registreret til 6.000 m³, men er ifølge ejer på 5.800 m³. Beholderen har 5 sider og keglebund.

Der ønskes mulighed for at teltoverdække både den eksisterende og den nye gyllebeholder, hvis det på et tidspunkt ønskes. Den eneste grund til, at det nævnes her i miljøkonsekvensrapporten er, så den visuelle påvirkning af omgivelserne bliver vurderet, da teltoverdækninger ikke ønskes benyttet som virkemiddel til at reducere ammoniakemissionen. På nuværende tidspunkt danner gyllebeholderen naturligt flydelag, også efter der modtages flydende afgasset biomasse retur.

Gyllebeholderen på 5.800 m³ ved staldanlægget er fra 2004 og gyllebeholderen på 2.290 m³ på Hjortspringvej 24 er fra 1993.

Den store drægtighedsstald (H) har linespil, og de øvrige stalde er med træk og slip-system. Det forventes at tilbygningen til drægtighedsstalden bliver med linespil, og at der kommer træk og slip i farestalden. Der trækkes propper og udsluses gylle ca. 2 gange om ugen og linespillet kører ca. hver 3. dag. Gyllen i gyllebeholderne omrøres kun forud for flytning eller udbringning. Det er en maskinstation, der står for udbringningen af husdyrgødningen. Det meste af gyllen udbringes med gylleudlægger. På nuværende tidspunkt flyttes ca. 2.000 m³ med 3 lastbiler, der kører i pendulfart til marker ved Oksbøl, hvor der opstilles en buffertank, hvorfra der kan pumpes til gylleudlægger. Transporterne foregår over et døgn en gang om året.

Med en forventet fremtidig maksimal produktion på op til 2.000 årssøer med smågrise til ca. 8 kg er den årlige gylleproduktion, vaskevand samt regnvand fra ud- og indleveringsrampe og vaskeplads på ca. 13.298 m³ (beregnet ud fra normtal 2020).

For at leve op til kravet om 9 måneders opbevaringskapacitet i etape 2 skal der enten flyttes minimum ca. 2.000 m³ gylle til opbevaringsaftale eller alternativt skal den nye gyllebeholder etableres. Der er indsendt

kapacitetsberegning til kommunen, der viser, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet ved indgåelse af en ny opbevaringsaftale på 2.000 m³ ved fuld produktion.

Vurdering

Det vurderes, at husdyrbrugets opbevaringskapacitet er tilstrækkelig til det forventede dyrehold, samt at opbevaringskravet på minimum 9 måneders opbevaringskapacitet kan opfyldes, når der i etape 2 køres gylle til opbevaringsaftale eller etableres en ny gyllebeholder. Opbevaringskravet på 9 måneder er et lovkrav og skal opfyldes uanset, hvilke vilkår der eventuelt stilles i en miljøgodkendelse.

3.1.3 Drift af anlægget

Der er i dag 6,5 fuldtidsstillinger til driften af staldene på Hjortspringgaard 1. Efter udvidelsen vil forventes antallet at blive øget med 1-2 fuldtidsstillinger. Driften af husdyrbruget er beskrevet i de følgende punkter i denne rapport, men derudover kan nævnes, at der er følgende faste procedurer på husdyrbruget:

- Der registreres dyr i CHR
- Der føres journal over antal dyr bortskaffet til DAKA, antal og vægt af dyr sendt til slagting
- Der føres E-kontrol
- Der er gyllebeholderkontrol af gyllebeholderne via beholderkontrolordningen
- Der føres logbog over flydelag på gyllebeholderne
- Før pumpning af gylle fra forbeholder bliver det tjekket, om der er plads til mere gylle
- Gyllesugning/pumpning til lastbil/gylleudlægger/gyllevogn sker med automatisk afbrydning ved fuld tank samt returløbsrør
- Der føres journal over medicinforbrug
- Der gennemføres kontrol af el-installationerne af autoriseret el-installatør hvert 5. år
- Der foretages termofotografering med års mellemrum
- Pulverslukkere kontrolleres årligt og udskiftes efter behov
- I løbet af dagen bliver dyr, anlæg, installationer og materiel holdt under opsyn
- Opgørelse over ressourceforbruget (brændstof, el, vand og foder) registreres i regnskabet
- Der udarbejdes mark- og gødningsplaner
- Der føres sprøjtejournal

3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)

Ansøgningen omhandler en udvidelse med et nyt maskinhus, en ny brovægt, en lovliggørelse af opsætning af en ekstra klimavilla samt i etape 2 en forlængelse af Farestald (I) og Drægtighedsstald (H) samt eventuelt en ekstra gyllebeholder.

Maskinhuset bliver ca. 42 m x 30 m med benhøjde på 4,5 m med ca. 20 graders taghældning og med kip ca. 10 m over terræn. Maskinhuset ønskes opført med stålspær, trapezplader i stål med mørke grå og/eller blå farver med gråt tag i fibercement eller stålplader og med porte i gavlerne. Eventuelt mures vestgavlen op i røde mursten, så gavlen passer til gavlene og siderne på de øvrige østvendte bygninger. På grund af terrænet er der behov for opfyldning under maskinhuset mod syd og øst. Hvor der er behov for størst opfyldning er der behov for op til ca. 4 m opfyldt. Det anslås, at der er behov for at tilkøre ca. 1.250 m³ fyld. Det er muligt, at der skal etableres en spunsvæg som ekstra afstivning.

Der etableres en beplantning syd og øst for maskinhuset bestående af et typisk alsisk hegn med bl.a. syrener, almindelig røn, vild æble, hassel mirabelle, fuglekirsebær og guldregn.

Brovægten bliver ca. 3,5 meter x 24 meter, anlagt på 4 punktfundamenter på henholdsvis ca. ½ m x 3,5 meter og med en max dybde på 1 meter. Brovægten placeres i terrænhøjde og består af præfabrikerede betonelementer.

Den nye klimapavillon er en Danbox Klimapavillon SP12 på 4,4 m x 12 m med glasfiber bund, isolerede Trapez stålplader i lysegrå og tag med fladt tag beklædt med tagpap. Der er luftindtag i siderne og ventilatorer i taget. Klimapavillonen er tilsvarende de 4 eksisterende klimapavilloner på husdyrbruget.

Hvis den ansøgte gyllebeholder etableres, etableres den i betonelementer. Gyllebeholderen forventes at komme til at ligge ca. 1 m lavere i terrænet end den eksisterende gyllebeholder på 5.800 m³. Eventuelle teltoverdækninger vil blive i grå PVC-dug. Den eksisterende gyllebeholder på 5.800 m³ har overkant ca. 2,5 m over terræn. Teltoverdækningen vil med 20 graders hældning få top ca. 9 m over terræn. En teltoverdækning på den eventuelle nye gyllebeholder, vil have top som ligger ca. 1 m lavere, da den også forventes at få sider ca. 2,5 m over terræn.

Tilbygningerne til drægtigheds- og farestalden forventes at blive i samme type materialer og farver som staldene, der bygges til, dvs. med brune søstenselementer, grå gavltrekanter i fibercement, lysegrå fibercementtag og hvide vinduer og døre. Tilbygningerne bliver på henholdsvis ca. 24,7 m x ca. 28,8 m og ca. 24,9 m x ca. 24,8 m. Tilbygningerne etableres i samme kote som staldene, der bygges til. I forbindelse med de nye tilbygninger etableres endvidere en ny fortank på ca. 20 m³.

De to nye fodersiloer i forbindelse med tilbygningen til farestalden forventes at blive 2 stk. ca. 20 ton gråhvide glasfibersiloer med diameter på ca. 2,4 m og totalhøjde på 10,09 m. Siloerne vil blive opstillet på et betonfundament.

Der er på nuværende tidspunkt ikke planer om nedrivning af andre af husdyrbrugets bygninger end den eksisterende halmlade.

Placeringer af stalde og anlæg mv. fremgår af oversigtskortet i bilag 1.

3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)

Ansøger har dyrehold på Elstrup Nederby 8, 6430 Nordborg, hvor der går polte til soholdet.

Det er knap 3,2 km i fugleflugt mellem staldanlægget på Hjortspringgaard 1 og Elstrupvej 8.

3.4 Husdyrbruget og det ansøgte beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)

3.4.1 Landskab

Husdyrbruget ligger øst for vejen mellem Guderup og Nordborg. Landskabet omkring husdyrbruget er lettere kuperet. Staldanlægget ligger samlet.

Ifølge kortmaterialet på Plandata³ ligger husdyrbruget inden for udpegningen "Særlig værdifuldt landbrugsområde" og "Kystnærhedszonen" men uden for udpegningerne "Bevaringsværdigt landskab", "Større sammenhængende landskab", "Geologiske bevaringsværdier". Husdyrbruget ligger på kanten af et mindre område, der er udpeget til store husdyrbrug. Ifølge kommuneplanens retningslinjer (kommuneplan 2019-2031) for udpegningen "Særlig værdifuldt landbrugsområde", i kommuneplanen navngivet "Beskyttelse

³ <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>

af landbrugsjorden" skal det dokumenteres, at der er taget størst muligt hensyn til landbruget, hvis der inddrages jord til andre formål end jordbrug samt at arealudlæg til andre formål end jordbrug kræver en planlægningsmæssig funktionel begrundelse.

Udpegningen "Store husdyrbrug" er en positiv udpegning til husdyrbrug på mere end 500 dyreenheder. Uanset om et husdyrbrug ligger inden eller uden for udpegningen, er det Husdyrbrugloven og kommunens konkrete vurdering, der afgør, om det bliver meddelt miljøgodkendelse til ansøgninger. Cirka 180 m nord for husdyrbrugets nordligste bygninger ligger et mindre område, der er udpeget til store husdyrbrug, hvoraf ca. halvdelen af arealet tilhører Hjortspringgaard 1. Kommunen har dog i forbindelse med et indledende møde om udvidelsesplanerne på husdyrbruget udtalt, at der kan forventes afslag, hvis der ansøges om at placere nyt byggeri umiddelbart nord for det eksisterende byggeri pga. fortidsmindebeskyttelseslinjer, der også går ind over en stor del af det eksisterende byggeri.

Kystnærhedszonen er fastlagt i planloven og dækker som udgangspunkt kyststrækningen fra strandkanten og ca. 3 km ind i landet, dog med lokale variationer. I vejledningen til Planloven⁴ står, at Planloven tilsigter, at de åbne kyster fortsat skal udgøre en væsentlig natur- og landskabelig værdi, samt at kystområder uden for udviklingsområderne skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængig af kystnærhed. Af Sønderborg Kommunes kommuneplan er landbrug ikke nævnt under retningslinjerne for Kystnærhedszonen. Det antages, at erhvervsmæssig nødvendigt byggeri er tilladt i kystnærhedszonen.

Der er ca. 2,6 kilometer til kysten, og bygningerne ligger i et terræn, der ligger ca. 43 m over havoverfladen. Husdyrbruget vil ikke være synligt set fra havet.

Skoven syd for husdyrbruget er omfattet af fredningen Hjortspring Skovholm, der bestemmer, at skoven "længst muligt skal opretholdes som højskov med i det væsentlige samme karakter som nu og således at nyplantning skal være af løvtræer".

Der er beplantning med allé træer nord for de eksisterende stalde, langs Nordborgvej og vejen ind til Skadborggaard 1, og der er beplantning i haveanlægget til stuehuset og aftægtsboligerne. I forbindelse med etableringen af maskinhuset etableres der en beplantning syd og øst for maskinhuset bestående af et typisk alsisk hegn med bl.a. syrener, almindelig røn, vild æble, hassel mirabelle, fuglekirsebær og guldregn.

De fleste stalde og øvrige driftsbygninger samt kornsiloerne ligger lavere i terrænet end stuehuset og det store haveanlæg mv. Indsynet til selve husdyrbruget er derfor begrænset. Staldene ses primært, når man kommer kørende fra nord, mens man, når man kommer kørende fra syd, primært ser halmladen og toppen af kornsiloerne.

Bygningerne på ejendommen er primært opført i rødlige farver med grå tage, dog er stuehuset stråtækt og de øvrige beboelser har røde tegltag. Laden, der rives ned, er etableret i grønne stålplader. Efter ansøgers eget udsagn, er halmladen en "øjebæ", og erstatningen af halmladen med et nyt maskinhus med de ansøgte materialer og farver, vil være en forskønnelse af ejendommen. Hvis der vælges en mørkeblå farve, vil denne blive valgt, så den changerer med den grønne farve på det kombinerede maskinhus/lade mv.

De eksisterende gyllebeholdere er etableret i betonelementer. Såfremt der kommer teltoverdækning på de eksisterende og/eller nye gyllebeholder, bliver disse i grå pvc-dug. Teltoverdækningerne vil få top maks. 9 m over terræn.

Der er opstillet 2 fodersiloer på betonplatforme på udendørs arealer samt to Dancorn kornsiloer på 2.152 m³ med en maks. højde på 13 m. Kornsiloerne er og bliver de højeste bygninger/anlæg på husdyrbruget. Der ansøges om yderligere 2 glasfiberfodersiloer, som forventes opstillet på sydsiden af tilbygningen til

---

⁴ https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/vejledning_om_landzoneadministration_-_erhvervsstyrelsen_november_2019.pdf

farestalden. Med en maksimal højde på 10,09 m og opstilling i tilknytning til stalde, vurderes siloerne ikke at kunne udgøre en væsentlig visuel påvirkning.

Vurdering af landskab

Som beskrevet er Kystnærhedszonen og Særlig værdifuldt landbrugsområde de eneste landskabelige udpegninger, som husdyrbruget ligger inden for. Med ca. 2,6 km til kystlinjen er husdyrbruget ikke synligt set fra vandet. Det vurderes derfor, at husdyrbrugets beliggenhed og udvidelsen inden for kystnærhedszonen ikke er et problem. I forhold til Særlig værdifuldt landbrugsområde er der tale om inddragelse af arealer til udvidelse af maskinhus, stalde og gyllebeholder, hvilket kan betragtes som jordbrugsformål. Der er endvidere tale om forholdsvis begrænsede arealer, hvorfor reduktionen af udbringningsarealet er meget begrænset. Når der ikke længere er behov for bygningerne mv., kan disse fjernes, og arealerne igen udlægges til fx mark.

3.4.2 Kulturarv

Ifølge Slots- og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside er der på ejendommen registreret fund og fortidsminder, og en del af disse afkaster beskyttelseslinjer. På kortudsnittet herunder angiver de røde cirkler fredede fortidsminder, de blå cirkler er ikke-fredede fund, den pink markeringer er arealer inden for fortidsmindebeskyttelseslinjer og den grå markering er den vejledende udstrækning af et voldsted bestående af en borgbanke, med omliggende grav.

FUND OG FORTIDSMINDER

MINISTERIET
SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

FORSIDE | SØG PÅ KORT | SØGNING | DOWNLOAD | HJÆLP OG INFO

Fortidsminder

- Fredede
- Ikke fredede
- Udstrækning (vejledende)
- Beskyttelseslinier

Andet kulturarv

- Kulturarvsarealer
- Beskyttede sten- og jorddiger
- Fredede bygninger

Administrative grænser

- Kommunegrænser
- Sognegrænser
- Matrikel
- Ansvarsområder

Baggrundskort

- Vejkort
- Topografisk kort
- Luftfoto
- Høje målebordsblade (1842-99)
- Lave målebordsblade (1901-71)

Gennemsigtighed: [slider]

Signaturforklaring | Adressesøgning | Udskriv kort | Vis på liste

Kort © Kort og Matrikelstyrelsen / Luftfoto © COWI A/S

Kontakt | Teknik og tilgængelighed | Privatlivspolitik | Regler for brug

Slotts- og Kulturstyrelsen · H.C. Andersens Boulevard 2, 1553 København V

Figur 3: Skærmdump fra Slotts- og Kulturstyrelsens hjemmeside

Anlæg og datering (1)

Borg/Voldsted, Historisk Tid (dateret 1536 - 1799 e.Kr.)

Fredningstekst

Voldsted i Stevning. Et voldsted bestående af en borgbanke med omliggende grav. Banken, der hæver sig indtil 3 m over de omgivende, tørre graves bund, optages af gårdens bygninger og haveanlæg. Også dele af gravene er inddraget i have- anlægget. Med hensyn til voldstedets form og udstrækning, henvises til det vedføjede kort. De på borgbanken liggende bygninger omfattes ikke af nærværende fredningsbestemmelser, dog skal fredningsnævnets og Nationalmuseets samtykke indhentes ved eventuelle om- og tilbygninger.

Figur 4: Oplysninger om voldstedet fra Slotts- og Kulturstyrelsens hjemmeside

Forud for etableringen af de sidste stalde øst for stuehuset blev der i 2003 foretaget en arkæologisk forundersøgelse på husdyrbruget. Her blev fundet et ca. 5 meter bredt område med kulturlagsrester sandsynligvis fra jernalderen (blå cirkel længst mod øst indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen på figur 3). Det er usikkert om der er tale om et opfyldt i en lavning eller et grubelignende anlæg.

Der blev ikke fundet mere i forbindelse med selve etableringen af byggeriet. Forundersøgelsen skete også for det meste af det areal, hvor de nye tilbygninger nu skal ligge. Der planlægges derfor ingen ny forundersøgelse.

Der, hvor det nye maskinhus skal ligge, ligger den eksisterende halmlade. Herudover skal der primært fyldes op med opfyld af sand og grus mv. Kun hvor der eventuelt skal etableres en spunsvæg, skal der arbejdes under terrænhøjde. Den nye klimapavillon er opstillet uden behov for jordarbejde. De eneste steder, der skal graves af, er derfor i forbindelse med tilbygningerne i forbindelse med stald H og I samt ved etableringen af den nye gyllebeholder, såfremt disse etableres. Museet har tidligere ingen bemærkninger haft i forbindelse med planer om etablering af en ny brovægt, når den etableres på en i forvejen grusbefæstet vej op ad en eksisterende bygning, hvor der har været foretaget gravearbejde tidligere.

Haderslev Museum er blevet hørt om planerne om udvidelsen på husdyrbruget og har udtalt nedenstående. Der skal gøres opmærksom på, at der i første omgang også blev forespurgt på en nye klimastald på husdyrbruget. Denne er taget ud af projektet.

Kulturhistorisk udtalelse i henhold til lov om naturbeskyttelse § 18 , samt arkæologisk vurdering i henhold til museumsloven § 25 vedr. nybyggeri på Hjortspringgaard 1, 6430 Nordborg. Sønderborg Kommune inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen af fredningsnr.: 4112-91.

Ifølge det oplyste skal der over tre etaper opføres en klimapavillon (4,4x16)m, etableres et nyt maskinhus(30x42)m, en brovægt og en ny afhentningstank til gylle, 25 meters forlængelse af både farestalden og løbeafdelingen, samt etableres en ny smågrisestald (41x115)m og endelig muligvis en ny gylletank.

Hjortspringgård, som tidligere hed Melvedgård, kendes fra de skriftlige kilder fra 1375, hvor gården var hovedgård i landsbyen Mellet. Gården var i 1375 pantsat til Marquard Rolstrup og blev samme år overdraget til kronen, som ejede stedet resten af middelalderen. I 1596 overgik gården til Hertug Hans den Yngre, som omdøbte gården til Hjortspringgård. Hertugen var kendt for sine mange byggerier, og har sikkert forandret stedet en del. Efter hans død blev gården lagt ind under hertugdømmet i Nordborg indtil 1772, hvor det gik tilbage til Kronen. I 1730 nævnes et hollænderi, et kohus, en hestestald, et bryg- og bagehus samt en portbygning som hørende til Hjortspring. I 1771 blev Hjortspring udskiftet i mindre ejendomme og en hovedparcel. Gårdens nuværende hovedbygning er fra slutningen af 1700-tallet og ligger på det ca. 100x100 meter store og meget markante rektangulære voldsted med stensatte sider mod de brede, nu tørre voldgrave. Voldstedet hæver sig op til tre meter over gravene. Der er frit ud- og indsyn til voldstedet fra alle verdenshjørner, undtagen mod øst hvor de nuværende staldbygninger ligger.

Voldstedet er fredet som fortidsminde og dermed beskyttet af museumsloven mod indgreb og tilstandsændringer (Museumsloven § 29e). Det kommende byggeri ligger placeret uden for selve det fredede fortidsminde men indenfor beskyttelseszonen (Naturbeskyttelsesloven § 18). Denne lov er en restriktiv beskyttelseslinje, som der kun kan dispenseres fra i særlige tilfælde.

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer. Både den generelle betydning af fortidsminderne i landskabsbilledet samt indsyn til og udsyn fra fortidsminderne skal sikres med bestemmelsen. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne tæt ved de fredede fortidsminder.

Med hensyn til beplantningen omkring eller på fredede fortidsminder så er beplantning ikke et argument for eller imod ind- og udsyn, da beplantning er af midlertidig og ofte af sæsonbestemt karakter, og desuden altid vil kunne fjernes.

Det er derfor ikke tilstrækkeligt, hvis kommunen i sin redegørelse kun vægter om man vil kunne se det nye byggeri fra selve voldstedet. Kommunen skal også forholde sig til hvorledes et kommende byggeri vil påvirke fortidsmindet som landskabselement og om det vil påvirke indsynet til voldstedet. Beplantningen indgår ikke i vurderingen af, om der er indsyn til eller fra fortidsmindet.

Museets vurdering i forhold til NBL § 18

På baggrund af ovenstående er det Museets vurdering, at det kommende byggeri bestående af: klimapavillon, nyt maskinhus, brovægt, afhentningstank, samt forlængelse af farestald og løbeafdeling ikke vil forringe fortidsmindets betydning som vigtigt landskabselement eller udsynet til eller fra fortidsmindet mere end det allerede er, idet de nye bygninger placeres tæt på eller i forlængelse af eksisterende byggeri. Derimod er det museets opfattelse at placeringen af den nye smågrisestald og gylletank vil være så store og markante byggerier, at de i væsentlig grad vil forringe det fredede fortidsmindes værdi som landskabselement samt ind- og udsyn til fortidsmindet.

Museets vurdering i forhold til Museumsloven § 25

Desuden er det også på baggrund af ovenstående Museets vurdering, at der vil være meget høj risiko for at træffe på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved alle de planlagte anlægsarbejder inden på projektområdet.

Museet anbefaler derfor en frivillig forundersøgelse forud for planlagt anlægsarbejde. Da det samlede areal - efter det oplyste - overstiger 5.000 m², skal udgifterne til forundersøgelsen - jf. Museumslovens § 26.2 – afholdes af bygherre.

Hvis forundersøgelsen viser, at der findes fortidsminder på området, skal disse udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. I nogle tilfælde er det dog muligt at ændre ved jordindgrebet, så en udgravning ikke bliver nødvendig. Er det ikke muligt, vil udgravningen skulle finansieres af bygherre.

Både de kendte og ukendte jordfaste fortidsminder er omfattet af Museumslovens § 27. Derfor skal man, hvis man ved anlægsarbejde støder på et fortidsminde, straks indstille arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og tilkalde Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev.

Efter aftale med bygherre udarbejder Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev et budget og tidsplan for en forundersøgelse af området. Vi beder venligst bygherre oplyse CVR-nummer ved henvendelse.

Der har efterfølgende været dialog mellem museet og kommunen om den nye gyllebeholder. At gyllebeholderen er nævnt af museet, var udelukkende for at understrege, at denne skal placeres uden for beskyttelseslinjen, hvilket den er.

Vurdering af kulturarv

Eftersom der er foretaget en arkæologisk undersøgelse på det meste af arealet, hvor de nye staldtilbygninger skal ligge, og da der ikke skal graves af, hvor det nye maskinhus skal etableres, forventes det ikke, at der vil dukke fund og fortidsminder op ved gravearbejde i forbindelse med etableringen af tilbygningerne eller den nye gyllebeholder.

Uanset om der foretages en forundersøgelse eller ej, skal der på grund af husdyrbrugets beliggenhed tæt på eksisterende fund og fortidsminder i forbindelse med gravearbejde være fokus på, om der kan ligge fortidsminder i jorden. Hvis der stødes på noget, der kunne være et fortidsminde, vil udgravningen blive stoppet med det samme og Museum Sønderjylland tilkaldt.

3.4.3 Materielle goder

Begrebet materielle goder er et begreb, der ikke benyttes i det daglige sprog. Med materielle goder menes materielle ting og ejendom. Ud fra denne betragtning skal der redegøres for, om ting og ejendomme kan blive væsentligt påvirket af husdyrbruget og dets udvidelse. Som beskrevet i det efterfølgende punkt, overholdes alle afstandskrav.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i flere sager afgjort, at værditab som følge af godkendelse af husdyrbrug efter nævnets opfattelse ikke er et hensyn, der skal indgå i vurderingen af en ansøgning efter Husdyrbrugetloven.

Vurdering af materielle goder

Med ca. 185 m fra nærmeste bygning/anlæg på husdyrbruget til nærmeste nabobeboelse, og overholdelse af lugtgeneafstande til nabobeboelser (se punkt 3.7), vurderes husdyrbruget ikke at kunne påvirke naboers

materielle ting og ejendomme væsentligt. Forholdet til Kulturarven er beskrevet og vurderet under punkt 3.4.2.

3.4.4 Afstandskrav

Husdyrbruglovens afstandskrav jf. § 6 og 8 overholdes for husdyrbruget. Husdyrbruget ligger således mere end 50 m fra:

- eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde,
- område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.,
- en nabobeboelse

I tabellen herunder er afstande jf. Husdyrbruglovens § 8 vist:

Nærmeste sø - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Ny fodersilo	133
Staldbygning	Forlængelse af Drægtighedsstald (H)	80
Gødningslager	Eventuel ny gyllebeholder	120

Eksisterende dræn - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Ny fodersilo	65
Staldbygning	Forlængelse af Farestald (I)	52
Gødningslager	Eventuel ny gyllebeholder	

Naboskel - Naboskel		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	175
Staldbygning	Farestald (C)	238
Gødningslager	Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	218

Nærmeste levnedsmiddelvirksomhed? - Levnedsmiddelvirksomhed		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	2230
Staldbygning	Klimapavilloner	2275
Gødningslager	Eventuel ny gyllebeholder	2218

Tabel 6: Afstande jf. Husdyrbruglovens § 8 stk. 1. (etape 2)

Nabobeboelse - Nabobeboelse		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	186
Staldbygning	Farestald (C)	249
Gødningslager	Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	253

Nærmeste aktive vandboring? - Vandforsyningsanlæg (almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	470
Staldbygning	Får og høns i tidligere karantænestald (A)	499
Gødningslager	Gyllebeholder Hjortspringvej 2.290 m ³ fra 1993	489

Nærmeste vandværksboring? - Vandforsyningsanlæg (almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	5727
Staldbygning	Får og høns i tidligere karantænestald (A)	5572
Gødningslager	Gyllebeholder Hjortspringvej 2.290 m ³ fra 1993	5355

Nordborgvej - Offentlig vej og privat fællesvej		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	215
Staldbygning	Får og høns i tidligere karantænestald (A)	78
Gødningslager	Gyllebeholder Hjortspringvej 2.290 m ³ fra 1993	235

Stuehus - Beboelse på samme ejendom		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Maskinhus	83
Staldbygning	Løbeafdeling (D)	50
Gødningslager	Gyllebeholder på 5.800 m ³ fra 2004	161

Nærmeste dræn efter etablering af ny gyllebeholder - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Ny fodersilo	71
Staldbygning	Forlængelse af Farestald (I)	54
Gødningslager	Eventuel ny gyllebeholder	15

Tabel 6: Afstande jf. Husdyrbruglovens § 8 stk. 1 (etape 2) – fortsat.

Husdyrgodkendelse.dk måler fra den/det stald/gødningslager, der ligger tættest på de udpegede punkter. Punkterne er udpeget, så de ligger tættest muligt på de nye stalde eller den eventuelle nye gyllebeholder.

Afstandskravene til vandløb (herunder dræn) og søer større end 100 m², offentlig vej og privat fællesvej, og beboelse på samme ejendom er 15 m - afstandskravene til vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning og til levnedsmiddelvirksomhed er på 25 m - afstandskrav til naboskel er på 30 m og afstandskrav til vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning er på 50 m.

På kortudsnittet herunder er vist nærmeste sø, dræn, naboskel, nabobeboelse, ikke almene vandforsyningsboring og offentlige og private fællesvej (Nordborgvej). Nærmeste levnedsmiddelvirksomhed og vandværksboring ligger så langt væk, at de nærmeste øvrige punkter ikke ville kunne ses ordentligt på kortudsnittet, hvis der zoomes så langt ud, så de alle er med på kortet. Der er vist både nærmeste nuværende dræn, samt nærmeste dræn efter etableringen af den nye gyllebeholder, hvor det eksisterende dræn vil blive lagt om/rørlagt i tætte rær, så der er mere en 15 m til nærmeste drænrør.

Figur 5: Kortudsnit over afstande (etape 2)

3.4.5 Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.

Det nye maskinhus, brovægten, klimapavillonen, der søges lovliggjort samt de nye tilbygninger til stald H og I ligger uden for sø- og åbeskyttelseslinjer, skovbyggelinjer samt kirkebyggelinjer, men inden for kystnærhedszonen. Det nye maskinhus, brovægten, og klimapavillonen, der søges lovliggjort ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til voldstedet samt til en sten med ca. 27 skålformede fordybninger, der står i haven vest for forrummet.

Vurdering af afstandskrav og andre beskyttelseslinjer

Kystnærhedszonen er vurderet under punkt. 3.4.1. og fortidsmindebeskyttelseslinjen er vurderet under 3.4.2.

Alle øvrige afstandskrav overholdes for det ansøgte.

3.4.6 Jordarealer og jordbund

Alle stalde, kanaler, gyllerør, forbeholder, afhentningstank og gyllebeholdere er og bliver udført i tætte og stabile materialer.

Der er ikke registreret jordforureninger på husdyrbruget. Husdyrbruget ligger uden for kortlagte råstofgraveområder. Der er ikke anvendt slagter på husdyrbruget, og der vil heller ikke blive benyttet slagter i forbindelse med udvidelsen. Jordbundstypen i området er lerjord.

Overskudjord fra udgravningen til de nye tilbygninger forventes lagt i lavninger på markarealer tilhørende ejendommen Hjørtspinggaard 1 i en højde af maksimalt ½ m. Endvidere kan en del af overskudsjorden i forbindelse med etableringen af gyllebeholderen benyttes til at lave en mindre jordvold mod nord, så det sikres, at fx overløb af gylle ved uheld ikke kan løbe ned i mosen.

De nye arealer, der inddrages til tilbygningerne og den nye lade, er primært køre- og restarealer, og resten er dyrket mark. Hvis husdyrbrugets bygninger og anlæg på et tidspunkt rives ned, vil arealerne umiddelbart kunne benyttes til fx dyrkning af afgrøder. Der forventes inddraget ca. 0,4 ha omdriftsareal til udvidelsen af bygninger, gyllebeholder, kørearealer mv.

Vurdering

Da stalde, kanaler, gyllerør, forbeholder, afhentningstank og gyllebeholdere er og bliver udført i tætte og stabile materialer, vurderes det, at der fra selve husdyrbruget ikke ved normal drift kan ske væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af jordarealer eller jordbund. Genanvendelse af jord til jordvold samt udlægning af ren jord i maksimalt ½ meters højde i lavninger vurderes at være en hensigtsmæssig genanvendelse af den bortgravede jord.

3.5 Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)

Ud fra oplysningerne om størrelsen af produktionsarealerne, dyre- og gulvtype i ansøgt drift, nudrift og 8-års drift samt oplysninger om miljøteknologier beregnes husdyrbrugets ammoniakemission i de tre drifter.

For at leve op til BAT etableres gyllekøling i tilbygningerne til den store farestald og den store drægtighedsstald med en ammoniakreduktionseffekt på 23 %.

Ammoniakemissionen fra stalde og opbevaringslagre fremgår af tabel 7. Den totale ammoniakemission fra husdyrbruget er i ansøgt drift på 6.165,8 kg NH₃-N/år med en merdeposition i forhold til nudrift på 1.574,8 kg NH₃-N/år og en merdeposition på 1.456,7 kg NH₃-N/år i forhold til 8 års drift. Forskellen på nudrift og 8 års drift skyldes opsætningen af de 4 klimapavilloner, som kommunen i 2015 godkendte som en ikke godkendelsespligtig ændring.

Driftstype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	6165,8	1015,1	7180,9
Nudrift	5103,7	620,6	5724,3
8 års-drift	4985,5	620,6	5606,1

Tabel 7: Ammoniakemission fra staldafsnit, opbevaringslagre og totalt fra husdyrbruget

Husdyrbrugets ammoniakemission må ikke give anledning til væsentlige påvirkninger af naturområder, der er beskyttede af europæisk lovgivning (Natura 2000 områder). Der må heller ikke ske påvirkning af naturområder, der er beskyttet af dansk lovgivning, eller som kan være leve- eller ynglelokaliteter for særligt beskyttede dyrearter (bilag IV-arter).

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen kategoriserer naturen i kategori 1, 2 og 3 natur og fastsætter beskyttelsesniveauer, som fremgår af tabel 8. Naturområder i nærheden af husdyrbruget er udpeget og fremgår af figur 6 og 7, og beregningerne af ammoniak til disse områder fremgår af tabel 9.

Ammoniakfølsom natur	Beskrivelse	Krav
Kategori 1	Ammoniakfølsomme Natura 2000-naturtyper uanset størrelse jf. bilag 3 pkt. D i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug hvis de er beliggende inden for et Natura 2000 område og er omfattet af udpegningsgrundlaget og kortlagt, samt heder og overdrev inden for et Natura 2000 område som er omfattet af § 3 i NBL ⁵ (dvs. større end 2.500 m ²)	Max. Totaldeposition (stald og lager) afhængig af antal husdyrbrug i nærheden*): 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug 0,7 kg N/ha ved 0 husdyrbrug.
Kategori 2	Ammoniakfølsomme naturtyper som ligger udenfor Natura 2000 område: højmoser, lobeliesøer, heder der i sig selv er større end 10 ha og omfattet af § 3 i NBL og overdrev der i sig selv er større end 2,5 ha og omfattet af § 3 i NBL.	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.
Kategori 3	Ammoniakfølsomme naturtyper der ikke er omfattet af kategori 1 og 2 og som ligger uden for Natura 2000 område i form af heder, moser og overdrev der er omfattet af § 3 i NBL samt ammoniakfølsomme skove. For at være ammoniakfølsom skal skove være større end 0,5 ha og mere end 20 m bred og bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer og 1) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«, 2) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller 3) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovesarter, som er medtaget på listen "Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove" og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.	Kommunen vurderer konkret, om der skal fastsættes vilkår om max. merdeposition, og hvad det nødvendige krav til max. deposition skal være. Kravet må dog ikke være under en max. merdeposition på 1,0 kg N/ha pr. år
Beskyttede naturtyper der ikke hører under Kategori 1-3, men som efter en konkret vurdering, er ammoniakfølsomme.	Kan fx være enge, strandenge og søer	
<p>* Antallet af husdyrbrug ud over det ansøgte opgøres på følgende måde (kumulationsmodel): Antal husdyrbrug med en emission på mere end 150 kg NH₃-N pr. år indenfor 200 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 450 kg NH₃-N pr. år indenfor 200-300 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år indenfor 300-500 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 1.500 kg NH₃-N pr. år indenfor 500-1.000 m Antal husdyrbrug med en emission på mere end 5.000 kg NH₃-N pr. år indenfor 1.000-2.500 m</p>		

Tabel 8: Krav til maksimal total- og merdeposition af ammoniak til natur

⁵ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 240 af 13/03/2019

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	
Bøg på muld VNV	Kategori 1	Ansøger	2	S	0,0	0,0	0,1
Testpunkt mose mod NØ nordligste kant	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	2,0	1,8	7,7
Testpunkt i mose mod NØ midt af mose	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	1,9	1,8	8,1
Sø mod øst - ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	V	1,0	1,0	3,2
Eng mod øst - ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	1,4	1,3	4,2
Ikke vejledende registreret?	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	1,4	1,4	4,6
Kategori 3 skov, gammel skovjordbund	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,9	0,8	3,5
Overdrev på Kær halvø OBS: > 4 km	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Mose mod sydøst (S)	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,9	0,9	3,7
Mose mod sydøst (Bn)	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,8	0,7	2,8
Mose mod øst/kategori 3 skov - tilgroet lysåbent	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	1,1	1,0	3,7
Mose mod nordøst	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	7,6	7,1	22,5
Bøg på muld NØ	Kategori 1	Ansøger	1	S	0,1	0,1	0,3

Tabel 9: Total og merdeposition af ammoniak til udpegede naturområder

Kategori 1 natur

Det nærmeste kategori 1 naturområde er et skovareal med bøg på muld i Natura 2000 habitatområdet "Lilleskov og Troldsmose" ca. 1,5 km nordøst og ca. 3,3 km østnordøst for husdyrbruget. Der er indsat 2 punkter i området (se figur 7). Der er kumulation med et husdyrbrug i forhold til det nærmeste punkt (husdyrbruget på Solbjerggaard 1) og kumulation med to husdyrbrug i et punkt længere væk (husdyrbrugene Flædbækvej 31 og Hønshøjvej 4). Solbjerggaard 1 er godkendt med en emission på 2.794 kg N/ha/år og ligger mellem 500-1.000 m fra det udpegede punkt mod nordøst. Flædbækvej 31 er i CHR-registeret registreret med 1.569 stipladser til slagtesvin og ligger mellem 300-500 m fra det udpegede punkt mod østnordøst. Hønshøjvej 4 er i CHR-registeret registreret med 2.300 stipladser til slagtesvin og ligger mellem 500-1.000 m fra det udpegede punkt mod østnordøst.

Antages 4 hold slagtesvin igennem med standardvægt 31-113 kg og drænet gulv og spalter vil emissionen jf. normtal 2020 fra Institut for Husdyrvidenskab ved Aarhus Universitet⁶ være på henholdsvis 2.761 kg N/ha/år og 4.048 kg N/ha/år.

Til punktet mod nordøst er totaldepositionskravet således 0,4 kg N/ha/år og til punktet mod østnordøst er totaldepositionskravet således 0,2 kg N/ha/år. Da ammoniaktotaldepositionen til punktet mod nordøst beregnes til 0,3 kg N/ha/år og til punktet mod østnordøst beregnes til 0,1 kg N/ha/år er totaldepositionskravene således opfyldt.

Kategori 2 natur

Det nærmeste kategori 2 naturområde er ifølge Husdyrgodkendelse.dk et overdrev på Kær halvø ca. 6,5 km sydvest for husdyrbruget. Se figur 7. Husdyrgodkendelse.dk understøtter ikke beregninger længere væk end 4 km fra husdyrbruget og vil altid vise 0,0 kg N/ha/år, når afstanden er større end 4 km.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav til kategori 2 natur på maksimalt 1,0 kg N/ha/år overholdes således.

Kategori 3 natur og § 3 områder

De nærmeste kategori 3 naturområder er ifølge Husdyrgodkendelse.dk tre moser samt en eng, hvoraf en del også er udpeget som kategori 3 skov, dels tilgroet lysåbent og dels gammel skovjordbund. Punkterne fremgår af figur 6. Alle områderne ligger i tilknytning til intensivt dyrkede marker, der skræner ind mod naturarealerne. Naturarealerne kan derfor ikke undgå at være påvirkede af næringsrigt overfladevand, der løber fra markerne ved kraftigt nedbør. Pga. terrænet og naturarealernes begrænsede udstrækning, vurderes alle de nærliggende moser og engen, at være kraftigt påvirket af markdriften.

Det fremgår af tabel 9, at den maksimale merdeposition til kategori 3 naturarealerne og de øvrige naturarealer er på 0,8-7,6 kg N/ha/år. Den almindelige betragtning er, at en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt § 3 naturområde. Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er maksimalt 1 kg N/ha/år i merdeposition. De tre moser, engarealet og kategori 3 skovene ligger meget tæt på husdyrbruget, hvorfor arealerne vil modtage en del ammoniak fra husdyrbruget og har modtaget en vis mængde ammoniak i de år, der har været husdyrproduktion på ejendommen.

Ud fra luftfotos og de lave målebordskort fra Danmarks Miljøportal⁷ har arealerne med mose, eng og skov tidligere været engarealer (de lave målebordsblade udgivet i 1926-1941, baseret på opmålinger fra 1924-1938). Engen mod nordøst som nu er registreret som mose og sø er groet til efter 1950'erne, mens arealet mod sydøst har ligget tilgroet siden før 1945. Der ligger kun få data på miljøportalen om besigtigelser. Mosen i tilknytning til skoven mod sydøst er besigtiget i 2010 og er bestemt til at være mose og kær med en naturtilstand på IV (ringe). I besigtigelsen står om eventuel reetablering af en sø. Der er tale om et areal i den nordligste del af mosen, hvor der i årene omkring årtusindeskiftet ser ud til at have stået blankt vand. Ud fra ansøgers oplysninger er vandet kommet fra en kilde, der gradvist er "tørret ud".

Der er ikke udspecificeret tålegrænser for alle naturtyper. DCE under Aarhus Universitet har fastsat empirisk baserede tålegrænser for forskellige naturtyper (se tabel 10 herunder).

⁶ https://anis.au.dk/fileadmin/DJF/Anis/dokumenter_anis/Forskning/Normtal/Normtal_2020_opdateret_221220.pdf

⁷ <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>

Tabel 2. Empirisk baserede tålegrænser for naturbeskyttelseslovens terrestriske naturtyper samt for klit, løv- og nåleskov baseret på de seneste anbefalinger fra UNECE, 2011.

Naturtype	Tålegrænse	Differentiering
Overdrev	10-25	¹ sure overdrev 10-15, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	8-20	grå klit og grøsværklit 8-15, øvrig klit 10-20
Hede	10-20	der kan være klit kortlagt som § 3 hede
Fersk eng	15-25	^{1,2}
Strandeng	30-40	^{1,2}
Mose (og kær)	5-30	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-30
Løvskov	10-20	Skovbevoksede tørvemoser 10-15
Nåleskov	10-20	

¹ Bør ikke anvendes for arealer med kulturgræsland / hvor den væsentligste påvirkning er en hidtil lovlig landbrugsmæssig. Dette vil primært gælde engarealer og bør ses over en længere tidsperiode. Intervallet dækker således som udgangspunkt 'naturenge'. Se også note 2.

² Den atmosfæriske afsætning skal ses i sammenhæng med andre tilførsler, fx med overfladenær afstrømning.

Tabel 10: Tålegrænser for terrestriske naturtyper⁸.

Ifølge kortene på Danmarks Miljøportal under laget "Miljøbeskyttelse: Forurening, Luft og National – Kvælstoftotal afsætning" ligger kvælstoftotal-afsætningen på 12,5 kg N/ha/år for det 5,6 km x 5,6 km grid, som husdyrbruget ligger i.

En mose på lerjord/sandblandet lerjord kan bedst sammenlignes med en kalkrig mose eller et rigkær.

Vurdering af ammoniakdeposition til naturområder

Da Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens krav til total- og merdeposition af ammoniak til kategori 1 og 2 overholdes, vurderes ammoniakdepositionen til de nærliggende meget sårbare naturområder ikke at kunne påvirke naturarealerne væsentligt negativt.

Med en baggrundsdeposition på 12,5 kg N/ha/år og en totaldeposition på 8,1 kg N/ha/år midt i mosen mod nordøst, ligger depositionen i gennemsnit på samlet 20,6 kg N/ha/år, som er over den nedre tålegrænse på 15 kg N/ha/år men langt fra den øvre tålegrænse på 30 kg N/ha/år.

Trods en merdeposition på 7,1-7,6 kg N/ha/år i forhold nudrift og 8 års drift til den nærmeste tilgroede mose mod nordøst, vurderes merdepositionen ikke at kunne medføre en væsentlig negativ påvirkning. Til de øvrige naturarealer vil merdepositionen heller ikke kunne medføre, at naturtypernes øvre tålegrænse overskrides.

3.6 Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)

Biologiske mangfoldighed/biodiversitet generelt

Som vi læser Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, så er det den nærliggende biodiversitet, der kan forventes at blive berørt af projektet, der skal beskrives, herunder biodiversitetens relative rigdom, forekomst, kvalitet og regenereringskapacitet i området og dettes undergrund.

FN definerer biodiversitet som: "*Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismene indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.*" Med andre ord er biodiversitet alt liv på jordkloden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand.

Et traditionelt husdyrbrug, vil kunne påvirke biodiversiteten med ammoniak, der udledes gennem luften, udslip af forurenende stoffer i form af næringsstoffer eller kemikalier, afdrift eller afstrømning af

⁸ http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taalegraenser.pdf

bekæmpelsesmidler anvendt i marken eller ved direkte fysisk påvirkning, fx hvis der fjernes natur, leve-, yngle- eller opholdssteder.

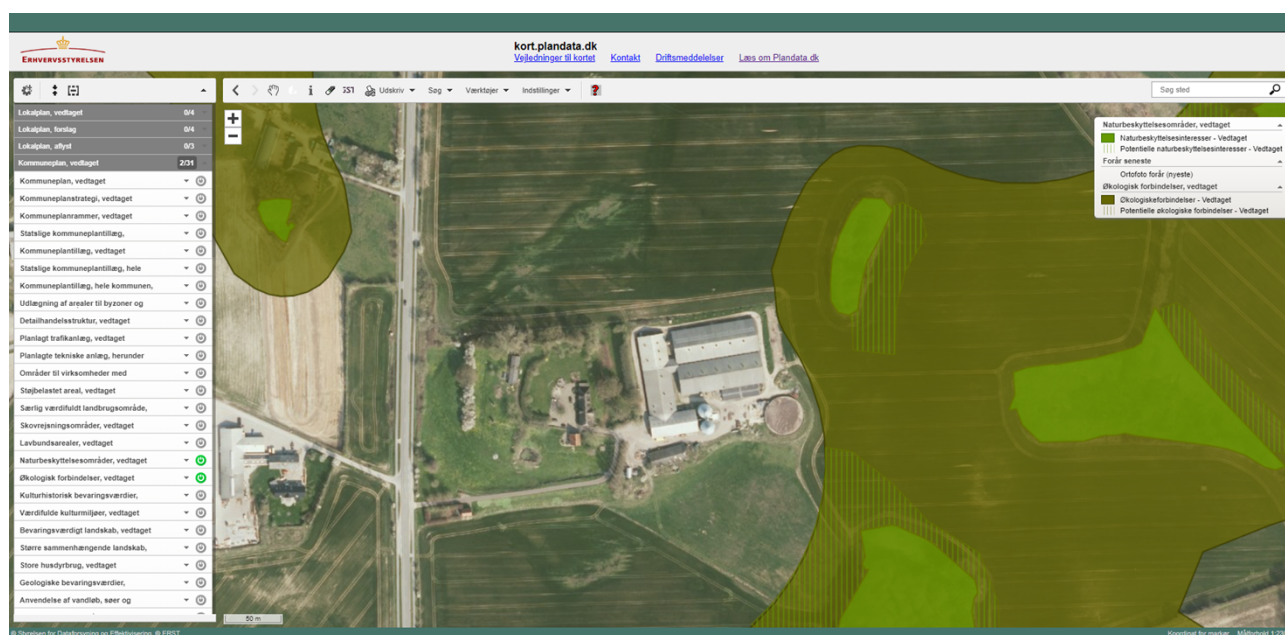
Påvirkningen med ammoniak på naturtyper er beskrevet i det foregående punkt. I et efterfølgende afsnit under dette punkt beskrives bilag IV-arter og eventuel påvirkning heraf.

Det nuværende husdyrbrug ligger uden for områder udpeget som økologiske forbindelser eller potentielle økologiske forbindelser, områder med naturbeskyttelsesinteresser eller potentielle naturbeskyttelsesinteresser, men tilbygningerne til stald H og I samt den nye gyllebeholder og kørevej kommer til at ligge delvist inden for udpegningen af økologiske forbindelser.

I Kommuneplan 2019-2031 står følgende i retningslinjen om biologiske forbindelser og potentielle biologiske forbindelser:

- *I forbindelse med de biologiske forbindelser og potentielle biologiske forbindelser må ændringer i arealanvendelsen, bl.a. etablering af nye større anlæg, ikke i væsentlig grad forringe dyre- og plantelivets spredningsmuligheder.*
- *Inden for de biologiske forbindelser tilstræbes det, at eksisterende naturområder sikres med fx naturpleje mod en udvikling, der kan forringe livsbetingelserne for det nuværende dyre- og planteliv. Tilsvarende skal det tilstræbes, at der i de biologiske forbindelser skabes nye naturarealer, der kan forbedre dyr og planterets spredning og frie bevægelse i de eksisterende naturområder.*
- *I potentielle biologiske forbindelser bør dyr og planterets spredningsmuligheder i landskabet fremmes, bl.a. gennem etablering af nye naturområder, der kan forbedre dyr og planterets spredning og frie bevægelse i de eksisterende naturområder.*

Udpegningen af økologiske forbindelser fremgår af nedenstående kortudsnit.

Figur 8: Kort over økologiske og potentielle økologiske forbindelser mv. fra Plandata.dk

Bilag IV-arter mv.

Bilag IV-arter er arter, der fremgår af bilag IV i EU's habitatdirektiv. Arterne er strengt beskyttede. Det betyder, at hverken arterne eller deres yngle- og rasteområder må beskadiges eller ødelægges.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635, Håndbog over dyrearter på habitatdirektivets bilag IV⁹ fremgår en liste over arters udbredelse i et grid på 10 km x 10 km fordelt over hele landet. Der er desuden udgivet en videnskabelig

⁹ Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>

rapport i 2013 over overvågning af arter¹⁰. Af rapporterne fremgår, at nedenstående arter kan være registreret i nærområdet til husdyrbruget.

Dansk navn:	Videnskabeligt artsnavn:
Brunflagermus	<i>Nyctalus noctula</i>
Sydflagermus	<i>Eptesicus serotinus</i>
Dværgflagermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Stor vandsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Markfirben	<i>Lacerta agilis</i>
Løvfør	<i>Hyla arborea</i>
Spidssnudet frø	<i>Rana arvalis</i>
Starndtudse	<i>Bufo calamita</i>
Grøn mosaikguldsmed	<i>Aeshna viridis</i>
Sumpvindelsnegl	<i>Vertigo moulinsiana</i>
Skæv vindelsnegl	<i>Vertigo angustior</i>

Tabel 11: Liste over bilag IV-arter

Som det fremgår af kortet på Danmarks Miljøportal over registrerede bilag IV-arter, er der ikke registreret bilag IV-arter inden for ca. 1.000 m fra husdyrbruget (se figur 8).

Figur 9: Kort over registreringer af bilag IV-arter, Danmarks Miljøportal, Naturdata

Sønderborg Kommune har på et tidspunkt lavet registreringer af padder. På kortudsnittet herunder er bilag IV-arterne løvfør og storvandsalamander vist med henholdsvis lyseblå og armygrønne stjerner. Lille vandsalamander er vist med rødbrun stjerne og butsnudet frø med lysegrøn stjerne. Der er således registreret løvføreren inden for ca. 1.000 m fra husdyrbruget.

¹⁰ AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>

Figur 10: Kort over registreringer af bilag IV-arter – kortlag stillet til rådighed af Sønderborg Kommune

Der, hvor maskinhuset, tilbygningerne og gyllebeholderen skal ligge, er der i dag køre- og restarealer, dyrket mark samt en eksisterende halmlade. Der skal kun fjernes en mindre beplantning langs sydsiden af den eksisterende halmlade.

Gamle bygninger og træer **kan** fungere som dagskul og overvintringssteder for flagermus.

Flere af områdets søer og vådområder **kan** være yngle- og levesteder for padder.

Samlet vurdering

Den generelle vurdering er, at en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt § 3 beskyttet naturareal. Ammoniak er så vidt vides ikke direkte skadelig for bilag IV-arter eller for andre arter. Den største effekt af ammoniakdepositionen vil være risiko for tilgroning af lysåbne naturarealer. De fleste af de naturarealer, der modtager mere end 1 kg N/ha/år i merdeposition, er alle mere eller mindre tilgroede arealer.

Ifølge ansøger er der aldrig set flagermus, der har taget ophold i halmladen eller i beplantningen, der fjernes. Den ældste del af beplantningen vurderes at være maks. 20 år gammel.

Det vurderes, at den del af udvidelsen, der ligger inden for den økologiske forbindelse, er så begrænset, at den reelt ikke vil forringe dyre- og plantelivets spredningsmuligheder. Med en beplantning øst for den nye kørevej, vil der komme en naturlig grænse, som dyrene vil bevæge sig langs. Arealet, der inddrages er dyrket mark og kørearealer, hvorfor der ikke sker påvirkning af planter eller planters spredningsmuligheder.

Pga. afstanden til potentielle yngle- og levesteder, samt da der ikke fjernes ældre beplantninger, stenbunker, jorddiger eller gamle bygninger, som vurderes at kunne være mulige opholdssteder, vurderes det derfor, at husdyrbruget ikke kan påvirke bilag IV-arters eller andre arters yngle- eller levesteder negativt.

Når de generelle udbringningsregler for husdyrgødning, samt anvendelse af bekæmpelsesmidler overholdes, vurderes der ikke at kunne ske væsentlig påvirkning af biodiversiteten ved markdriften.

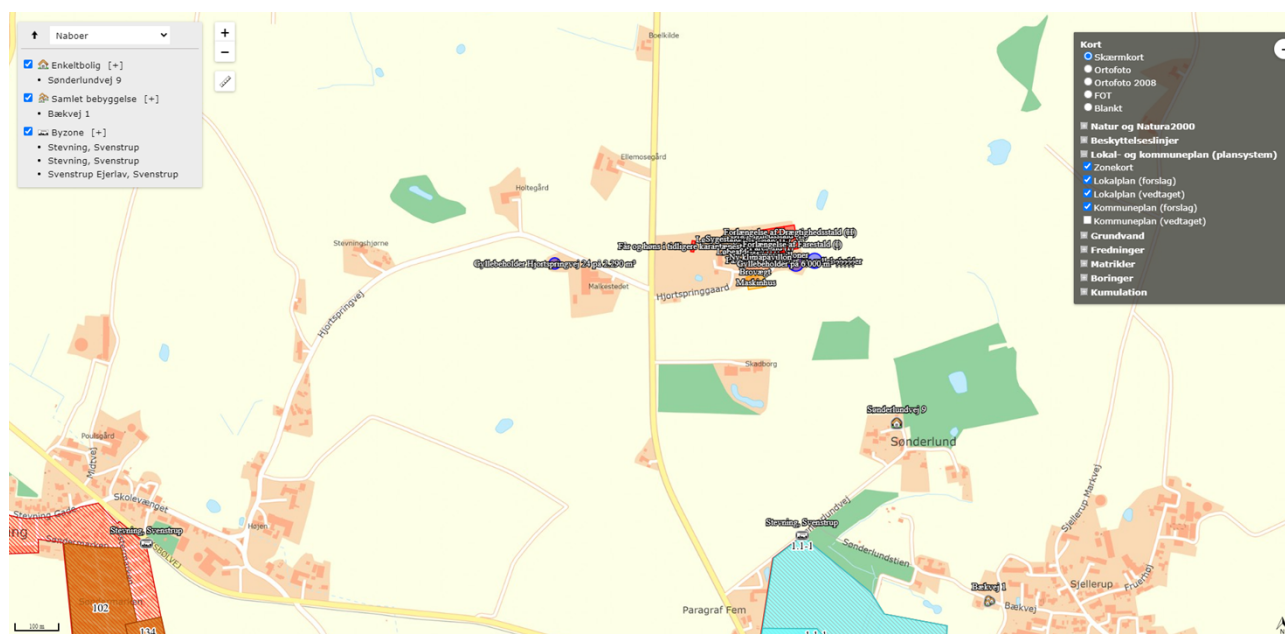
3.7 Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)

Nærmeste lugtberegningpunkter er udpeget i skema 225381 i Husdyrgodkendelse.dk, se figur 11.

Der er ikke kumulation med andre husdyrbrug i forhold til lugt til nabobeboelser, samlede bebyggelser eller nærmeste byzoneområde, idet der ikke ligger husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg

NH₃-N pr. år inden for 100 m fra nærmeste naboer og 300 m fra nærmeste samlede bebyggelser og byzone- og sommerhusområder. I forhold til byzonen mod sydvest er der for en sikkerheds skyld indtastet kumulation med 2 andre husdyrbrug, da der er svineproduktion på bl.a. Skolevænget 17 og 26 i Stevning.

Figur 11: Nærmeste nabo, samlede bebyggelse, lokalplan med offentligt formål og byzone

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (m)	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
Sønderlundvej 9	0	FMK	186,4	186,4	535,8	Ja
Bækvej 1	0	NY	446,5	401,8	1002,8	Ja
Stevning, Svenstrup	0	FMK	589,4	589,4	707,9	Ja
Stevning, Svenstrup	2	NY	620	744	1643,2	Ja
Svenstrup Ejerlav, Svenstrup	0	NY	620	620	1813,8	Ja

Forklaring til samlet resultat af lugtberegning

* Geneafstanden fra NY modellen er 0, selvom der er en faktisk lugt fra staldgruppen. Dette skyldes at lugten er for lav til at lugtspredningen kan beregnes.

Konsekvenszone: 848 m

Tabel 12: Beregning af lugtgeneafstande til nærmeste naboer, samlet bebyggelse mv. og byzoner

Da husdyrbruget delvist ligger nord for beboelsen på Bækvej 1, korrigerer Husdyrgodkendelse.dk geneafstanden. Geneafstanden reduceres med 10 % for de staldafsnit, der ligger i intervallet 300° til 60°. I forhold til byzone ved Stevning forøges den korrigerede geneafstand med 20 %, når der anføres kumulation med "to eller flere husdyrbrug". Beregningen er en worst case beregning ud fra en antagelse af, at der kommer mere end 750 NH₃-N pr. år fra husdyrbrugene på Skolevænget 17 og 26.

Lugtberegningerne viser, at lugtgeneafstandene overholdes. Lugtgeneafstandene ville også være overholdt uden reduktionen som følge af placeringen nord for Bækvej 1.

Der er ikke kendskab til, at lugt fra husdyrbrug er direkte sundhedsskadelig.

Husdyrgodkendelse.dk beregner udelukkende lugt fra stalde. Ud over lugt fra staldene, kan der være lugt fra gyllebeholdere. Fra gyllebeholderne kan der være lugtafgivelse i sær i forbindelse med omrøring og pumpning. Der vil også kunne forekomme lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på marker. Husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning af gylle op til byzone- og sommerhusområder overholdes.

Efter ændringen fra udbringning af almindelig svinegylle på bedriften til udbringning af afgasset flydende biomasse, er lugtgenerne fra udbringningen blevet reduceret¹¹.

Vurdering

Lugt opfattes forskelligt af forskellige personer. Det kan derfor ikke afvises, at nogle vil finde lugtgeneafstandene utilstrækkelige, mens andre ikke føler sig generet, selv om de bor inden for lugtgeneafstandene. Lugt fra fx gyllebeholdere indgår ikke i lugtberegningerne i Husdyrgodkendelse.dk. Det vurderes, at en afstand på 325 m fra nærmeste stald eller gyllebeholder til nærmeste naboer på Skadborggaard 1 og Hjortspringvej 26 er tilstrækkelig til at undgå væsentlige lugtgener.

På baggrund af ovenstående, samt det at alle lugtgeneafstande overholdes i alle etaper, vurderes det, at husdyrbruget ikke udgør en sundhedsrisiko for omgivelserne, samt at husdyrbruget kan udvides/ændres som ansøgt uden at være til gene for naboerne.

3.8 Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)

Nærmeste større husdyrbrug er svinebruget på Solbjerggaard 1 godt 600 m nordnordøst for husdyrbruget på Hjortspringgaard 1.

Der forekommer ingen stråling fra husdyrbrug. Der vil være emission af varme fra dyrene og gødningen. Varme genvundet ved gyllekøling i etape 2 vil blive benyttet til opvarmning af stalde. Det er ikke fundet nødvendigt at kvantificere varmeemissionen.

I de efterfølgende underpunkter beskrives potentielle gener fra støj, rystelser og vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter.

3.8.1 Støj (B7, E1b, F1d, F5c)

De største støjgener vil forekomme i forbindelse med ventilation, gylleomrøring og -pumpning, tipning af korn i påslag ved siden af amerikanersiloerne, indblæsning af foder i fodersiloer, fodringsanlæg samt transport af dyr, foder og gylle mv. Se kort over støjkilder herunder.

Alle stationære pumper er støjsvage elektriske pumper. Gyllebeholderne tømmes vha. gyllevogn med indbygget pumpesystem, som er meget lidt støjende. Der benyttes kun traktordrevet gyllerører til omrøring af gyllebeholder før udbringning, såfremt der er behov.

En andel af foderet blandes af CR Foderservice K.S. med et mobilt blandeanlæg installeret på en lastbil. Lastbilen holder i laden, når der blandes.

¹¹ Grøn viden Markbrug nr. 296 juni 2004 <http://web.agrsci.dk/djfpublikation/index.asp?action=show&id=797>

Figur 12: Støjkilder (og udvendig belysning)

De fleste ventilationsanlæg er nye eller nyere støjsvage typer.

Transporter forbi naboer vil kunne høres, men adskiller sig ikke fra anden vejtransport.

Der har så vidt vides ikke været naboklager over støj fra husdyrbruget.

Vurdering

Med husdyrbrugets placering i forhold til nærmeste nabobeboelser, vurderes støj, herunder lavfrekvent støj, at være af et omfang, der ikke vil kunne genere omgivelserne, samt at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes.

Vurdering af støj i forhold til transport er beskrevet under punkt 3.8.6.

Det vurderes, at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes, og det forslås, at der fastsættes vilkår for støj i overensstemmelse med Miljøstyrelsens støjvejledninger.

3.8.2 Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)

Der kan eventuelt forekomme mindre rystelser i forbindelse med transport til og fra husdyrbruget og internt på husdyrbruget. Der sker ingen ændringer i de eksisterende kilder til rystelser og vibrationer fra husdyrbruget med det ansøgte. Kilder kan fx være ventilationsanlæg, foderanlæg, mobilt blandeanlæg, gyllepumper og diverse maskiner. Det kommer nye ventilationsanlæg i forbindelse med de nye stalde.

Vurdering

De typer stationære anlæg, der benyttes på traditionelle husdyrbrug, giver ikke anledning til rystelser og vibrationer, der kan mærkes, andet end hvis man opholder sig klods op ad anlæggene. De eneste rystelser, der eventuelt vil kunne opleves af omgivelserne, vil være, hvis beboelser ligger meget tæt på overkørsler, hvor der foregår trafik af gyllevogne, transport af foder og dyr mv. Der ligger ingen nabobeboelser i tilknytning til overkørslerne til husdyrbruget, dog ligger Hjortspringgaard 2, som tilhører husdyrbruget op ad indkørselsvejen.

Se yderligere om transportere under punkt 3.8.6.

Med afstanden til naboer fra stationære og mobile kilder på selve husdyrbruget, vurderes det, at rystelser og vibrationer fra husdyrbruget ikke vil kunne medføre væsentlige gener for omgivelserne.

3.8.3 Støv (B7, E1b)

Støv vil primært forekomme i forbindelse med transportere på husdyrbruget samt i mindre grad fra staldenes afkast. Kørearealerne rundt omkring bygningerne og gyllebeholderne er grusbeflagte. Der kommer ny kørevej nord og øst for de nye tilbygninger i etape 2 og ud til den nye gyllebeholder. Vejen forventes etableret med grus. Offentlige veje vil blive fejlet/skrabet efter kørsel, når der er behov for det.

Foder tippes i påslag eller blæses direkte ind i fodersiloerne i foderladen, hvor det males og blandes og ledes ud i staldene som tør- og vådfoder gennem rørsystem (tørfodring i Stald F). Der er desuden overbrusningsanlæg eller vandslanger i alle stalde med løsdriftssystemer. I farestalden er der iblødsætningsanlæg, der også kan benyttes til overbrusning. Overbrusning medvirker til at reducere støvemissioner fra staldene. Der kommer overbrusnings-og/eller iblødsætningsanlæg i begge de nye staldbilbygninger.

Vurdering

Det vurderes, at afstanden til nabobeboelser er så stor, at der ikke vil kunne forekomme støvgener fra kørslen på de grusbeflagte kørearealer.

Det vurderes, at der ikke er problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder håndteres i siloer og ledes ud i staldene gennem lukkede rørsystemer. Overbrusning i staldene medvirker endvidere til at binde støv.

3.8.4 Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)

Placering af udvendig belysning fremgår af figur 12. Der kommer muligvis udvendig belysning ved vestgavlen af det nye maskinhus. Der vil blive valgt belysning, der kun oplyser nærområdet.

Se punkt 4.2.2 med hensyn til styringen af lyset inde i staldene.

I forbindelse med transportere af dyr, foder, korn og kørsel med husdyrgødning vil der holde/køre lastbiler og traktorer med lyset tændt ved staldene, foderladen, siloerne, afhentningstanken og gyllebeholderne. Lyspåvirkning fra køretøjer er kortvarig.

Vurdering

Hverken lysudslip via vinduer eller udvendig belysning vurderes at kunne genere naboer eller vejtrafik, dels pga. kildernes lysstyrke og placering samt afstanden til nærmeste naboer og veje.

3.8.5 Skadedyr (B7, E1b)

Ansøger oplever ikke problemer med skadedyr. Skadedyr og fluer bekæmpes efter gældende regler. Opbevaring af foder sker indendørs i foderladen og i siloer, og der fejes op ved eventuelt spild, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter og mus mv.).

Fluebekæmpelse sker ved indsættelse af rovfluelarver, rengøring samt ved udvanding/udstrøning af et godkendt bekæmpelsesmiddel. Rottebekæmpelse sker via et privat firma (pt. Brdr. Ewers). Rotter bekæmpes med klappælde eller kasser med rottegift, afhængigt af, om der er konstateret rotter. Der opsat ca. 20 fælde/kasser på husdyrbruget.

Vurdering

De beskrevne bekæmpelsestiltag vurderes at være tilstrækkelige til, at der ikke er risiko for gener fra skadedyr. Med effektiv rottebekæmpelse vil der være begrænset fare for menneskers sundhed, da overførsel af smitte med bakterier, vira og proto-zoer dermed begrænses mest muligt.

3.8.6 Transporter (B7, E1b)

Alle transporter sker ad Nordborgvej.

Tunge transporter sker typisk i tidsrummet 7-18 på hverdage. I forbindelse med udbringning af gylle vil der dog kunne foregå transporter i aftentimerne.

Herudover er der kørsel med personbiler (medarbejdere, dyrlæge, kontrollanter mv.). Antallet af personbiltransporter i forbindelse med husdyrbruget skønnes at være ca. 25-30 gange dagligt.

Tunge transporter på offentlig vej (en transport ind og ud betragtes som en samlet kørsel)	Transporter nudrift antal/år	Transporter ansøgt drift antal/år
Levering af foder (lastbil, kapacitet til 36 ton)	ca. 30	ca. 36
Indkørsel af korn (traktor og vogn med kapacitet til op til ca. 14 ton)*	ca. 45	ca. 45
Diverse sækkevarer mv. (lastbil)	ca. 40	ca. 40
Afhentning af smågrise (lastbil, kapacitet til ca. 900 stk.)	ca. 52	ca. 52
Levering af slagtesøer (lastbil, kapacitet til ca. 16 stk.)**	ca. 40	ca. 40
Afhentning af døde dyr (lastbil)	ca. 60	ca. 60
Gyllekørsel med 25 m ³ gyllevogn eller slangeudlægger***	maks. 25	maks. 25
Flytning af gylle (lastbil, kapacitet til 38 m ³)	ca. 53	ca. 53
Transporter til /fra biogasanlæg (lastbil, kapacitet til 38 m ³)	ca. 246	ca. 350
Afhentning af affaldscontainer (lastbil)	ca. 12	ca. 12
Afhentning af husholdningsaffald (lastbil)	ca. 52	ca. 52
Indkørsel af halm (traktor, med ca. 8-12 bigbagballe ad gangen)****	maks. 15	maks. 15
Maksimalt i alt	maks. 670	maks. 750

Tabel 13: Skønnede antal transporter

* Cirka halvdelen af kornet køres direkte ind fra marken uden at der køres via offentlig vej

** Slagtesøer læsses på vogn og køres med traktor til gyllebeholderen med adressen Hjortspringvej 24 vest for Hjortspringvej 26.

*** Langt det meste af gyllen, der ikke flyttes til buffertank på 100 m³ i forbindelse med udbringning, vil blive udbragt med gylleudlægger, hvor der opsuges gylle direkte fra gyllebeholder, og der derfor ikke vil være behov for gylletransporter på offentlig vej.

**** Halm køres mest ind direkte fra marken.

Herudover er der kørsel med markmaskiner – anslået ca. 500 transporter om året ad offentlig vej.

Gylletransporter er beregnet ud fra normaltalsproduktion af gylle (normalt 2020).

Vurdering

Transporterne stiger med maks. 12 % som følge af udvidelsen. Stigningen i antallet af transportere på offentlig vej vurderes at være proportionalt med udvidelsens størrelse. Med så mange transportere som muligt direkte til/fra marken vurderes det, at der er taget maksimalt hensyn til omgivelserne.

Som nævnt sker alle transportere til og fra offentlig vej ad overkørslen til/fra Nordborgvej. Der er ingen ikke ejede nabobeboelser i umiddelbar nærhed af overkørslen. Det vurderes således, at ingen naboer vil blive generet af opbremsninger i forbindelse med kørsler til og fra husdyrbruget, samt at transporterne ikke vil adskille sig fra øvrige tunge transportere på vejene med hensyn til støj, vibrationer, rystelser mv. Som udgangspunkt sker der udelukkende de nødvendige transportere.

Trafik på veje reguleres af færdselsreglerne (regulering af akseltryk, hastighedsbegrænsninger mv.). I forhold til husdyrbrug er der jf. Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis kun hjemmel i Husdyrbrugloven til at stille vilkår om brug af bestemte overkørsler eller tidspunkter for ind- og udkørsel. Med husdyrbrugets beliggenhed i forhold til naboer, vurderes det ikke relevant at begrænse husdyrbrugets transportere.

3.9 Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)

3.9.1 Døde dyr (B8)

Døde smågrise opbevares i kølecontainer mellem stald F og H, mens søer opbevares på spalter under kadaverkap på afhentningspladsen (se bilag 1). Der er ingen naboer, som kan se pladsen fra deres ejendom. DAKA afhenter efter behov. Dyr til afhentning tilmeldes via app på mobiltelefonen. Daka genanvender de døde dyr som råvarer i biodiesel og kød- og benmelsproduktion.

Vurdering

Pga. opsamlingspladsens placering kan ingen naboer eller forbipasserende bliver generet i forbindelse med opbevaring og afhentning af døde dyr. Opbevaringen af døde dyr vurderes derfor at være forsvarlig.

3.9.2 Affald (B8, F1d, F5c)

Da der er tale om et IE-brug, så skal affaldshåndteringen leve op til affaldshierarkiet, jf. § 6 b i lov om miljøbeskyttelse, hvilket betyder at affald skal behandles efter følgende hierarki:

- 1) Affaldsforebyggelse.
- 2) Forberedelse med henblik på genbrug.
- 3) Genanvendelse.
- 4) Anden nyttiggørelse.
- 5) Bortskaffelse.

Der er fokus på at producere så lidt affald som muligt. Herunder er oplyst husdyrbrugets affaldstyper, opbevaringssteder, transportører, modtageanlæg samt skønnede årlige affaldsmængder.

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Mængder
Olje- og kemikalieaffald:				
Rester af bekæmpelsesmidler	Container ved gyllebeholder	Sonfor Kemi	Kendes ikke	Normalt intet
Spraydåser	Maskinhus	Sonfor Kemi	Kendes ikke	ca. 300 stk.
Medicin	I køleskab	Alt bruges		-
Kanyler i særlig beholder	I stalde, samles i maskinhuset	Sonfor Kemi	Kendes ikke	3-4 bokse

Batterier – alle typer	Maskinhus	Sonfor Kemi	Kendes ikke	2-3 kg
Fast affald:				
Lysstof- og LED-rør	Maskinhus	Transporterer selv	Kendes ikke	25-50 stk.
Jern og metal	Lægges ved den grønne lade	Vognmand Verner Østergaard ApS	Kendes ikke	ca. 0-1 ton
Diverse brændbart	Container ved gavlenden af den grønne lade	Vognmand Verner Østergaard ApS	Kraftvarmeværket i Sønderborg	16 m ³ en gang om måneden

Tabel 14: Affaldshåndtering og mængder

Der vil ikke forekomme affald i form af spildolie, olie- og brændstoffiltre eller blyakkumulatorer, idet maskiner serviceres på eksternt værksted.

Eventuelle mindre fraktioner af rent genbrugeligt papir, pap og plast kommer i dagrenovationens genbrugsfraktioner.

Der vil normalt aldrig være medicinrester, da alt medicin bruges op.

Der sker ingen genvinding af affald på husdyrbruget.

I forbindelse med byggefasen vil der komme en mindre mængde bygnings- og emballageaffald. Dette vil dog være i meget begrænsede mængder, da en stor del af materialerne er præfabrikerede. Der er ikke beregnet på disse affaldstyper eller -mængder.

Vurdering

Det vurderes, at affaldshierarkiet iagttages, og at husdyrbruget sorterer, opbevarer og bortskaffer affald miljømæssigt forsvarligt og i overensstemmelse med Sønderborg Kommunes affaldsregulativer. Dette vil ske for de sædvanlige affaldsfraktioner såvel som affaldsfraktioner i forbindelse med nyetableringerne. Det vurderes endvidere, at der ikke vil opstå gener i forbindelse med bortskaffelse af affald.

3.9.3 Olie- og kemikalier (B7 og B8)

Der er registreret 2 dieselolietanke på husdyrbruget. Den ene er taget ud af brug. Dieselolietanken, der benyttes, er en overjordisk plasttank på 5.000 l fra 2009. Tanken står i maskinhuset på fast og tæt bund.

Olieråvarer står i maskinhuset sammen med hydratkalk. Det maksimale oplag af olieråvarer bortset fra dieselolie er på 400 l og det maksimale oplag af hydratkalk er 300 kg. Sæbe og desinfektionsmiddel står rundt om i staldene. Det maksimale oplag er på ca. 200 l.

Der er intet gulvafløb i maskinhuset.

Vurdering

Med den beskrevne opbevaring af olie og kemikalier på husdyrbruget vurderes det, at opbevaringen er miljømæssigt forsvarlig, samt at der ikke er risiko for, at der under normale forhold kan ske udslip af sådanne stoffer. Husdyrbruget har en beredskabsplan, hvor der er instrukser for, hvordan uheld med olie og kemikalier skal håndteres.

3.9.4 Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)

Afløbsforholdene på husdyrbruget fremgår af ledningsplanen, se bilag 2 og figur 13.

Tagvand fra det meste af det nuværende bygnings sæt ledes til mosen nordøst for bygnings sættet og derfra til Skadborg Bæk/Stolbro Bæk og videre til Lille-nor/Stevning Nor. Det er planen, at tagvand fra tilbygningerne til staldene skal ledes samme vej. Hvis kommunen vurderer, at der er behov for at etablere et forsinkelsesbassin, vil der blive ansøgt om et sådant. Da planerne for tilbygningerne ikke forventes realiseret de første par år, indsendes ansøgningen først samtidigt med byggeansøgningen.

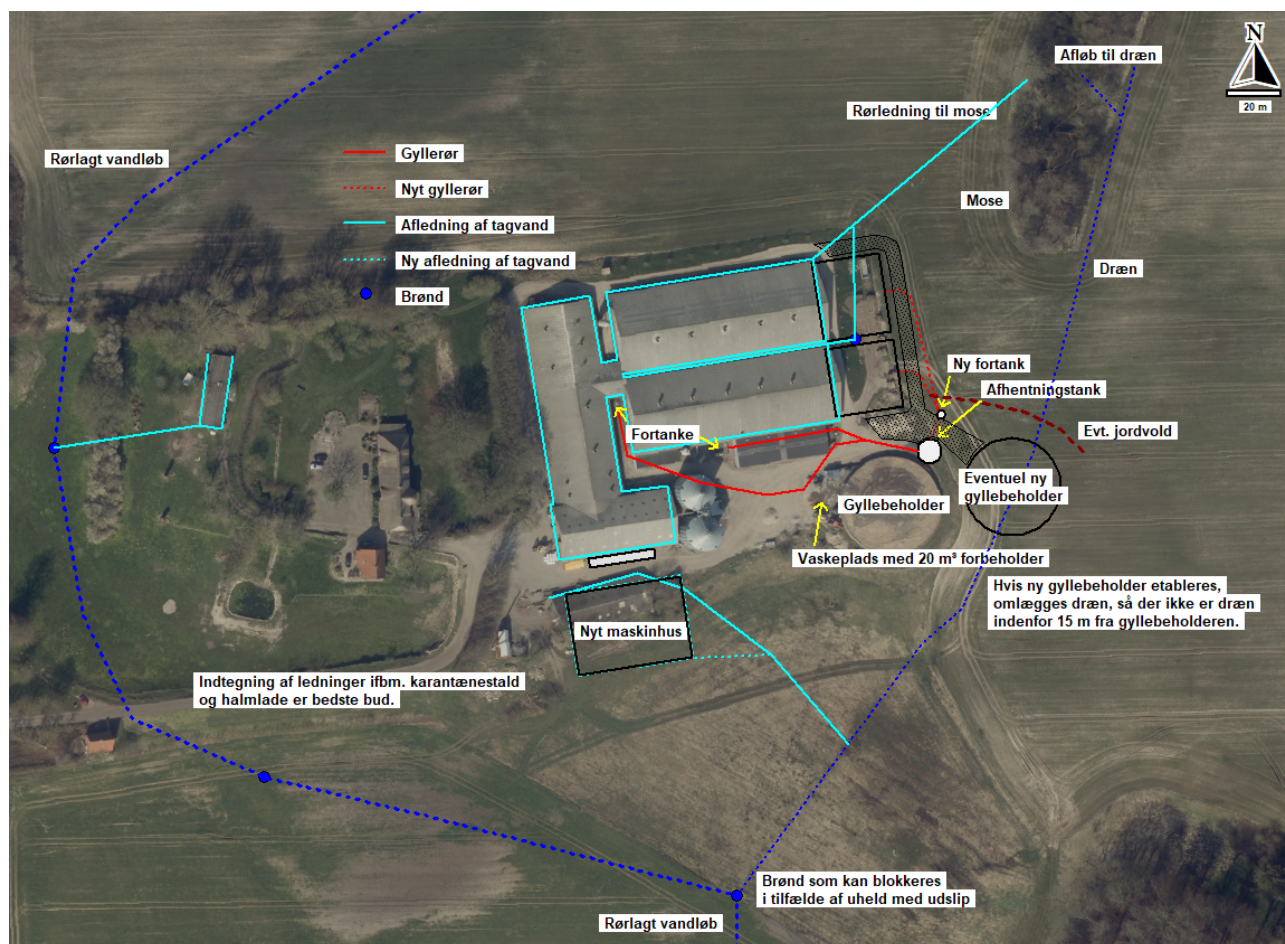
Det nye maskinhus ønskes koblet på drænsystemet syd for maskinhuset. Den eksisterende halmlade afleder vand fra den nordlige del af halmladens tag til mosen mod nordvest, mens der ikke er tagrender på den sydlige del. Der vil blive indsendt tegning over nyt afløbssystem fra det nye maskinhus i forbindelse med byggeansøgningen.

Vand fra kørearealer nedsives enten direkte eller løber ud på omgivende arealer og nedsiver der. Der er ingen afløbsriste i forbindelse med kørearealerne på husdyrbruget.

Der sker ingen ændringer af udledningen af spildevand fra husdyrbruget. Der benyttes udelukkende godkendte vaske- og desinfektionsmidler i staldene.

Spildevand fra husdyrproduktionen og regnvand fra udleveringsramper ledes til gyllekanal og videre til gyllebeholder. Spildevand og regnvand fra vaskepladsen ledes til forbeholder i forbindelse med vaskepladsen. Når beholderen er fuld, tømmes beholderen over i gyllebeholderen med en dykpumpe.

Sanitært spildevand fra beboelsen afledes til offentlig kloak. Ejendommen blev færdigkloakeret i februar 2021.

Figur 13: Ledningsplan

Der er ikke kendskab til, at husdyrbruget skulle ligge inden for et område, hvor det ikke er lykkedes at opfylde miljøkvalitetsnormer fastsat i EU-lovgivning. Husdyrbruget afleder overfladevand fra tagarealerne til Stolbro Bæk. Stolbro Bæk er registreret med god økologisk og kemisk tilstand og Stevning Nor (Als Fjord) er ligeledes registreret med god økologisk og kemisk tilstand.

Vurdering

Tagvand og overfladevand fra kørearealer vurderes stort set at være uforurenede. Vandet kan indeholde støv- og jordpartikler, men er ellers ikke forurenede.

Det forventes, at kommunen vurderer, om den øgede udledning af tagvand fra tilbygningerne i etape 2 kan kobles på mosen, der fungerer som et forsinkelsesbassin, eller om vandet skal forsinkes gennem forsinkelsesbassin. Udvidelsen af tagarealet for tilbygningerne svarer til en udvidelse med godt 10 % fraregnet halvdelen af tagfladen for den eksisterende halmlade. Ligeledes forventes det, at kommunen vurderer, om udledningen af tagvand fra det nye maskinhus kan kobles på drænsystemet mod syd.

3.10 BAT ammoniakemission (B9, C2, F5g)

BAT-kravet, som er den maksimalt tilladte ammoniakemission fra stalde og lagre beregnes i Husdyrgodkendelse.dk. BAT-beregningen tager afsæt i, at der allerede foreligger en miljøgodkendelse, som omfatter de eksisterende stalde og opbevaringsanlæg.

De BAT-krav, der stilles til husdyrbrug, bidrager til, at målet for fald i ammoniakemissionen i Danmark nås, og at den sundhedspåvirkning, ammoniak afstedkommer, dermed imødegås. Når ammoniakudledningen begrænses, bidrager det også til en generel bedre beskyttelse af ammoniakfølsom natur, da baggrundsbelastninger hertil begrænses.

Smågrise på delvis spaltegulv er BAT i sig selv. For at leve op til BAT etableres gyllekøling i de to nye tilbygninger i etape 2. Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at BAT-kravet for ammoniak overholdes med en ammoniakreduktionseffekt på 23 % for gyllekølingen. BAT-kravet er lovbestemt og sikrer, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget er på et niveau, der svarer til, at der er valgt staldsystemer og/eller teknologier blandt de bedste tilgængelige til at begrænse ammoniakudledningen fra husdyrbruget.

BAT-beregninger i Husdyrgodkendelse.dk er indsat i efterfølgende tabeller.

Samlet BAT beregning 			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	5285	621	5906
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	5284	621	5905
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	1
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 15: Samlet BAT-beregning i etape 1

Samlet BAT beregning ? i			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	6167	1015	7182
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	6166	1015	7181
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	1
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 16: Samlet BAT-beregning i etape 2

BAT krav opnåelig ved anvendelse af BAT for nye og eksisterende stalde ? i				
Staldnavn	Navn på dyretype og staldsystem eller flexgruppe	Forudsætning for BAT-beregning	BAT krav ved ny stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år))	BAT krav ved eksisterende stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år)) ^c
Får og høns i tidligere karantænestald (A)	Alle dyr; Dybstrøelse ^a	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	2,30	2,30
Farestald (C)	Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,47 - 0,59 ^b	1,30
Farestald (C)	Søer og Smågrise; Fulddrænet gulv (kummer under hele arealet) ^a	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	2,00
Løbeafdeling (D)	Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	1,30
Løbe- drægtighedstald (E)	Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	2,00
Sygestald/poltestald (F)	Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	1,20
Drægtighedsstald (H)	Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	1,20
Farestald (I)	Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,47 - 0,59 ^b	0,66
Klimapavilloner	Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit	0,50 - 0,58 ^b	0,56
Ny klimapavillon	Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,56
Forlængelse af Drægtighedsstald (H)	Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,87	1,20
Forlængelse af Farestald (I)	Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,59	0,66

^a BAT-kravet for flexgruppen fastsættes ud fra det dyretype og staldsystem med det højeste relative reduktionskrav og det dyretype og staldsystem med den højeste ammoniakemissionsfaktor.

^b BAT-kravet ved ny stald er progressivt og afhænger af det samlede areal for husdyrtypen i nye staldafsnit

^c BAT krav ved eksisterende stald er tabelværdien for staldtypen. BAT kravet kan være lavere i den aktuelle situation, hvis der fastsat vilkår til eksisterende stald i en tidligere godkendelse.

Tabel 17: Tabel med oplysninger om forudsætning for BAT-beregning etape 2

Vurdering

Da BAT-kravet overholdes, vurderes det, at der sker tilstrækkelig begrænsning af ammoniakemissionen. For at fastholde husdyrbruget på den maksimale ansøgte ammoniakemission stiller kommune vilkår til produktionsarealernes størrelse, dyre- og gulvtyper samt i etape 2 drift af gyllekølingsanlægget. I efterfølgende punkt er der stillet forslag til vilkår til gyllekølingsanlægget.

3.11 Forslag til vilkår om bl.a. egenkontrol (B7)

Der er ikke indhentet gyllekølingsberegninger fra gyllekølingsleverandør. Der forslås derfor følgende vilkår for etape 2.

1. Inden etableringen af gyllekølingsanlægget skal der indsendes beregninger til Sønderborg Kommune på størrelsen af gyllekølingsarealer, varmepumpens mindste årlige gennemsnitlige køleydelse i W/m², den samlede køleydelse i kWh samt køleeffekten for et gyllekølingsanlæg, der kan reducere ammoniakemissionen fra de to tilbygninger på 23 % i gennemsnit. Staldene må ikke tages i brug før kommunen har godkendt gyllekølingsanlægget.
2. Gyllekanalerne i "Forlængelse af Drægtighedsstald (H)" og "Forlængelse af Farestald (I)" skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
3. Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmepumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, månedlige og årlige køleydelse målt i kWh
4. Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstarte automatisk.
5. Vedligeholdelse af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
6. Ved udskiftning af varmepumpen, skal dokumentation for køleeffekt på nyt gyllekøleanlæg indsendes til tilsynsmyndigheden til godkendelse før anlægget tages i drift.
7. Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO-certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt. Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende: - afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmer samt sikkerhedsanordningen, kontrol af kølekredsens ydelse.
8. Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end en uge.
9. Registreringen fra datalogger, logbogen, den skriftlige kontrolaftale, de årlige kontrolrapporter samt øvrige servicereporter, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

3.12 Klima (F4, F5f)

Husdyrbrug med søer bidrager til udledning af klimagasser som metan, lattergas og CO₂. Det er især dyrenes omsætning af foder, der bidrager til metanudskillelsen, og husdyrgødningen der bidrager til lattergas- og metan udskillelsen, mens CO₂-udledningen primært stammer fra strøm- og dieselforbruget.

Driften af gyllekølingsanlægget kræver strøm, men til gengæld kan den genvundne varme erstatte fx fyringsolie eller halm til opvarmning.

Hvis gyllekølingsanlægget skal køle mere, end det varmebehov der er, skal der benyttes strøm til at afsætte overskudsvarmen til den omgivende luft. Dette vil give en negativ klimapåvirkning. Der vil så skulle findes alternative metoder til at reducere ammoniakemission. Luftrensningsanlæg vil også bruge strøm, hvorfor disse ikke vil forbedre situationen. Det forventes, at alt varmen fra gyllekølingen kan benyttes til opvarmning af stalde, og at der derfor ikke er behov for at etablere fx et Miljøkit til afsætning af overskudsvarme.

Da husdyrbruget leverer gylle til biogasanlæg, kommer der CO₂-udledning i forbindelse med transporterne af gylle/afgasset biomasse. Afgasset biomasse udleder dog mindre metan og lattergas¹², og da metan og

¹² <https://bce.au.dk/forskning/faciliteter/forsoegsbiogasanlaeg/fakta-om-biogas/>

lattergas medfører meget større klimapåvirkning end CO₂, er afgang af gylle stadig hensigtsmæssig. Såfremt der på biogasanlæggene etableres anlæg til at omdanne biogasanlæggets CO₂-udledning til fx metanol, vil CO₂-gevinsten blive endnu større.

I forhold til klimaændringer er det især et ændret nedbørsmønster eller havvandsstigninger, der kan tænkes at påvirke husdyrbruget. Over de seneste ca. 20 år har nedbøren svinget med et gennemsnit på 740 mm om året¹³. Da husdyrbruget ligger ca. 43 m over havoverfladen, vil stigende havvandstigninger ikke kunne påvirke husdyrbruget i dets forventede levetid.

Såfremt der bliver udviklet brugbare værktøjer til klimaregnskaber for sohold, vil husdyrbruget formodentlig udarbejdet et klimaregnskab.

Som det beskrives under punkt 4.2.2 er husdyrbruget i gang med at udskifte belysningen til LED-belysning, og endvidere er en del af cirkulationspumperne udskiftet til nye strømbesparende typer.

Vurdering

Pga. husdyrbrugets beliggenhed ca. 43 m over havets overflade og med knap 2,6 km til kysten, vurderes husdyrbruget ikke at kunne opleve negative konsekvenser pga. klimaændringer i de kommende mange år.

Ved at substituere opvarmning med halm med opvarmning med overskudsvarme fra gyllekøling, udskiftning til LED-belysning, udskiftning af cirkulationspumper mv. til mere strømbesparende typer samt levering af husdyrgødning til biogasanlæg, vurderes husdyrbrugets CO₂-udledning at være begrænset til et rimeligt niveau.

3.13 Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)

Husdyrbrugets daglige tiltag for at begrænse forurening og gener er beskrevet under punkterne 3.5-3.16. Forholdsregler i forbindelse med uheld med olie, kemikalier, gylle og brand er beskrevet i husdyrbrugets beredskabsplan. Beredskabsplanen sidder på døren til indgangen til forrummet. Beredskabsplanen opdateres løbende, når der er behov.

De største ulykker der kan forekomme på husdyrbruget, der kan give anledning til en akut forurening, er udslip af gylle eller fx olie eller kemikalier. Gylleudslip vil kunne ske fx i forbindelse med overpumpning, ved brud på gyllebeholder ved påkørsel eller lignende. Stalde, gyllekanaler, forbeholdere, afhentningstank og gyllebeholdere er og bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider, og der er sørget for tilstrækkelig opbevaringskapacitet af husdyrbrugets gylle (se punkt 3.1.2). Gyllebeholderne er desuden omfattet af 10 års beholderkontrollen og bliver kontrolleret løbende.

Eksisterende og nye stalde, gyllekanaler og gyllebeholdere er/bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider, og der er sørget for tilstrækkelig opbevaringskapacitet af husdyrbrugets gylle (se punkt 3.1.2). Gyllebeholderen er desuden omfattet af 10 års beholderkontrollen og bliver kontrolleret løbende og det samme bliver tilfældet med den nye gyllebeholder, hvis den etableres.

Ud fra et højdekort ses det, at terrænet ved den eksisterende gyllebeholder ved staldanlægget falder kraftigt mod syd og at terrænet ved den nye gyllebeholder falder svagt mod syd og nord. Gylle der ved eventuelt udslip løber mod syd vil samles i lavning, mens gylle, der løber mod nord vil løbe mod mosen og søen heri. Hvis den nye gyllebeholder etableres, vil der blive etableret en mindre jordvold på fx ½ m af overskudsjorden fra udgravningen til gyllebeholderen. Terrænet ved gyllebeholderen på Hjortspringvej 24 falder mod øst og svagere mod sydvest. Der er en mindre jordvold/forhøjning rundt langs gyllebeholderen, som vil kunne tilbageholde fx overløb fra gyllebeholderen ved uheld ved fyldning. I tilfælde af kollaps af gyllebeholderen vil gyllen primært løbe mod øst. Noget af gyllen vil lægges sig på Hjortspringvej og ved

¹³ <https://www.danva.dk/viden/bm/om-benchmarking/nedboersvariation-paa-danmarkskort/>

bygningerne på Hjortspringvej 26, og noget vil formodentlig lægge sig i lavninger i marken nord for Hjortspringvej.

Ved udslip af gylle vil der forsøges etableret en opdæmning, for at undgå at gylle spredes over et større areal. Opdæmning kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden af gylle. Opsugning vil blive iværksat med det samme for at undgå at gylle siver ned i dræn.

Kemikalier (vaskemidler og desinfektionsmidler) håndteres indendørs og på befæstede arealer uden afløb til overfladevandssystem.

I beredskabsplanen er der en instruks for, hvad der skal ske i tilfælde med bl.a. uheld med gylleudslip, olie eller kemikalier.

Vurdering

Skulle der ske udslip af gylle fra den eksisterende gyllebeholder ved staldanlægget, kan der løbe gylle mod mosen mod nordøst, afhængigt af hvor der sker overløb eller brud på gyllebeholderen. Som beskrevet vil gylle i tilfælde af fx kollaps af gyllebeholder blive forsøgt opdæmmet og hurtigt fjernet. Det vurderes derfor, at risiko for forurening af mosen eller nedsivning af næringsstoffer til dræn og efterfølgende udledning i vandløb er meget begrænset, ud over at kollaps af gyllebeholdere ses forholdsvis sjældent.

Det vurderes endvidere, at der ikke er fare for menneskers sundhed, kulturarven eller miljøet pga. ulykker eller katastrofer på husdyrbruget eller forbundet med husdyrbrugets drift.

3.14 Overvågning (F7)

Der forslås ingen særskilte overvågningsordninger.

Vurdering

Da der som beskrevet i de foregående punkter i miljøkonsekvensrapporten ikke vurderes at kunne forekomme væsentlige skadelige virkninger på det omkringliggende miljø, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet, vurderes der ikke behov for at opstille en egentlig overvågningsordning.

Sønderborg Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag samt opsætte vilkår for indgreb, såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

3.15 Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)

Risikoen ved MRSA, antibiotikaresistens eller smitsomme husdyrsygdomme håndteres af generelle veterinærregler i Fødevarestyrelsens regi. Der er intet, der tyder på, at svin kan inficeres med Coronavirus¹⁴.

Vurdering

Det vurderes, at der ikke er nogen særlige forhold på husdyrbruget eller beliggenheden i forhold til naboer der gør, at der i forbindelse med miljøgodkendelsen skal stilles særlige vilkår i forhold til menneskers sundhed.

Det vurderes endvidere, at husdyrbruget med dets beliggenhed i forhold til omgivelserne, ikke kan påvirke befolkningen og menneskers sundhed, heller ikke i forhold til samspil med de øvrige faktorer jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4 stk. 8 (se punkt 3). Potentielt kunne befolkningen og menneskers

¹⁴ <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyr-og-Covid-19/Andre-dyr-og-COVID-19/Sider/Andre-dyr-og-COVID-19.aspx>

sundhed blive påvirket af næringsstoffer eller kemikalier, der siver ned i grundvandet og forurener dette. Med husdyrbrugets indretning og drift vurderes det, at der er meget begrænset risiko for, at dette kan ske.

3.16 Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)

Med ca. 19 km i fugleflugt fra husdyrbruget til den dansk-tyske grænse i Østersøen kan der ikke forekomme grænseoverskridende effekter.

Kumulation i forhold til ammoniakdeposition og natur er beskrevet under punkt 3.5.

I forhold til kumulation med andre husdyrbrug og øvrige forureningsparametre og gener som beskrevet herover, er de nærmeste husdyrbrug svinebruget på Solbjerggaard 1 samt et hobbydyrhold med får på Nordborgvej (10 stk. jf. CHR). Som det fremgår af lugtberegningerne, skal der kun beregnes med kumulation med andre husdyrbrug med hensyn til lugt i forhold til byzone i Stevning.

De eneste tunge transportere, der sker mellem husdyrbrugene på Hjortspringgaard 1 og Elstrup Nederby 8, er transportere med polte. Herudover kan der være personaletransport i personbiler.

Vurdering

Pga. afstanden fra Hjortspringgaard 1 til andre husdyrbrug, vurderes det, at der ikke vil kunne opstå kumulation i forhold til lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr eller transportere.

Det vurderes, at husdyrbruget på Hjortspringgaard 1 ikke er teknisk, forureningsmæssigt eller driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug, selv om der flyttes polte fra Elstrup Nederby 8. Der er ca. 3 km i fugleflugt til Elstrup Nederby 8 fra Hjortspringgaard 1.

Det vurderes endvidere, at der ikke kan være andre eksisterende eller godkendte projekter i området, som husdyrbruget vil kunne kumulere med, som fx biogasanlæg eller godkendte men endnu ikke etablerede nye husdyrbrug eller lignende.

3.17 Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)

Ansøgningen indsendes for 1) at etablere et nyt maskinhus/lade, 2) at kunne producere frit på de eksisterende lovlige produktionsarealer, 3) at få lovliggjort opsætning af en ekstra klimapavillon, 4) at få mulighed for at etablere tilbygninger til Drægtighedsstald H og Farestald I, samt 5) at få mulighed for at etablere en ekstra gyllebeholder. Da søerne og smågrisene skal flyttes mellem de forskellige stalde, er det væsentligt at staldene ligger samlet. Ved at placere staldene som ansøgt, inddrages endvidere så lidt som muligt markareal.

Landskabeligt ligger husdyrbruget inden for de landskabelige udpegninger "Særlig værdifuldt landbrugsområde" og "Kystnærhedszonen", dog langt fra kysten.

Der er i dag delvis beplantet rundt om husdyrbruget. Som beskrevet under punkt 3.2 etableres der en beplantning syd og øst for maskinhuset bestående af et typisk alsisk hegn. Herved indpasses husdyrbruget i landskabet, så det syner, så lidt som muligt.

Det nye maskinhus bliver ca. 10,2 m i kip, de eksisterende bygninger er op til ca. 8,5 m, og kornsiloerne er ca. 13 m. Det nye maskinhus kommer til at stå på kanten af et terrænspring syd for husdyrbrugets øvrige bygninger tilsvarende det, den eksisterende halmlade gør, blot bliver det nye maskinhus større end den eksisterende halmlade.

Som beskrevet under punkt 3.4.2 har Haderslev Museum vurderet, at maskinhuset ikke vil forringe fortidsmindets betydning som vigtigt landskabelement eller udsynet til eller fra fortidsmindet mere, end det allerede er. Da museet i forhold til planerne om at etablere en ny smågristald nord for de eksisterende

stalder har udtalt, at en smågrisestald med denne placering vil være så stort og markant et byggeri, at det i væsentlig grad vil forringe det fredede fortidsmindes værdi som landskabsselement samt ind- og udsyn til fortidsmindet, antages det, at et nyt maskinhus med en placering nord for de eksisterende stalde vil skulle ligge uden for fortidsmindebeskyttelseslinjen. Maskinhuset vil kunne placeres, så det flugter med østgavlen af de nye tilbygninger. Med denne placering vil man dog udvide husdyrbrugets byggefelt mere, end ved den valgte placering. Rent driftsmæssigt vil det være u hensigtsmæssigt at placere det nye maskinhus længere væk fra det eksisterende maskinhus.

Såfremt ansøgningen om udvidelsen mod forventning ikke godkendes, er 0-alternativet, at husdyrbruget fortsætter med samme tilladte produktion, som fastsat i den eksisterende miljøgodkendelse, som senest er revurderet i 2014. Den sidst opsatte klimapavillon vil så ikke være lovliggjort, og vil derfor skulle fjernes. Hvis der ikke må etableres et nyt maskinhus på husdyrbruget, vil ansøger i stedet blive tvunget til at etablere et nyt maskinhus/halmlade på en anden ejendom. Dette vil bevirke øget trafik, hvor der skal svinges ud på Nordborgvej.

Der er valgt gulvtyper i de nye stalde, med den mindst mulige ammoniakemission, hvorfor det ikke giver mening at redegøre for alternative gulvtyper.

Den generelle udvikling går mod større og større husdyrbrug for at kunne optimere indtjeningen. Hvis ikke husdyrbruget gives mulighed for at udvide med nye stalde, vil husdyrbruget gå glip af en øget omsætning og dermed mulighed for at udvikle husdyrbruget.

Der er ikke foretaget scenarieberegninger for alternative placeringer i Husdyrgodkendelse.dk.

Af væsentlige alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger kunne der være valgt forskellige luftrensningssystemer eller forsuring. Forsuring er dog ikke ønsket, idet husdyrbruget leverer gylle til biogasanlæg. Forsøg har vist, at forsuret gylle har en negativ effekt på biogasproduktionen i biogasanlæg, når der modtages mere end 20 % forsuret gylle, idet den lave pH hæmmer den anaerobe forgæring i biogasanlægget¹⁵. Forsuring er således ikke et reelt alternativ. Generelt vil biogasanlæg slet ikke modtage forsuret gylle, da der så skal renes mere svovl fra biogassen, da forsuring normalt sker med svovlsyre.

Teltverdækning af gyllebeholderne er et andet alternativ. På nuværende tidspunkt ønskes teltverdækninger ikke som et krav, men det er muligt, at husdyrbruget alligevel etablerer en teltverdækning inden for de kommende år.

Da dyre- og gulvtyperne og gyllekølingen er tilstrækkelig til at leve op til BAT, vælges denne løsning.

Vurdering

Det vurderes, at ovenstående vurderinger i forhold til alternativer og 0-alternativ er tilstrækkeligt til at leve op til lovgivnings krav til en sådan vurdering.

3.18 Erhvervsmæssig nødvendighed

Ifølge Miljøstyrelsens vejledning til Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal kommunen ved opførelse af ny bebyggelse vurdere, om byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom. Hjortspringgaard 1 er noteret med landbrugspligt.

Miljøstyrelsen skriver i vejledningen, at det er deres vurdering, at byggeri til brug for husdyrbrug i langt de fleste tilfælde vil være erhvervsmæssigt nødvendigt, bl.a. fordi landmanden som udgangspunkt ikke har interesse i at opføre byggeri, der ikke er nødvendigt for driften af husdyrbruget, men at det er et krav, at der foretages en konkret vurdering af den erhvervsmæssige nødvendighed. I vejledningen står desuden:

¹⁵ https://www.organe.dk/docs/Scenarie_for_forsuring_af_halvdelen_af_gyllen_i_Danmark.pdf

”Langt de fleste husdyrbrug vil desuden ligge på landbrugsejendomme. Det vil i sådanne tilfælde sjældent være nødvendigt, at det fremgår eksplicit af afgørelsen, at der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri. De tilfælde, hvor kommunens vurdering vil kunne have selvstændig betydning, vil formentlig alene være, hvor der er tale om så omfattende byggeri, at det får industrilignende karakter, eller tilfælde hvor der er tale om byggeri til brug for små hobbybrug. Der kan dog også være andre husdyrbrug, i praksis navnlig minkfarme, på ejendomme uden landbrugspligt. Det forhold, at kommunen vurderer, at der ikke er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for ejendommens drift som landbrugsejendom, betyder ikke i sig selv, at byggeriet ikke kan godkendes eller tillades. F.eks. vil der kunne være behov for at fastsætte yderligere vilkår til varetagelse af landskabshensyn, hvis der er tale om byggeri af industrilignende karakter.”

Med en ny miljøgodkendelse til frit at udnytte staldenes produktionsarealer inden for de valgte dyretyper er det nemmere at udnytte det eksisterende staldanlæg optimalt, hvorved husdyrbrugets indtjeningsmuligheder kan optimeres. Udvidelsen vil yderligere bevirke at flere smågrise kan flyttes til klimapavillon, så de kan nå at blive større og mere robuste, inden de skal flyttes til andre husdyrbrug.

Vurdering

Det er ansøgers vurdering, at et maskinhus på ca. 1.260 m² (herunder fjernelse af en lade på 479 m²), en klimapavillon på ca. 70 m², en tilbygning til drægtighedsstalden på ca. 711 m², en tilbygning til farestalden på ca. 618 m² samt en gyllebeholder på ca. 5.800 m³ kan betragtes som en normal størrelse maskinhus, stald og gyllebeholder. Ingen af bygningerne eller anlæggene vurderes at have en speciel industrilignende karakter

Udvidelsen vurderes derfor at være erhvervsmæssig nødvendig for husdyrbrugets fortsatte udvikling.

4. Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)

Husdyrbruget er et IE-brug med mere end 750 søer.

4.1 Ophør af IE-husdyrbruget (C1)

Hvis ansøger ophører med husdyrproduktion på Hjortspringgaard 1, er det enten fordi staldanlægget sælges, udlejes til anden side, eller at husdyrproduktionen nedlægges helt. Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af medicin og kemikalier samt andet affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

4.2 BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)

4.2.1 BAT råvarer (C2)

Med hensyn til råvarer (foder, vand, hjælpemidler mv.) benyttes der ikke mere, end der er behov for. Ansøger vil bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt. Der fasefodres ved søerne, idet der benyttes 3 blandinger til henholdsvis diegivende søer, søer i løbestalden og søer i de øvrige drægtighedsstalde (2 hjemmeblandede og en indkøbt blanding). Dette sikrer, at søerne tildeles et foder, hvor næringsstofferne er tilpasset netop deres størrelse og behov. Herved er der mulighed for en optimal udnyttelse af foderets næringsstoffer, hvorved mængden af uudnyttede næringsstoffer mindskes. På baggrund af dette sikres det, at mængden af ammoniak og udskilt kvælstof og fosfor i gødning og urin holdes på så lavt niveau som muligt. Pattegrisene tildeles lidt smågrise-foder i den sidste periode hos soen og endvidere benyttes smågriseblandingen ved smågrisene i klimapavillonerne.

Foderet tilsættes endvidere fytase.

Ud fra normalt fodres i gennemsnit med ca. 1.492 foderenheder pr. årssø med 33,2 smågrise til 6,7 kg pr. år og en foderenhed svarer ca. til 1 kg. Smågrise fodres i gennemsnit med 1,87 foderenheder pr. kg tilvækst. Med en maksimal produktion af 2.000 årssøer med ca. 76.000 smågrise til 8 kg vil det årlige foderforbrug ligge på ca. 3.000 ton.

Ifølge Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal IE-husdyrbrug for at reducere kvælstofudskillelsen enten anvende fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, reducere indholdet af råprotein ved hjælp af en god aminosyrebalance, eller ved at bruge et eller flere fodertilsætningsstoffer, som nedsætter den samlede mængde kvælstof, der udskilles og er tilladt i henhold til forordningen om fodertilsætningsstoffer¹⁶. En god aminosyrebalance og lavt indhold af råprotein kan opnås ved at kombinere fodermidler, hvor aminosyreprofilen supplerer hinanden og/eller ved at tilsætte frie essentielle aminosyrer til foder med et lavt indhold af råprotein. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

For at reducere fosforudskillelsen skal der anvendes enten fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, et eller flere fodertilsætningsstoffer som nedsætter den samlede mængde fosfor der udskilles (f.eks. fytase) og er tilladt forordningen om fodertilsætningsstoffer, eller letfordøjeligt uorganisk fosfat som f.eks. monocalciumfosfat i stedet for mindre fordøjelige fosforkilder. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

Vurdering

Med fasefodring af søerne med en blanding til smågrisene og tre blandinger til søerne tilpasset dyrenes behov samt tilsætning af fytase vurderes husdyrbruget at leve op til BAT for fodring.

4.2.2 Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)

Der anvendes primært el til ventilation, belysning, gyllepumper, foderanlæg, gyllekølingsanlæg og øvrige elektriske maskiner samt forbrug i stuehuset. Der er to elmålere, en der til stuehuset og de ældste stalde og en til de nyeste stalde samt maskinhus og foderlade. Gyllekølingsanlægget i de nye stalde forventes at kunne opvarme de øvrige stalde i kombination med opvarmning med halmfyret.

Alle staldbygninger er isolerede.

Der er temperaturstyring og alarmer mv. på ventilationsanlæggene i staldene. Der foretages jævnligt inspektion, og ventilatorer bliver rengjort rutinemæssigt, fx efter hvert hold smågrise og farende søer. Øvrige stalde og ventilatorer rengøres efter behov. Rengøring af ventilationsanlæggene reducerer modstanden, og mindsker dermed strømforbruget.

Staldafsnit nr.	Årstal etablering/renovering	Ventilationstype
Karantænestald	benyttes ikke mere	Undertryk
Stald C	1991	Undertryk
Stald D	2005	Diffus
Stald E	1996	Undertryk
Stald F	2001	Ligetryk
Stald H	2004 + løbende	Undertryk, LPC ventilatorer
Stald I	2004 + løbende	Diffus, undertryk, LPC ventilatorer
Tilbygning til H	202x	Forventet undertryk, LPC ventilatorer
Tilbygning til I	202x	Forventet diffus, undertryk, LPC ventilatorer

¹⁶ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer

Belysningen i stald E er udskiftet til LED-belysning, og belysningen i stald I og H udskiftes løbende til LED-belysning. På sigt vil alt belysning blive udskiftet til LED-belysning eller anden lavenergibelysning. Der kommer også energieffektiv belysning i de nye stalde. Energieffektiv belysning i overensstemmelse med bygningsreglementet, er et krav for nye stalde.

Cirkulationspumper udskiftes løbende til nye strømbesparende typer.

Halmfyret blev udskiftet i 2017 til en mere energieffektiv type.

Der er lys i staldene mellem ca. kl. 6.30 og kl. 17.00 i løbestaldene dog til kl. 22.00. Derudover er og kommer der vågeblus ved transponderne i drægtighedsstalden døgnet rundt. Belysningen er timerstyret. Staldene får desuden en del dagslys gennem vinduer.

Husdyrbrugets energiforbrug fremgår af nedenstående tabel.

Type	Forbrug nudrift	Skønnet forbrug etape 2
EI	ca. 500.000 kWh*	ca. 550.000 kWh
Halm til halmfyr	ca. 500 baller	ca. 250 baller
Dieselolie	ca. 18-20.000 l	ca. 18-20.000 l

Tabel 18: Energiforbrug

* I 2019 var det årlige elforbrug for den samlede ejendom inklusiv beboelser på ca. 472.000 kWh. I 2020 var det årlige elforbrug for den samlede ejendom inklusiv beboelser på ca. 540.000 kWh. Stigningen skyldes primært at en del af fodersystemet pt. er i stykker, og at der blandes foder på med en mere strømkrævende metode. Elforbruget til fodersystemet forventes derfor at blive reduceret til det tidligere niveau igen, når foderanlægget er repareret igen.

Stuehuset opvarmes pt via halmfyret. Hjortspringgaard 1a og 2 opvarmes vha. pillefyr. Mængden af træpiller er ikke opgjort.

Ifølge Håndbog til driftsplanlægning 2015 er elforbruget på ca. 174 kWh pr. årssø. Dette tal er baseret på "nyt kaskadestyret ventilationsanlæg". Normtalsberegning kommer således frem til ca. 350.000 kWh til svineproduktionen. En væsentlig kilde til elforbrug, der ikke indgår i normtallene, er elforbruget til driften af gyllekølingsanlægget. Hertil kommer forbrug i stuehuset og de øvrige driftsbygninger. Klimadan oplyser, at der i nudrift benyttes ca. 125.800 kWh til driften af gyllekølingsanlægget og at denne i ansøgt drift vil stige til ca. 180.000 kWh.

Der modtages månedsvise forbrugsoplysninger fra elselskabet og forbruget opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Vurdering

Forbrug af energi kan påvirke klimaet negativt, men man kan ikke drive et moderne husdyrbrug uden at benytte energi.

Som beskrevet er ikke alle ventilationsmotorer lavenergimotorer. I forbindelse med udskiftning af ventilatorer, vil der blive udskiftet til lavenergimotorer, i det omfang det vil give en energibesparelse.

Forskellen mellem normtalsberegningen og det faktiske forbrug skyldes primært elforbruget til driften af gyllekølingsanlægget, samt at ikke alle ventilationsanlæggene har lavenergiventilatorer og ikke alt belysning er udskiftet til LED-belysning

Med isolerede stalde, opvarmning med halm og fremadrettet opvarmning med genvundet varme fra gyllekølingen, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation samt delvis LED-belysning vurderes det, at der samlet set anvendes BAT i forhold til energi (BAT-konklusion 1.6).

4.2.3 Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)

Husdyrbrugets bygninger og anlæg ligger inden for områder med særlige drikkevandsinteresser men uden for indvindingsoplande, nitratfølsomme indvindingsområder, områder med indsatsplaner for grundvand og sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder.

Vand benyttes primært til drikkevand til dyr, vask af stalde, overbrusning af dyr, sanitære forhold og forbrug i boligen. Husdyrbruget forsynes med vand fra Guderup-Stevning Vandværk.

Der er drikkeventiler over foderkrybber og drikkekopper i alle stalde, og det kommer der også i de nye stalde. Stalde sættes i blød i koldt vand inden vask. Iblødsætningen reducerer det efterfølgende forbrug af rengøringsvand. Staldene vaskes med højtryksrensere, hvilket er vandbesparende.

Der er installeret en vandvagt, som afbryder vandforsyningen, hvis forbruget pludseligt overstiger et bestemt niveau. Herved minimeres spild kraftigt i forbindelse med brud på vandledninger mv.

Der sker daglig inspektion af drikkevandssystemet for lækager med efterfølgende igangsætning af reparation.

Type	Forbrug nudrift	Forbrug etape 2
Drikkevand, vaskevand mv. i stalde	ca. 11.725 m ³	ca. 16.500 m ³
Stuehus	ca. 250 m ³	ca. 250 m ³
Vaskevand på vaskeplads	ca. 25 m ³	ca. 25 m ³
I alt	ca. 12.000 m ³	ca. 16.775 m ³

Tabel 19: Vandforbrug før og efter

Der sker ingen markvanding på husdyrbrugets arealer.

Ifølge Håndbog til driftsplanlægning 2015 fra Seges er det forventelige vandforbrug på ca. 6.200 liter vand pr. årssø og ca. 143 liter pr. smågris (7,3-32 kg). Med den forventede produktion på ca. 2.000 årssøer giver normtallene et vandforbrug på ca. 12.400 m³ pr. år.

Seges Svineproduktion¹⁷ oplyser i materiale fra 30. september 2010, at drægtige søer har et vandbehov på 12-20 l pr. dag, diegivende søer har et vandbehov på 25-35 l pr. dag og smågrise har et vandbehov på 1-5 l pr. dag. Det fremgår heraf, at der er en vis variation i forbruget, hvilket normtallene på 6.200 liter vand pr. årssø ikke medtager. Tallene fra Seges varierer mellem ca. 5.400-8.500 l pr. årssø, og jo mere højtydende so med mange smågrise des større vandforbrug. Vandforbruget med 2.000 årssøer kan således variere mellem 10.800 m³ pr. år og 17.000 m³ pr. år. Det skønnede forbrug ligger således inden for denne normberegning.

Da godkendelsen er til fri produktion på produktionsarealerne, bør der ikke stilles vilkår om et maksimalt vandforbrug. I stedet bør der stilles vilkår om, at vandforbruget skal opgøres årligt og fremvises ved tilsyn. Eventuelt kan der stilles vilkår om, at kommunen kan forlange drikkevandssystemet gennemgået af en

¹⁷ <https://svineproduktion.dk/Viden/I-stalden/Foder/Vand/Vandbehov>

fagperson, hvis der sker stigninger i vandforbruget, der ikke kan forklares med fx et øget antal dyr på husdyrbruget.

De eksisterende stalde, gyllebeholdere, forbeholdere, kanaler og gyllerør mv. er etableret tætte og de nye stalde, kanaler, gyllerør og gyllebeholder vil ligeledes blive etableret tætte. Der er derfor ingen risiko for udsivning til grundvand eller overfladevand.

Vurdering

Samlet set vurderes det, at husdyrbrugets vandforbrug ikke er højere end nødvendigt for svineproduktionen.

I forhold til BAT-konklusionen (1.4) vurderes det, at der anvendes BAT i forhold til effektiv vandudnyttelse, idet der sker daglig overvågning af drikkevandssystemerne i staldene og øjeblikkelig igangsætning af reparation ved lækage, der anvendes højtryksrensere ved vask, der er vandbesparende drikkevandssystem (drikkekopper/trug i alle stalde) samt at stalde sættes i blød forud for vask.

4.2.4 Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)

Da husdyrbruget har mere end 750 årssøer, er husdyrbruget omfattet af BAT-konklusionen for intensivt opdræt af fjerkræ og slagtesvin. BAT-konklusionen er delvis implementeret i dansk lovgivning i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Herunder er en kort redegørelse for husdyrbrugets anvendelse af BAT i forhold til BAT-konklusionerne for intensivt opdræt af fjerkræ og slagtesvin. Tallene i parenteserne herefter henviser til BAT-konklusionerne.

Den generelle danske miljølovgivning, som gælder for alle husdyrbrug, og beskyttelsesniveauerne som skal overholdes i forbindelse med en godkendelse efter Husdyrbrugloven, sikrer, at der leves op til BAT. Husdyrbruget skal have et miljøledelsessystem (1.1) samt en beredskabsplan (1.2). Dokumentationen for miljøledelsessystemet skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Godt landmandskab (1.2) sikres bl.a. en gennem ajourført beredskabsplan og dagligt opsyn med stald-, opbevarings- og foderanlæg. Der er udarbejdet en beredskabsplan for husdyrbruget, hvor forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet. Denne opdateres løbende, når der er behov. Dokumentation for gennemførte kontroller skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Husdyrbruget skal have udarbejdet oplæringsmateriale, som sikrer oplæring af personale i relevant miljølovgivning, transport og udbringning af husdyrgødning, planlægning af aktiviteter, beredskabsplanlægning- og styring, reparation og vedligeholdelse af udstyr. Endvidere skal husdyrbruget have en plan for kontrol, reparation og vedligeholdelse af husdyrbruget. Planen skal indeholde krav til regelmæssig kontrol af nedenstående anlæg (såfremt de enkelte anlæg findes på husdyrbruget):

- gyllebeholder (minimum årlig kontrol for tegn på skader, nedbrydning eller utætheder)
- gyllepumper, -miksere, -separatorer og spredere
- forsyningsystemer til vand og foder
- varme-, køle- og ventilationssystemer samt temperaturfølere, herunder optimering og optimeret styring heraf
- siloer og transportudstyr (f.eks. ventiler og rør)
- luftrensningssystemer (f.eks. ved regelmæssige inspektioner) (ikke aktuelt)
- udstyr til drikkevand, herunder skal behovet for regelmæssig indstilling vurderes og frekvensen for løbende indstilling i så fald fastsættes i planen
- maskiner til udbringning af husdyrgødning samt doseringsmekanisme- eller dysse, som begge skal være i god stand

Såfremt kontrollen afdækker behov for reparation eller anden vedligeholdelse, skal dette iværksættes med det samme.

Ernæringsmæssig styring (1.3) sker gennem fasefodring med tre foderblandinger til søerne, der er tilpasset dyrenes behov i produktionsperioderne samt en blanding til smågrisene. Fodring er beskrevet nærmere i punkt 4.21.

Det antages, at Miljøstyrelsen gennem fastsættelsen af BAT for ammoniakemission og udbringningsreglerne om N- og P-lofter har forholdt sig til de angivne kvælstof- og fosforudskillelser, der fremgår af BAT-konklusionen. Husdyrbruget skal årligt fremsende dokumentation for overholdelse af fodringskrav til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Minimering af emissioner fra spildevand (1.5) sikres bl.a. ved at gylle håndteres i et lukket system med tætte kanaler, forbeholder, gyllerør og gyllebeholdere. Endvidere benyttes højtryksrensere ved rengøring, og der er vandbesparende drikkevandssystemer i staldene. Af regnvand tilledes der kun regnvand til gyllebeholdere, så længe de ikke er teltoverdækkede, samt regnvand der falder på ind- og udleveringsrampen og vaskepladsen.

Af de oplyste teknikker til reduktion af lugtemission benytter husdyrbruget, at gylle kun omrøres forud for udbringning eller flytning af gylle, hyppig fjernelse af gylle (ved levering til biogasanlæg) og at gylle udbringes med slæbeslanger (1.9). Minimering af omrøring reducerer samtidigt ammoniakemissionen fra opbevaring af gylle.

Med husdyrbrugets indretning er der ikke markante støjkilder, som kan genere naboerne. De primære støjkilder er transport, ventilation samt tipning af foder og indblæsning i fodersiloer. Da der ikke har været problemer med støj til omgivelserne (klager), er der ikke udarbejdet en støjhandlingsplan (1.7).

Forebyggelse af emission til jord og vand sker gennem opbevaring og håndtering af gylle i stabile, tætte kanaler, rørsystemer, forbeholdere og gyllebeholder. Gyllebeholderen er omfattet af den 10 årige gyllebeholderkontrol, og det bliver den nye gyllebeholder også. Endvidere inspiceres gyllebeholderen årligt i forbindelse med bundtømning. (1.11).

Husdyrbruget fører journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning. Udbringning af gylle sker i overensstemmelse med den generelle lovgivning, hvilket stort set også sikrer, at husdyrgødning udbringes i overensstemmelse med BAT. I lovgivningen er der bl.a. fastsat regler om afstande i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på skrånede arealer op til vandløb og søer, afstande til drikkevandsboringer og forbud mod udbringning på vandmættet, oversvømmet, frossen jord eller snedækket jord. (1.13). I forbindelse med mark- og gødningsplanlægningen planlægges mængder og tidspunkt for fordelingen af husdyrgødningen under hensyntagen til det valgte sædskiftes behov for næringsstoffer, jordbundstypen og eventuel vanding. I forbindelse med planlægningen tjekkes desuden, at N- og P-loftet jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsen¹⁸ vil blive overholdt.

Da gylle ledes til gyllebeholdere i et lukket system, og der benyttes gylleudlægger eller gyllevogn med læssekran og udbringes med slæbeslanger, er risikoen for spild i forbindelse med gødningslageret minimal.

Det er en maskinstation, der står for udbringning af husdyrgødningen, og det er således maskinstationen, der efterser og servicerer gyllevogne løbende samt kontrollerer, at de er indstillet til korrekt dosering. Ansøger står selv for sprøjtningen med egen marksprøjte. Ansøger overholder de lovpligtige syn samt kontrollerer, at marksprøjten er indstillet til korrekt dosering.

Beregning af ammoniakemissionen (1.14) fra produktionen sker gennem ansøgningen om miljøgodkendelse i Husdyrgodkendelse.dk. Der leves op til BAT i forhold til ammoniakemission.

Årligt opgøres den faktiske husdyrproduktion på husdyrbruget i forbindelsen med gødningsregnskabet. Ud fra disse oplysninger kan ammoniakemissionen beregnes ud fra normtal fra Institut for Husdyrvidenskab ved

---

¹⁸ Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning BEK nr 769 af 30/07/2019

Aarhus Universitet. Normtallene beregnes og udgives årligt. N- og P-udskillelsen beregnes direkte i gødningsregnskabet (1.15).

Generelt er der ikke problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder håndteres i foderrum og ledes ud i staldene gennem rørsystemer. Der sker ingen monitoring eller beregning af støvemissionen, idet udgifterne ved måling og beregning ikke vurderes at være rimelig i forhold til den meget lille støvemission fra staldene (1.8).

Der er etableret overbrusnings- og iblødsætningsanlæg eller vandslanger i alle stalde.

Der sker minimum årlig registrering af vand-, el- og brændstofforbrug. Der registreres antal indsatte, døde og leverede dyr samt indkøbte fodermængder. Gødningsproduktionen beregnes i gødningsregnskabet.

Der er kun fast husdyrgødning fra får på nuværende tidspunkt. Den lille mængde dybstrøelse kommer i gyllebeholder (1.10).

Der sker ingen forarbejdning af husdyrgødningen på husdyrbruget (1.12). Dog køres alt gyllen til biogasanlæg, og at der modtages afgasset biomasse retur.

BAT i forhold til energi- (1.6) og vandforbrug (1.4) er beskrevet under punkt 4.2.2 og 4.2.3.

Vurdering

Ud fra ovenstående vurderes det, at husdyrbruget benytter BAT i forhold til management.

5. Oplysninger om konsulenten (A4, E3)

Ansøgningen er udarbejdet af Cand. scient. Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd, som har arbejdet med landbrugets miljøforhold i 17 år. Først i den kommunale enhed Sønderborg Områdets Miljøcenter og senere som miljørådgiver i landboforeningen LandboSyd.

6. Konklusion

Sammenfattende vurderes det, at overgangen fra den nuværende miljøgodkendelse til en ny miljøgodkendelse efter reglerne om godkendelse af produktionsarealer for husdyrbruget samt de senere udvidelser med nye stalde og ny gyllebeholder på Hjortspringgaard 1 ikke vil medføre væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af det omgivende miljø. Sønderborg Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag, samt opsætte vilkår for indgreb såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

7. Referenceliste

1. Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019
2. Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 2256 af 29/12/2020
3. <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>
4. https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/vejledning_om_landzoneadministration_-_erhvervsstyrelsen_november_2019.pdf
5. Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 240 af 13/03/2019

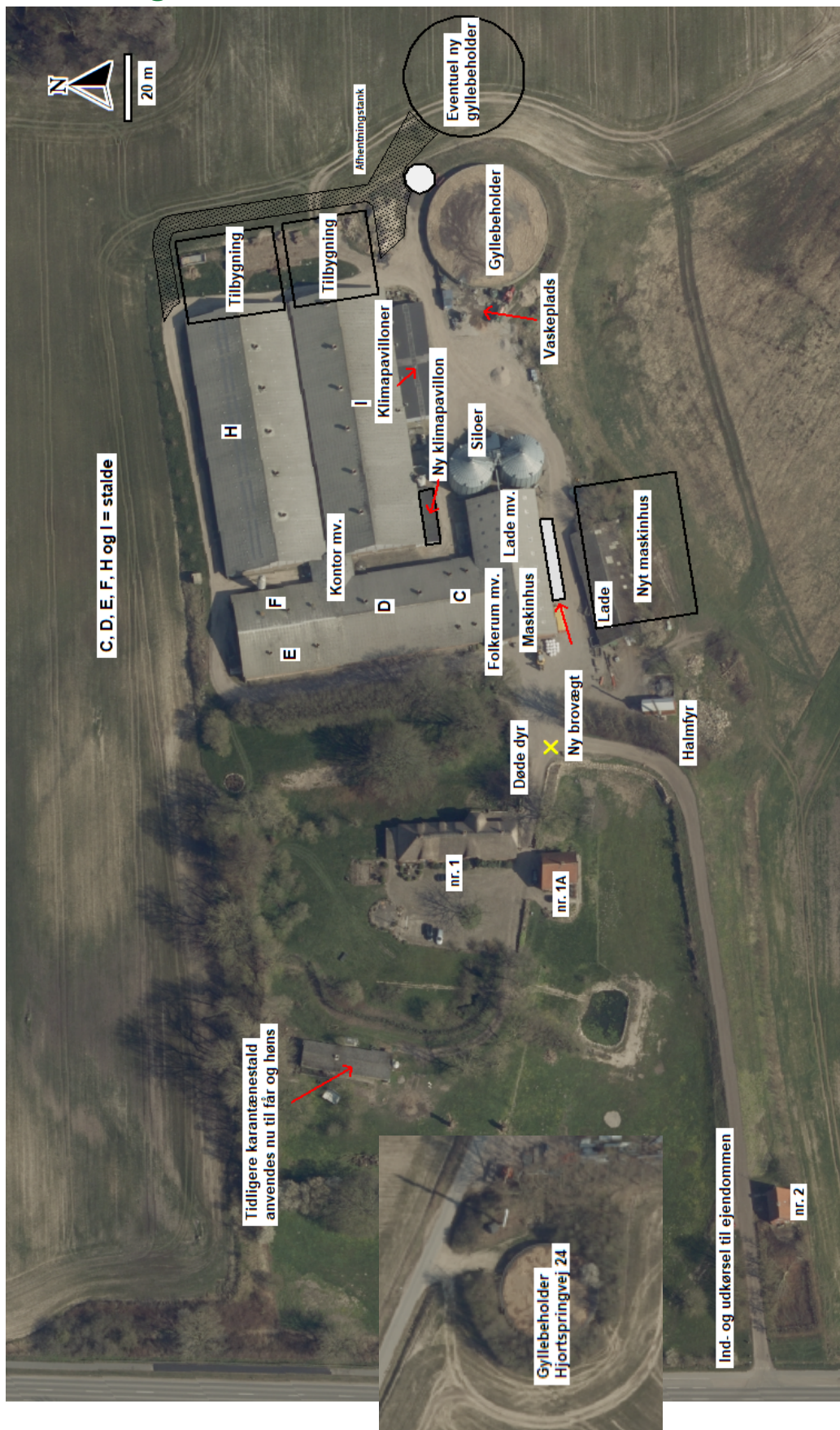
6. https://anis.au.dk/fileadmin/DJF/Anis/dokumenter_anis/Forskning/Normtal/Normtal_2020_opdateret_221220.pdf
7. <https://arealinformation.miljoeportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>
8. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taalegraenser.pdf
9. Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>
10. AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>
11. Grøn viden Markbrug nr. 296 juni 2004 <http://web.agrsci.dk/djfpublikation/index.asp?action=show&id=797>
12. <https://bce.au.dk/forskning/faciliteter/forsoegsbiogasanlaeg/fakta-om-biogas/>
13. <https://www.danva.dk/viden/bm/om-benchmarking/nedboersvariation-paa-danmarkskort/>
14. <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyr-og-Covid-19/Andre-dyr-og-COVID-19/Sider/Andre-dyr-og-COVID-19.aspx>
15. https://www.organe.dk/docs/Scenarie_for_forsuring_af_halvdelen_af_gyllen_i_Danmark.pdf
16. EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer
17. <https://svineproduktion.dk/Viden/I-stalden/Foder/Vand/Vandbehov>
18. Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning BEK nr 769 af 30/07/2019

8. Bilag

- Bilag 1: Oversigtskort over husdyrbruget
- Bilag 2: Ledningsplan
- Bilag 3: Staldtegninger og skitser (6 sider)
- Bilag 4: Opgørelse af produktionsarealer

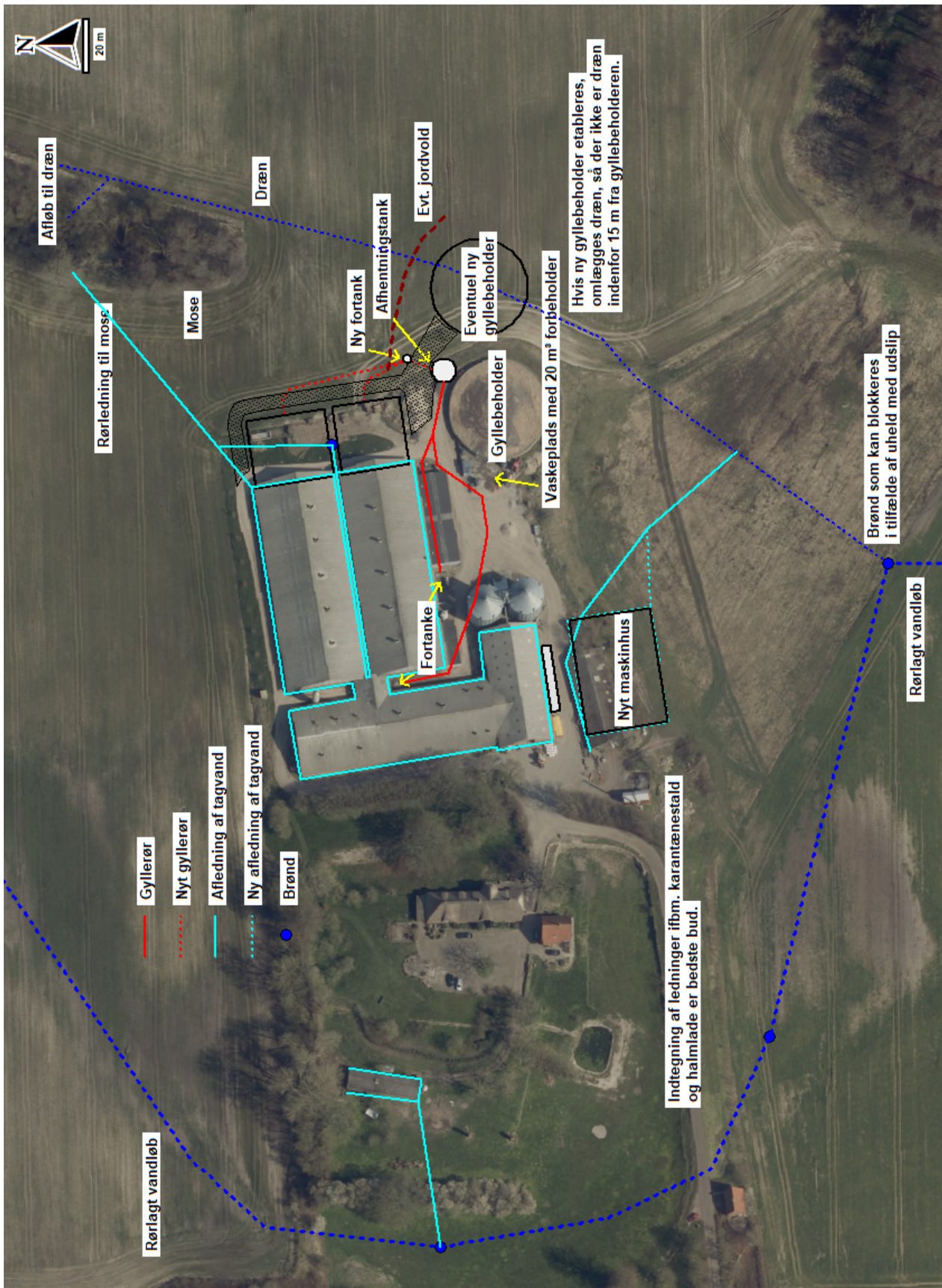

Bilag 1: Oversigtskort

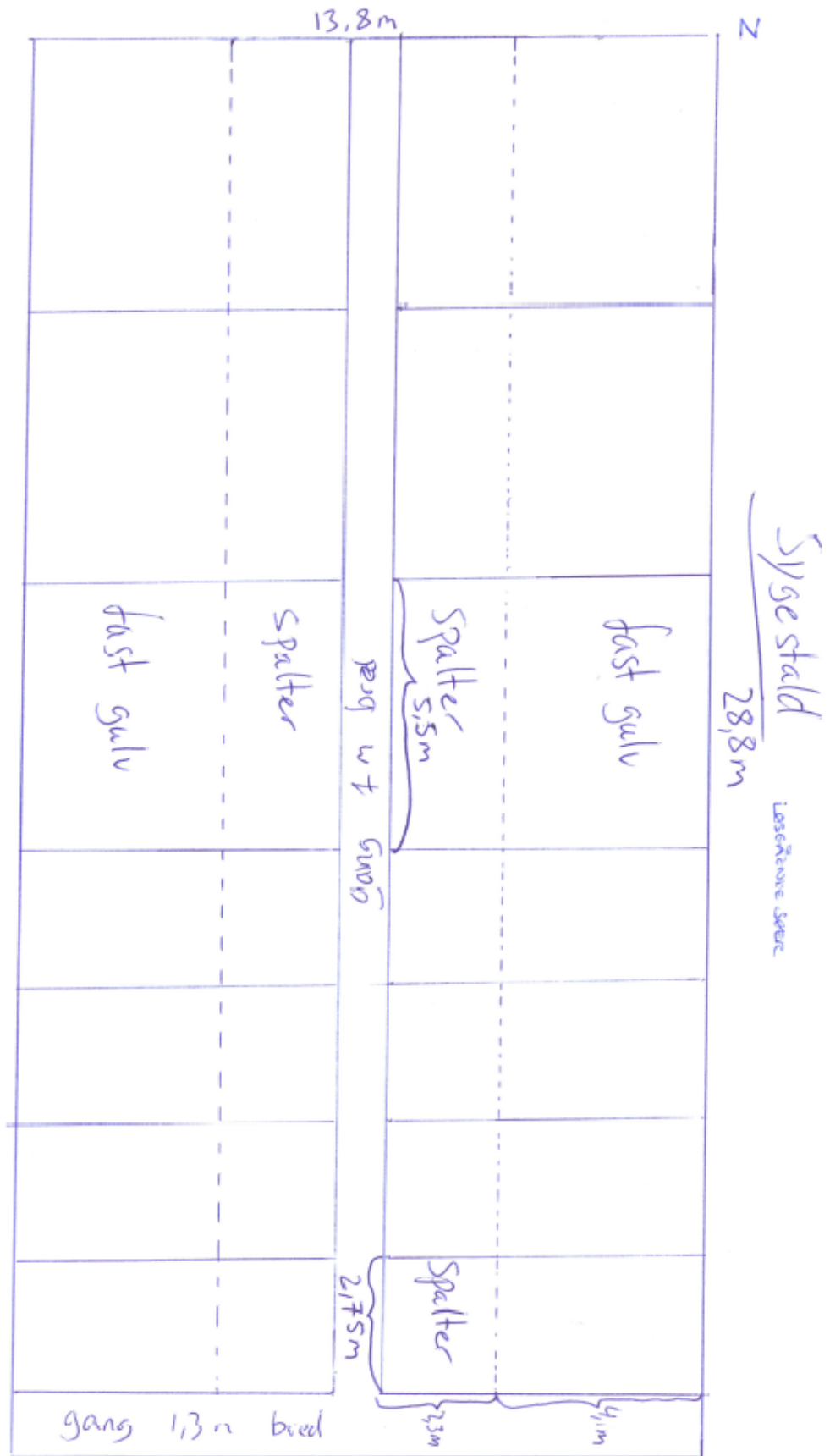

Bilag 2: Ledningsplan

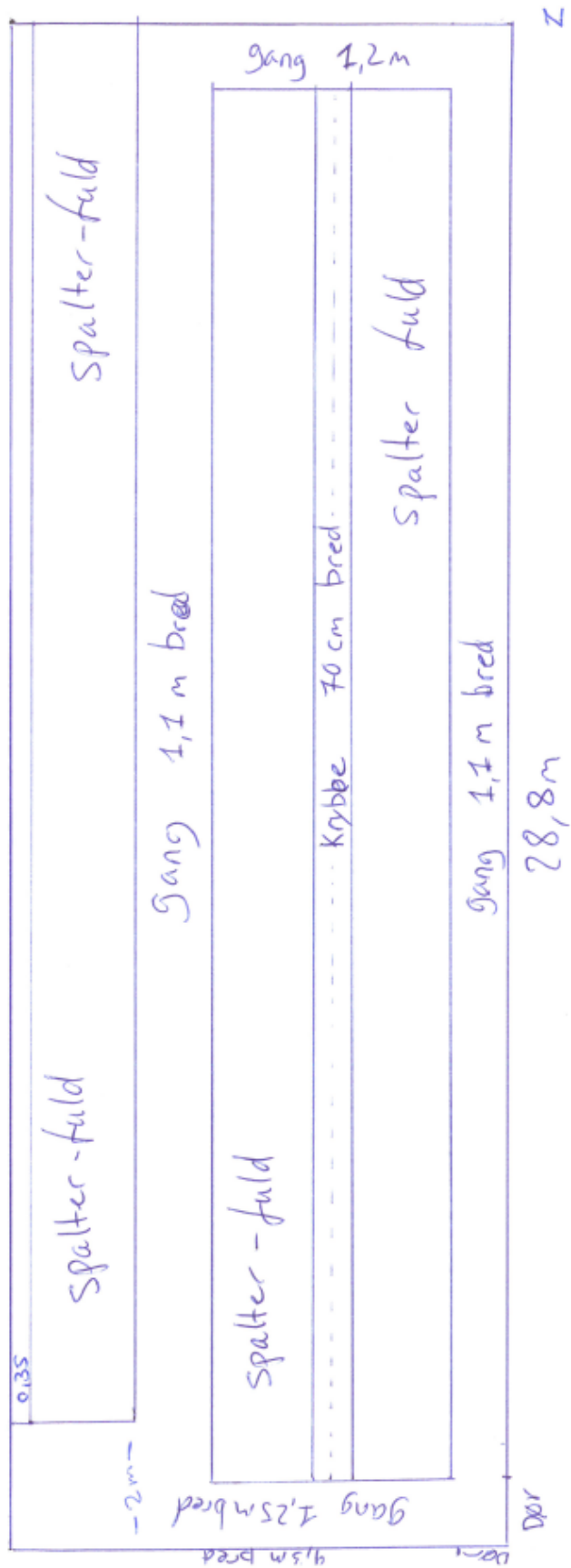

Stald F, nord er opad.

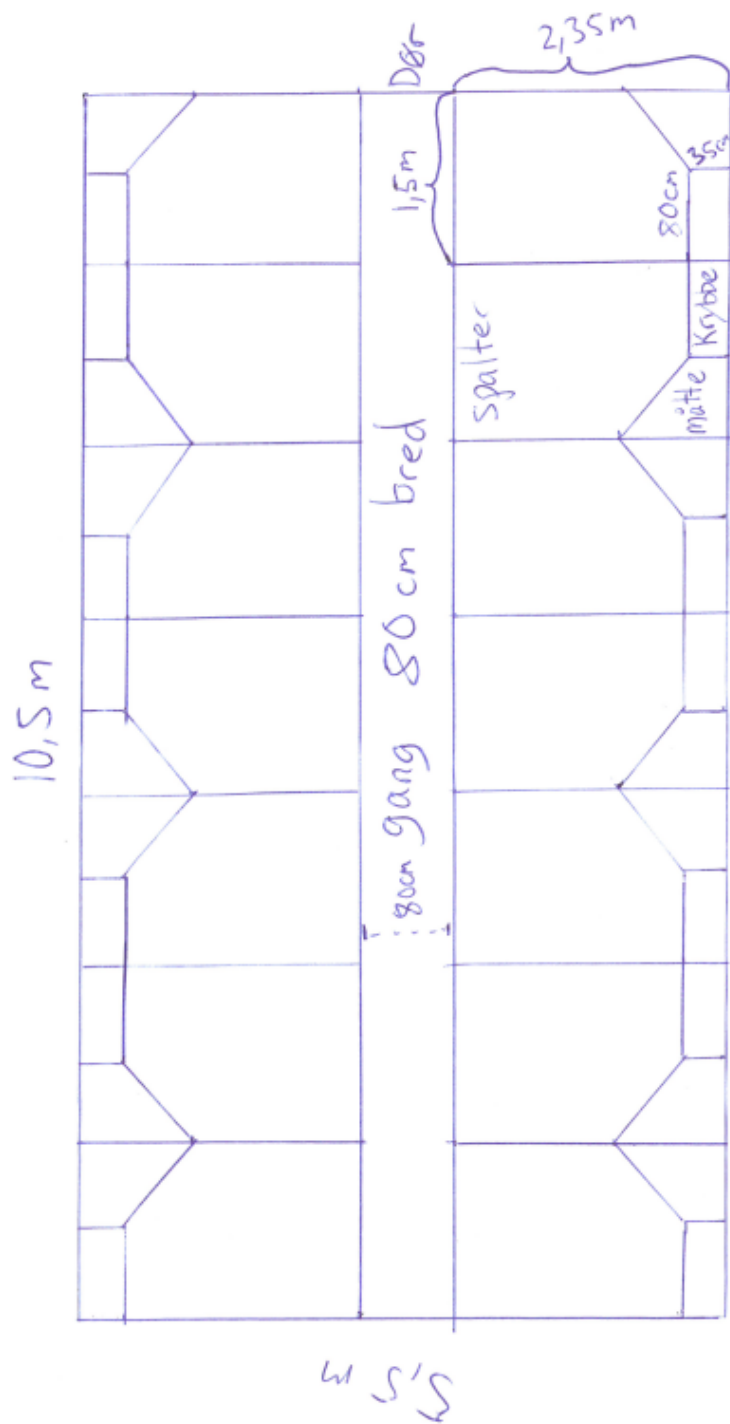

"Gammel" løbeafdeling

Stald E, nord er opad.

"garniel" farestald

Stald C. Består af to identiske staldafsnit tilsvarende det viste staldafsnit.

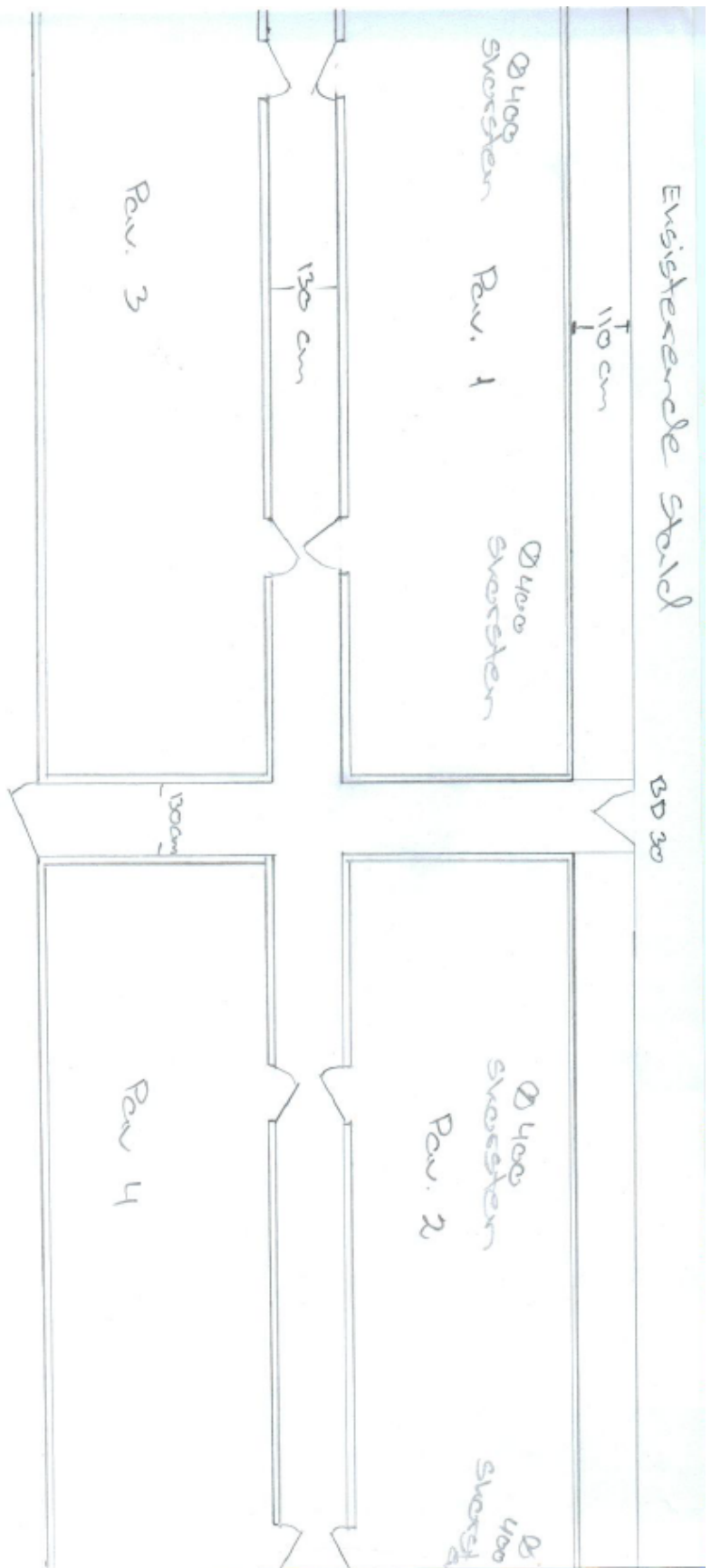

"gammel" klima

10,5 m

Stald C. Består af to identiske staldafsnit tilsvarende det viste staldafsnit.

Klimapavilloner, nord er mod venstre.

Bilag 4: Opgørelse af produktionsarealer

Hjortspringgaard 1	Stald	Gulvtype	Stald mål (ØV x N/S)	Produktionsareal ansøgt drift	Produktionsareal nu drift	Produktionsareal & års drift	Kommentarer
	Får og høns i tidligere karantænestald (A) Får og geder, Dybstrøelse		7,5 m x 26 m	0	29	29	29 Kassestier med spalter med strøelse over, foderkasse, vandballe og plastrybe
	Får og høns i tidligere karantænestald (A) Høns, konsumæg, Skrabe og friland, gulvdrift uden kummer		7,5 m x 26 m	0	57	57	57 Kassestier med spalter med strøelse over, foderkasse, vandballe og plastrybe
	Får og høns i tidligere karantænestald (A) Alle ØV, Ølbstrøelse		7,5 m x 26 m	86	0	0	
	Førestald (C)	Seer, dræglvende, Kassestier, fuldspaltegulv*	2x 10,5 m x 5,5 m	91	186	186	186 En krybbe pr. st. af 0,35 m x 0,8 m
	Løbeafdeling (D)	Seer, gøide og drægtige, individuel opstaldning, delvis spaltegulv	2x 10,5 m x 5,5 m	95	0	0	0 En krybbe pr. st. af 0,35 m x 0,35 m
	Løbe- drægtighedsstald (E)	Seer, gøide og drægtige, individuel opstaldning, fuldspaltegulv	23,2 m x 30,15 m	328	328	328	328 Krybber er 0,39 m i rækkernes længde.
	Slygestald (potestald) (F)	Seer, gøide og drægtige, Løsgående, delvis spaltegulv	9,3 m x 28,8 m	159	159	159	159 Krybber er 0,35 m i rækkernes længde.
	Drægtighedsstald (H)	Seer, gøide og drægtige, Løsgående, delvis spaltegulv	13,8 m x 28,8 m	351	351	351	351, 20 stk. foderkasser af 0,35 m x 0,35 m.
	Førestald (I)	Seer, dræglvende, Kassestier, delvis spaltegulv	74,9 m x 24,8 m	2127	2127	2127	2127, 12 stk. transpondere med foderkrybber af 0,5 m x 0,6 m + 3 stk. halmskillerum af 3 m x 3 m. Der er ikke trukket skillerum fra.
	Klimapavillon	Smågrise, Toklimastald, delvis spaltegulv	74,9 m x 24,8 m	1379	1379	1379	1379 Krybber er 0,35 m x 0,9 m.
	Ny Klimapavillon	Smågrise, Toklimastald, delvis spaltegulv	4x 4,0 m x 15,6 m	211	211	211	0,6 + 2 stier i hver pavillon med 2 krybber i hver sti af 0,2 m x 0,6 m
	Forlængelse af Drægtighedsstald (H)	Seer, gøide og drægtige, Løsgående, delvis spaltegulv	4,0 m x 15,6 m	57	0	0	0,8 stier med mindre gangareal ved hver af de 4 døre på 1,05 m x 0,68 m og 2 krybber i hver sti af 0,2 m x 0,6 m
	Forlængelse af Førestald (I)	Seer, dræglvende, Kassestier, delvis spaltegulv	24,7 m x 28,8 m	701	0	0	0,4 stk. transpondere med foderkrybber af 0,5 m x 0,6 m + 1 stk. halmskillerum af 3 m x 3 m. Der er ikke trukket skillerum fra.
	Der er foreløbig indtastet gyllekøling i tilbygningerne med 2% ammoniakreduktionseffekt for at leve op til BAT. Alternativt kan der køres med lavere ammoniakreduktionseffekt plus en teltoverdækning af den eksisterende gylveholder.		24,9 m x 24,8 m	460	0	0	0 Krybber er 0,35 m x 0,9 m.
	* Ved en fejl er der i miljøgodkendelsen fra 2006 angivet fuldspalter i hele stalden. Dette er en fejl, (det halvdelen er med delvis spalter og fast gulv. Tilbygningen til Stald H er med en sektion og tilbygningen til Stald I er med to sektioner (oplyst af KK)			6045	4826	4826	4615 OBS: afrunding kan være anderledes end i ansøgningskemaet, (det dette regneark er med decimaler